

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

צבקה

בס"ד | גליון 19 | מנחם אב תשע"ח
מחיר: 10 ש"ח

ירחון חסידי ברסלב

דימי ארל ממשמשין ובאין

יקרת קדושת חודש אלול
ועבודת ימי הרצון המאירים
בכתביהם מלאי הכיסופים
של התלמידים הנלככים,
כהכנה רבתית לקראת
ההתקבצות אצל רועה הרועים

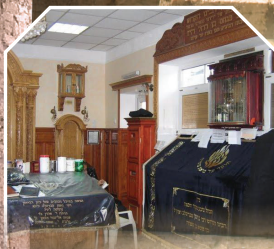
נפש יקרה מחיפה

תולדות חייו של החסיד
רבי יהודה לייב רוזנטל
בחשפים לדאשונה,
כמלאות שמונים וחמש
שנים לפטירתו

מגזע תרשישים

קרויב לארכעים שנה מאז נסתלק
כסעודה האכרד כנן של קדושים
דבי אלעזר מרדכי רוזנפלד •
אחינו ודעיו מתנפקים כסיפורים
מופלאים על דמותו המאירה
והיוקדת בשלהבת אור האורות

ציון בית חיינו

דרכי ההתקשרות
החיה והנצחית אל
תיקון ותקוות כל הדורות
כמקום גניזת עצמותיו הק'

בחסות

קרית
ברסלב עילית
אומן

אצל הרביה, בבית
לברטים והרשמה 077-222-3935

בחסות:

דור צדיקים
חוויה עם נשמה

בגליון:

12 האור שנגנו באיבו

סיפורי מופת מחייו המופלאים מלאי הקדושה של האברך בעל היחס רבי אלעזר מרדכי רוזנפלד זצ"ל - עם כניסת ארבעים שנה להסתלקותו

36 דחיל חטאין

שמונים וחמש שנים לפטירת החסיד רבי יהודה לייב רוזנטל ז"ל, בנו הר"ר אברהם הי"ו מספר לראשונה על האב שעלה מפולין והתקרב בכל לבו ונפשו לרבינו הק

4 זקניך ויאמרו לך

דיבורי התעוררות והתחזקות לקראת ימי אלול הקדושים מכתבי החסידים

8 בברסלב בוערת אש

קימת חצות כהנה דרבה ליום הזיכרון וההתקבצות אצל הרועה

26 בעקבי הצאן

תיקוני הצדיק נמשכים כבחיים חיותו עם הויודי הדברים לפניו בצינו הק

20

14

22

38

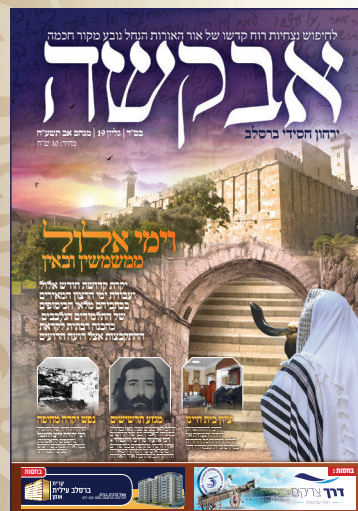
20

40

39

מערכת אבקשה

טל: 0747-800-141
פקס: 0747-800-142

© כל הזכויות שמורות, העתקת קטעי מאמרים, או תמונות, אך ורק באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: EBLUM

זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חיתני

התורות, המעשיות והשיחות הקדושות שהותיר אחריו ברכה ראש בני ישראל, יחד עם תלמידיו, נאמניו ותלמידיו תלמידיו הדבקים בו כבחיים חיותו ולא המירו את כבודו, וחיפשו ומצאו בהם את שאהבה נפשם, הן המה הנחמה היחידה שנותרה עבורינו בצוק העיתים הזה.

וכך עתה גם עתה, זוכה כל הממשמש בתורתו והמפשפש בחדריה תדיר, וכל ההוגה והולך בה יומם ולילה מתוך תפילה ושיחה וערגה וגעגועים אל רוחו וחיותו המנשבת באותיותיה, לראות עין בעין את טללי הנחמה השופעים וחבויה בה, ולצפות בהתנוצצות האור הגנוז הצפון במעמקה, ולבו וכל עצמותיו כמו מאיליו מעידים נאמנה איך שהוא וכל דבריו חיים וקיימים לעד ולנצח נצחים.

"כי עקשו אחר חרבן בית המקדש והצדיקי אמת נסתלקו בעוונותינו, שזהו עקר חרבן בית המקדש שבכל דור, כי קשה סלוקן יותר מחרבן בית המקדש. ובעוונותינו אין לנו לא ראש ולא בית, והראש כל חוצות מתגבר מאד, אשר על זה נאמר: "תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות וכו", עתה אין לנו שום חיות ונחמה כי אם בחינת הד' אמות של הלכה שהוא בחינת התורה הקדושה וחדושיה הנוראים שהשאירו לנו הצדיקי אמת, בבחינת זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חיתני. כי אלו הד' אמות של הלכה יש לנו תמיד לכל אחד ואחד בכל עת ובכל זמן בכל מקום שהוא אם ירצה,

"כי בכל מקום יכולין לנחם את עצמם ולהחיות את עצמם בהדברי תורה שהשאירו לנו הצדיקי אמת, כי אף על פי שהם נסתלקו בעוונותינו הרבים ואין לנו לא ראש ולא בית ואנו פעומדים בחוץ ואין מאסף אותנו הביטה, אף על פי כן הד' אמות של הלכה נשארו לנו דהינו התורה הנפלאה שגלו לנו שהניחו לנו ירשה טובה פזאת השארה נפלאה ונוראה פזאת ובה אנו מנחמים עצמנו בתקף הגלות הארץ הפור הנה בבחינת זאת נחמתי בעניי וכו"

(ליקוטי הלכות, חושן משפט, חלוקת השותפין ה' י')

יותר ממה שיש לנו לכאוב את צער הגלות הנורא בו אנו שרויים, עלינו יותר ויותר להתנחם לשוב ולשמוח בתקוות הגאולה הקרבה ובאה. כנגד שלושת שבועות האבל והבכי ניתן לנו שבעה שבועות של נחמות.

למרות כל החורבן הגדול יחד עם החשכות וההסתר פנים העצום האופף אותנו מכל עבר ופינה, זריחת האור החדש, אור שבעת הימים שנגז, עולה ובא כמו שחר ומפציע את קרני אורו.

האבל על הקודש והמקדש, ודאבת הלב על הסתלקות בחירי הצדיקים והעלמת אורם, הם הולכים שלובים יחד עם האמונה הטהורה בנבואות תקומת ציון והמבטח בשבועת הנצח שלא יכבה נרם לעולם ועד.

מי שבוכה ומתאבל ואין עיניו צופיות אל החזון והעתיד הנכסף הרי שאבלו הבל ואין בו תוחלת. הבכיה הבונה ומצמיחת הישועה היא רק זאת הבאה מעומק הידיעה וההכרה באמיתות התקווה.

כשם שהרפואה קדמה למכה כך המצאות הנחמה נאצלה לפני כל החורבן וההסתר.

עוד בטרם שעלה ונתעלה ונסתלק אור האורות, הוא סלל את הדרך לפנינו. הכין ופעל תיקונים עליונים ועצומים עד סוף כל הדורות. הוא גילה סודות נוראים שלא נשמע כדוגמתם, והמשיך תורות גבוהות ממקום שלא לקח משם עדיין אדם מעולם, שעל ידם אורו לא יפסק ויאיר לעולמים.

אכן, הכלים להכיל את האורות הקדושים והנצחיים הללו, הם הכיסופים והגעגועים אליהם, החיפוש והבקשה אחריהם, בלעדיהם הם שבים ונעלמים הולכים ומסתתרים.

עכשיו, אחרי שבועות של צער וכאב, על העלמות האור הגדול, אור הצחצחות, שאמור היה להאיר כל פינה חשוכה ונידחת ולתקן כל פגם ועוון; אחרי ימים של בכיה ומרירות על הסתתרות בארות המים חיים, מעיינות הישועה היוצאים מהנחל נובע מקור חכמה שיש בהם די לטהר ולכבס ולרפא נפש כל חי, עכשיו שבים הם ומאירים לנו באור שבעתיים.

זקניך ויאמרו לך

שיעורים, שיחות וסיפורים,
מזקני החסידים גדור העבר

וימי אלול הקדושים ממשמששין ובאין

מכתבי קודש של התלמידים הנאמנים שבמרוצת
הדורות היוצאים מלהבות אש בגדולת ויקרת ימי אלול
הקדושים הנמשמשין ובאים עלינו לטובה

להלהיב ולחזק לבבות היראים והכשרים להאיר באותיות התורה הקדושה ובשיחת
התפילה כהכנה דרבה לקראת יום ההכתרה והמלוכה והתקבצות צאן קדשים נשמות
ישראל בצל הרועה הגדול המנהיג הרחמן ראש בני ישראל תקוות כל הדורות

החסיד רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה זצ"ל

הורו לנו רבינו ז"ל ותלמידו הק', היינו ללמוד ספרי רבינו ז"ל בחשק
חדש ולהאמין בהם שיש להם כח לרפואת נפשנו, ולומר תהלים
הרבה ותפלות הרבה בחשק חדש ובתמימות ובפשיטות ולהמשיך
עלינו הדרך מהאיש הפשוט בהתקשרות רבינו ז"ל, ולהתמרמר
בבכיה גדולה על שנתרחקנו מאבינו שבשמים.

ועל ידי זה ימשכו עלינו תקוותם מהאור אין סוף ברוך הוא,
כמבואר בלקוטי הלכות - אשר משם יכולין לתקן אפילו אנשים
פגומים מאד, ואין שום אדם שבעולם שלא יהיה לו תיקון משם, רק

להתחיל בדרכי התשובה מחדש, היינו ללמוד ספרי רבינו ז"ל בחשק חדש

ב"ה יום ט"ו מנחם אב תרל"ה טבריא תר"ת

...למען ה', אחי ורעי, למען ה', אתה ואוהבי אייזיק נ"י אל תשכחו
שהיום מתחיל ימים נוראים הק', וצריכין אנו להתחיל בדרכי
התשובה מחדש; ואין אנו יכולין להתחיל התשובה כי אם בדרך אשר

בְּיָמֵי אֱלּוּל הַקְּדוּשִׁים מִצְוָה לְאָמֵר מִתְחַלְתֶּם וְעַד סוּפֶם

אָמַר [מִוְהַרְנִית ז"ל] אֲמִירַת סְפָרֵי אֲדַמּוּר
ז"ל שֶׁהֵם הַלְקוּטֵי מִוְהַרְנִי וְהַסְפָּרֵי מְעֻשִׂוֹת
וְסִפְרֵי הַמִּדּוֹת וְהַשִּׁיחוֹת שָׁלוֹ, הָאֲמִירָה לְבַד הִיא
מְסַגֶּלֶת לְהַנְשָׂמָה כְּמוֹ אֲמִירַת סְפָרֵי הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ
וְהַתְקוּנִים. עוֹד אָמַר שְׁנַם בְּיָמֵי אֱלּוּל הַקְּדוּשִׁים
מִצְוָה לְאָמֵר מִתְחַלְתֶּם וְעַד סוּפֶם, וּמוֹעֵיל מְאֹד.

(כוכבי אור, אנשי מוהר"ן)

להתחיל מחדש להזכיר שהחודש הזה הוא הזמן למול א'ת ל'בבי ו'את ל'בב זרעי

..וישבתי בדעתי לכתוב לכם כל מה שיעלה על דעתי ועל מחשבותי
- התקשרות המחשבה דיבור ומעשה לרבינו ז"ל ותלמידו הק', אולי
נתעורר אני מעתה להתחיל מחדש להזכיר את עצמי שהחודש הזה
הוא הזמן למול א'ת ל'בבי ו'את ל'בב זרעי, ולשוב בתשובה שלמה,
שאשוב כך בתשובה עד שאוכל לקיים 'ותאמר שוב בני אדם', כי
'מים יצרו ולו אחד בהם' להתעורר הרבה להשם יתברך, כי כל
עסקו של רבינו ז"ל ותלמידו הוא ראש השנה, וחודש זה הוא הכנה
גדולה לראש השנה והם ימי רצון רצון דיקא.

וצריכין אנו לכסוף ולהשתוקק ולהתגעגע: מתי יזכה אותנו
השם יתברך לכל התיקונים הנעשים מראש חודש אלול עד שמיני
עצרת, כמבואר בספרי לקוטי הלכות הרבה, בכל פעם באופן אחר
המבואר בקצור ב'לקוטי עצות חדש'. והעיקר הוא הרצון, ובתוך
כך אנו צריכין לצעוק ולזעוק ולהתגבר ברצונות חדשים, ולהתחיל
מעתה מחדש לקרב עצמנו להשם יתברך על ידי דרכי רבינו ז"ל
ותלמידו הק'.

(מכתב קטו)

אנו צריכין לעסוק בזה בחשק חדש, ולהכין עצמנו לקבל התיקון,
ובפרט שהימי 'רצון' ממשמשין ובאין, על כן צריכין לעסוק רק
ב'רצון' וכסופין והשתוקקות להשם יתברך לשון נופל על לשון, וגם
הם ימי תשובה' על כן אנו צריכין בכל עת לומר בפה מלא: "החזירנו
ב'תשובה' שלמה", כי דבר בעתו מה טוב, וחזקו ואמצו בתורה
ובתפילה ובשמחה כי כך דרך רבינו ז"ל.

(מכתב ד)

למנות כל ימי אלול כל יום, וזה המנין של תשובה הוא למעלה מהזמן

ב"ה יום ב' ב' אלול תר"ם קרנכם פה טבריא תו"ת

ואני מעורר אותי ואתכם בהתעוררות חדש - למנות כל ימי אלול,
כל יום; וזה המנין של תשובה הוא למעלה מהזמן - על כן לא היה
זמן עד עתה כלל, ומעכשיו מתחיל ימינו ושנותינו. וצריכין אנו לשוב
להשם יתברך ולכסוף ולהשתוקק לו ברצונות חזקים, לעשות רצונו
יתברך ברצון אחר רצון, ורצון הוא מחשבה, וממחשבה נעשה דיבור
ומעשה, כי כפי רצון האדם כן הדיבור והמעשה.

ובפרט אתם בני הנעורים אתם יכולים בכל יום או בכוקר השכם
או לעת ערב - שתלכו על ציון האר"י הק', ולהרהר שם בתשובה,
ולשווח את כל אשר עם לבבכם לפני השם יתברך, ושם יכולין לפעול
כל המדות טובות הן בני חיי ומזונא, והן בטחון, והן שמחה, והן
אהבת חברים בלי שום סכסוכים - רק אהבה שלמה, ולחפש ולבקש
בכל אחד ואחד רק טוב. כי על זה ציוה לנו רבינו ז"ל ותלמידו הק',
והזהיר אותנו על זה מאד מאד לילך בדרך זה.

וזה תחום הקדושה והאהבה, ועל כל פשעים תכסה אהבה. ואפילו
כל אחד על עצמו כל היום יכסה פשעיו באהבה, בנקודתו הטובה,
ויחפש בנקודות רק שעה אחת ביום, יהיה מודה על חטאיו לפני השם
יתברך, ויסיים בנקודות טובות, ויהי רצון שירבה זכותנו עד שיתהפך
הכל לטובה.

(מכתב פד)

ללמוד בספר 'ליקוטי עצות חדש' אות אלול

ב"ה יום ה' ה' אלול תר"ם קרנכם פה טבריא

ועצתי שלימה שבחודש אלול ועשרת ימי תשובה תעסקו ללמוד
בספר 'ליקוטי עצות חדש' אות אלול וראש השנה, ומשם תדעו אי"ה
לקבל אלול וראש השנה ויום הכיפורים וסוכות.

(מכתב פה)

החסיד רבי שמואל הורביץ זצ"ל

חילוק גדול בין תשובה מאהבה לתשובה מיראה.

וללמוד התורה "קרא את יהושע" ולילך עמה כפי היכולת לשמוע בזיונו ולהתבייש לפני השי"ת על ריחוקו. ואף על פי כן ששומע בזיונו ידום וישתוק ולא יתייאש ויעשה ביכולתו התורה והתפלה והצדקה וגמ"ח (שזהו עיקר מכל המעשים טובים ומצוות), שעיקר עשיה דקדושה הוא צדקה כמובא בדברי רבינו ז"ל.

ומעשים טובים. הן בסוד מרע לשמור את עצמו בכל היכולת לשמור הז' נרות והברית, והן בעשה טוב לומר תהלים ותפלות והתבודדות ולימוד התורה הק' תנ"ך ותיקוני זוהר ושולחן ערוך, ובפרט ספרי רבינו ז"ל: ספר המעשיות והמדות וליקוטי מוהר"ן וכו', והכל כפי היכולת בצמצום ומדה לא ריבוי אור, ולא עצבות, רק בשמחה. ואפילו בראש השנה ויום כיפורים עצבות אסור ואינו מצליח כלל, ורק בשמחה מצליחין. וזה היסוד חזק בעבודת ה' שהעבודה וההתעוררות הכל יהיה בשמחה ואמונה ובטחון בהשם יתברך.

וכמובא בהתורה 'קרא את יהושע' שצריך לקיים 'אם אסק שמים' וכו', לידע שעדיין לא זכה כלל ולא השיג כלל כי גבוה מעל גבוה וכו', ואם תצדק מה תתן לו. ולהיפך, 'ואציעה שאול הנך', בקי בהלכה, בעליה, והעיקר בירידה, לידע ולהאמין שדווקא בהירידה שם מאיר שם הויה (שם העצם), להחיות האדם לבל יסוג אחור. וכל זמן שלא חזק בזה להתחזק אפילו אם ח"ו בירידה שאין יותר ירידה ממנה, יחזק את עצמו וישוב להשם יתברך משם, אינו הולך בדרכי התשובה, וכשזוכה לקיים ואציעה שאול ימין ה' (בחי' חסד) פשוטה לקבל תשובתו. וזה עיקר כוונת אלול, ובזה תלוי כל היהדות וד"ל. (מכתבי שמואל עא)

ללמוד התורה ו' "קרא את יהושע" כוונת אלול, ולילך עמה

הנה ימי אלול ימי רצון ימי רחמים שטוב מאוד להכין את עצמו בתשובה מאהבה קודם שבאים הימים נוראים ימי יראה, (וגם בהם להוסיף תשובה על תשובה כידוע). וללמוד התורה ו' "קרא את יהושע" כוונת אלול, ולילך עמה. ולומר תהלים המסוגל לתשובה. ותפלות אלול ראש השנה כפי היכולת. ותיקוני זוהר כפי היכולת, שמהניגון לבד וחולשות הלב שאוכלים באיחור מעט נעשה תיקונים גדולים. ולומר תנ"ך (וספר מעשיות וספר המדות ושיחות הר"ן לגמור באלול ותשרי).

ובפרט בימי אלול שמביא רבינו ז"ל שטוב לומר כל התנ"ך ותיקונים וספרי רבינו ז"ל והכל בשמחה והתחזקות

גם עיין ותלמוד הרבה בלקוטי הלכות הודאה ההלכה ו' (שהיא בלקוטי הלכות אורח חיים ח"ב) עיין שם היטב היטב, כי כל זה הוא חייך וחיי כל ישראל. והעיקר צריכים לחזק את עצמו בדרך עקשנות ללמוד תורה שעורים קבועים כל יום וספרי רבינו ז"ל ועוד. כי כל זה הוא עיקר העצה להיצר הרע כמובא בתורה א' מלקוטי מוהר"ן, ובתורה י"ד, ובשיחות הר"ן שמי שיש לו שיעורים קבועים כל יום אז אפילו אם הוא רגיל בעבירות ח"ו אזי סוף כל סוף יצא מזה ויזכה למה שיזכה וכו'.

ובפרט בימי אלול שמביא רבינו ז"ל שטוב לומר כל התנ"ך ותיקונים וספרי רבינו ז"ל ליקוטי מוהר"ן, וספר המדות, וספר מעשיות, ושיחות וחיי מוהר"ן, לגמורם בחודש אלול. ולומר תהלים ותפלות, ובפרט התפלות של אלול וראש השנה מעט כל יום, והתבודדות, והכל בשמחה והתחזקות, כי בלא שמחה והתחזקות אין לכל הנ"ל חשיבות כל כך. כי המצוה בשמחה יותר גדול אלף פעמים מהמצוה בלא שמחה.

(מכתבי שמואל לו)

לקיים 'אחורי ארי' - לעשות תשובה ולפנות להשם יתברך אחורי חודש אב שהוא מזל 'ארי'

..אחי חזק, וחזק חברינו, להחיות את עצמם ולהתחיל התחלה חדשה, 'היום אם בקולו תשמעו', כאלו נבראו היום וכאלו היום קבלו התורה, ולקיים 'אחורי ארי' - לעשות תשובה ולפנות להשם יתברך אחורי חודש אב שהוא מזל 'ארי', ולא 'אחורי בתולה' - אלול, שהוא מזל בתולה.

כי החשיבות של חודש אלול הוא שהוא ימי רחמים ורצון, מבחינת כתר וי"ג מדות הרחמים, ואז יכולים ומסוגלים ביותר לילך בדרכי התשובה.

ותשרי - מראש השנה עד אחרי יום כיפור הם ימי דין, ובאלול התשובה מאהבה רצון ורחמים (בחי' חסד גדול), ובראש השנה ועשרת ימי תשובה ויום הכיפורים תשובה ביראה קשה ביותר. וגם

הרבה, ואפילו לא רואים כלום, ואפילו רואים אדרבא שאובדים עוד, יותר ויותר להתחזק ולהאמין שאם אינו מניח מקומו ועושה שלו השם יתברך יגמור בוודאי, יגעתי ומצאתי תאמין, וזה לעמת זה כשגוברין גובר הבעל דבר כנגד, ולא יפול מזה ח"ו ולא יתייאש מלחפש ולמצוא, בבחינת 'ואציעה שאול הנך' (ס"ת אותיות כהן) חסד והכל הכנה לר"ה..

(מכתבי שמואל צ)

וגם השגגות צריך לתקן באלול, דרך כבושה ממשה רבינו ע"ה אם אסק ואציעה שאול'. והמקיפים זוכים באלול מצניעים את עצמו מהמקטריגים בתשרי (עי' תו' כ"א "בהעלותך"). ולהרגיש כאב עונות ובפרט מפגם הברית ועל ידי זה ירגישו גם התולדות.

וכל התשובות והעבודות והבכיות באלול ותשרי הכל בשמחה והשתוקקות כבן לאביו וכו'. וחיפוש אבידות ותקיעת שופר בכל יום, ומה שמחפשיין איך לשוב ואיך למצוא האבידות בזה בעצמו מוצאין

קחו עמכם דברים ושובו אל ה'

מכתב מאת החסיד רבי נחמן מטולטשין זצ"ל תלמידו ומשרתו הנאמן של מוהרנ"ת זיע"א

מעט דברי אשר מעבר לך גם לכבודו פונתי. חוסה עליה, אחי ידידי. תהלה לאל חי, אשר תננו בכלים נאים ונעימים - א זיס הארץ, א זיס קול, לשון צח ונעים. רחם עליה ותכבד להשם יתברך בכל זה לומר וללמד ספר התקונים וספרי רבנו זכרוננו לברכה, ולשיר בקול נעים תהלים ותפלות, אז תזכה לחיים טובים, חיים מתוקים בגשמיות וברוחניות.

ולמען השם, אל יזיז דעתו ומחשבתו, רק להיות על ראשי השנה בפה, לתחב ראשו בין אוהבינו, המקשרים עצמם עם נשמת אור רבנו זכרוננו לברכה, ואז טוב לו; גליב ואחר כך תראה בעיניך. ואם המגיעות חזקים, עוד טוב יותר ויותר, כי עקר החשק והפסופין לשוב אליו יתברך מתגברין רק עלידי שבירת מגיעות פן חזק וחזק, וה' יגמור בעדו לטובה, כי הבא לטהר מסייעין לו, פן חזק וה' יושיעו, אמן, פן יהי רצון.

נחמן הלוי
(עלים לתרופה)

ברוך השם, יום ד' עקב, תרל"ב, אומאן. לכבוד ידידי כנפשי ולבבי, הלא הוא המפלג, הנתיק ועושה חסד וכו', הנגיד העשיל, גרו יאיר שלום וישע רב עם שאר כל בני ביתו, שיחיו לארץ ימים ושנים טובות, אמן, פן יהי רצון.

יחול למסר המכתבים המסגרים פה לחותנו הקר והנעלה, ולציר נאמן לשלחו כמוהו אין להאריך יותר. אחי ידידי! ימי אלול הקדושים ממשמשים ובאין לחיים ולשלום בגשמיות וברוחניות. יזכנו ה' לקיים: קחו עמכם דברים ושובו אל ה' - אל תקרי דברים אלא דבורים, דבורים קדושים - להרבות בלמוד התורה, ובפרט בנסתרות שבתורה, ספר תקונים הקדוש וספר לקוטי מוהר"ן, ותהלים ותפלות, אחז בהם, אחי ידידי, והפך בהם והפך בהם וסיב ובלה בהם, ובהם יושע בגשמיות וברוחניות, שתכתב ותחתם לחיים טובים מתוקים וכו'.

נחמן הלוי

ורב שלום מאדון השלום לכבוד האברה הרבני המפלג וכו', הנגיד נתן, גרו יאיר.

בברסלב בוערת אש

דיבורי אמת מלכה אל לכה

אזכרה נגינתִי בַּלילה

עיקר עבודת איש הישראלי, בלי יוצא מן הכלל, הוא: לקום בחצות הלילה. ההכנה הראויה לקראת ראש השנה, "יום הזיכרון", היא להתחדש מחמשה עשר באב ואילך בקימת חצות, לקיים "אזכרה נגינתִי בלילה" ולהמשיך על עצמו אור הזכרון

ואם במוצאי ראש השנה כך, לאחר 'חמשה עשר באב' על אחת כמה וכמה!

"וביותר צריכין להתחיל להכין את עצמו כשרואין הימים ממשמשין ובאין, שהם מחמשה עשר באב ואילך" (ליקוטי הלכות, ברכות הראיה וברכות פרטיות ה, יז). שכן, מיום חמשה עשר באב, מתחיל להאיר כבר אור ה"ימים נוראים". וכמו שאמר רבן שמעון בן גמליאל: "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים" (משניות, תענית ד, ח). "רמז, שהיום ט"ז באב הוא ההתחלה מהימים הנוראים, כמובא בספרים וגם בליקוטי הלכות, ויום הכיפורים הוא הגמר" (מכתבי שמואל, פה).

כך שנמצאים אנו כבר בעיצומה של ההכנה לימים הנוראים; ראש השנה, עשרת ימי תשובה, ויום הכיפורים.

מכאן ואילך דמוסיף יוסיף

ובכן, ההכנה לראש השנה, מרובת-אנפין היא. אך אנו במאמרנו זה נתמקד באחת ההכנות העיקריות, אשר גם מצד עצמה היא "עיקר עבודת איש הישראלי", הלא היא: קימת חצות לילה!

וכך איתא בגמרא:

בעיצומה של ההכנה

ההכנה לראש השנה, אמורה להיעשות כבר ממחרת ראש השנה הקודם...

"כי כל ימות השנה צריכין להכין את עצמו על ראש השנה שהוא יום הדין, כאשר נשמע מפיו הקדוש שאמר שהעיקר הוא ראש השנה וכו' כמו שמובא בהשיחות עיין שם, כי כמו שהאדם צריך להכין את עצמו כל ימי חייו ליום הדין הגדול והנורא של לעתיד, כמו כן בפרטיות צריך להכין את עצמו כל ימות השנה על ראש השנה שהוא יום הדין כי הוא נורא ואיום" (ליקוטי הלכות, ברכות הראיה וברכות פרטיות ה, יז)

בשונה משאר מועדי השנה, אשר ההכנה אליהם אמורה להיעשות בסמוך להגעתם, הרי שההכנה לראש השנה אמורה להיעשות כבר במוצאי החג, ליל צום גדליה... וכפי שהעיד רבינו על עצמו ואמר: "אצלי העיקר הוא ראש השנה, ותיכף כשחולף ועובר ראש השנה, אני מטה אזני ושומע אם מִקִּין בכותל לעורר לסליחות לשנה הבאה. כי אין שום זמן כלל, כי כל השנה חולף ועובר כהרף עין" (שיחות הר"ן, רטו).

הישר באמת, ולא אובד שום לילה מלילותיי מקימת חצות" (ליקוטי תפילות, פח).

"תניא, רבי אליעזר הגדול אומר: מחמשה עשר באב ואילך תשש כוחה של חמה, ולא היו כורתין עצים למערכה, לפי שאינן יבשין.

עיקר עבודת האיש הישראלי

הקיימה בחצות לילה, אינה תוספת מעלה בעבודת ה', אלא היא עיקר עבודתו של האיש הישראלי, וכדברי רבינו הקדוש "שאמר שעיקר עבודת איש הישראלי הוא לקום בחצות לילה" (שיחות הר"ן, שא).

עד כדי כך, שלעבוד את ה' מבלי לקום בחצות, הרי זה כסנדלר בלי מחט לתפירת נעליים... כפי שמוסרים בשמו של רבי מיכל ב"ר יצחק, נכדו של מוהרנ"ת: "אומר היה רבי מיכל ז"ל: לרוב הדברים הכתובים בספר הזוהר מחיוב ומעלת קימת חצות, הרי מתבאר שכמו שאין קיום לסנדלר בעבודתו ללא המחט, כן אין יכול להיות איש כשר ולעבוד את ה' בשלימות ללא הזהירות בקימת חצות הלילה" (שי"ש ק"ד, תלב).

וכך כותב רבי ישראל קרדונר, במכתבו לבחור שהתקרב לברסלב:

"אחי היקר, הבקשה הראשונה בהתבודדות שלך תהיה, שתזכה למידה של 'קימת חצות'.

אחי היקר, שפוך נהרי דמענות כמים בכל יום ויום עד שירחם עליך השם יתברך ותזכה לסייעתא דשמיא לקום בכל לילה בחצות, לשפוך את נפשך לפני השם יתברך. דע לך שהאדם צריך ללכת בכל יום ויום מדרגה לדרגה, והמדרגה הראשונה היא קימת חצות!" (מכתבי רבי ישראל קרדונר, מכתב יד. תרגום חופשי מאדיש).

לא זו בלבד, שהקיימה בחצות הלילה היא עיקר עבודת האיש הישראלי. אלא היא גם עיקר הדרך לזכות להרגיש כראוי את אורו של רבינו הקדוש. וכפי שכותב השרף רבי מתתיהו הכהן ברזבסקי [המכונה ר' מאטעס] במכתבו לרבי שמואל הורוויץ (אומן, שנת תרפ"ה): "ובוודאי צריכין לחזק הרצון והכיסופין לרבינו הקדוש, ולהוציאם בפה, ועל ידי זה עושים כלים לקבל אור רבינו הקדוש, ועיקר על ידי חצות והתבודדות!" (שארית ישראל, מכתב קיג).

עד כדי כך שרבי אברהם ב"ר נחמן היה אומר: "על פי שנים עדים יקום דבר - אלו הם שני העדים של ברסלב'ר חסיד: קימת חצות והתבודדות!"

"אחי היקר, הבקשה הראשונה בהתבודדות שלך תהיה, שתזכה למידה של 'קימת חצות'! אחי היקר, שפוך נהרי דמענות כמים בכל יום ויום עד שירחם עליך השם יתברך ותזכה לסייעתא דשמיא לקום בכל לילה בחצות, לשפוך את נפשך לפני השם יתברך. קיצור הדבר: דע לך שהאדם צריך ללכת בכל יום ויום מדרגה לדרגה, והמדרגה הראשונה היא קימת חצות!"

אמר רב מנשיא: וקרו ליה יום תבר מגל. מכאן ואילך, דמוסיף - יוסיף, ודלא מוסיף - יוסיף. מאי יאסף? אמר רב יוסף: תקבריה אימיה" (תענית לא ע"א).

ופירש רש"י: "מכאן ואילך - מחמשה עשר באב ואילך, דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה. יוסיף חיים על חייו. דלא יוסיף - לעסוק בתורה בלילות. תקבריה אימיה - כלומר: ימות בלא עתו."

וכן נפסק להלכה בשולחן ערוך: "מי שרוצה לזכות בכתרה של תורה, יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחת מהן בשינה, באכילה ושתיה ושיחה וכיוצא בהם, אלא בדברי חכמה ותלמוד תורה. הגה: כי אין אדם לומד רוב חכמתו כי אם בלילה. ויש לאדם להתחיל ללמוד בלילה מט"ו באב ואילך, ומאן דלא מוסיף, יסיף" (שו"ע יורה דעה רמז, כג). וכתב הש"ך: "כלומר ימות בלא עתו" (שם, ס"ק כו).

והנה, אע"פ שבפשטות נראה שהכוונה על תחילת הלילה, שצריכים להוסיף וללמוד גם בשעות הלילה, אחר ערבית.

אמנם, באמת עיקר הכוונה היא על הלימוד בחצות הלילה, שמליל ט"ו באב צריכים להיזהר להתחדש בקימת חצות, לקום בחצות הלילה ולעסוק בתורה.

עד כדי כך שיש פוסקים שסוברים שעיקר חיוב קימת חצות מתחיל רק בט"ו באב. וכמובא במשנה ברורה: "האחרונים קיבלו: מ'שכבי' עד 'קומי', היינו משבועות שאומרים 'שכבי' עד ט"ב שאומרים 'קומי', אין צריך לקום בלילה. ויש אומרים, מט"ו באב עד ט"ו באייר יקום. והנוהגים ע"פ קבלה סוברים שצריך לקום תמיד" (משנה ברורה סימן א ס"ק ט).

ואף לדעת המקובלים ודעת רבינו ז"ל, שצריכים לקום כל השנה כולה בחצות - אבל עכ"פ בוודאי מתחיל מט"ו באב התחדשות נפלאה בענין זה של קימת חצות, וגם אלו שעד היום התרשלו בכך, שבים על כך בתשובה ומתחדשים לקום בחצות, ומתחננים לאביהם שבשמים: "אוי לי וי לי, מה אומר מה אדבר מה אצטדק. הנני לפניך באשמה רבה, ומה שעבר עבר, זכני מעתה לשוב לדרך

החובה מוטלת על כל אחד

חיוב קימת חצות, מוטל על כל אחד מישראל. בכל מקום, ובכל זמן, בין לתלמידי חכמים ובין להמון העם, ואפילו עמי הארץ.

והרי דבריו החריפים של החיד"א: "ראיתי בספר מור וקציעה להרה"ג מהר"ר יעב"ץ שהקשה דספר הזוהר החמיר מאד בקימת חצות ולא הוזכר בתלמוד, והאריך בזה, ומסיק דספר הזוהר לא אמרה אלא בארץ ישראל ולתלמידי חכמים. ואיני יודע אמאי לא חש הרב כי בדבריו ופקפקו אלו מרש"ל ומרפה לעובדי ה' ח"ו. ולכל הדברות ולכל האמירות, אשריו מי שזוכה לקום בחצות או קודם היום, בין בארץ בין בחו"ל, וכבר הוכיחו הרב ראשית חכמה (שער הקדושה פרק ז) והרב דעת חכמה מכמה ראיות, דחיוב זה כולל בין לתלמידי חכמים בין לעמי הארץ, עיין שם" (מחזיק ברכה).

ודבר מבהיל כותב הרה"ק מקאמאנא זיע"א, בספרו 'שולחן הטהור': "קבלה בידינו שכל ישראל שיש בו נשמה כשירה מתעורר

בחצות ממש ... ומי שיש לו נשמה מזרע ישראל, ולא מערב רב, ומבית הורדוס, עומד ללמוד תורה אחר חצות לילה דווקא!" (סימן א, זר זהב ס"ק א ב).

וכל איש ישראל, צריך להיזהר 'מאד' לקום בכל לילה בחצות, להתאבל על חורבן בית המקדש ולעסוק בתורה ותפילה ועבודת ה'. כי והנה מה שעבר אין, כי "כעת, שהשם יתברך מצפה לשוב אלינו ולחזור ולבנות בית מקדשנו, ראוי לנו שלא לעכב, חס ושלום, בנין בית המקדש, רק להשתדל בבנינו. על כן מאד צריך ליהזר לקום בחצות, להיות מתאבל על חורבן בית המקדש!" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, יז).

ואל יאמר האדם 'שלום עלי נפשי' ואין האזהרה הגדולה הזאת חלה עלי, רק יחשוש 'אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם שיחרב הבית המקדש. ואפילו אם לאו, אולי הוא מעכב עתה בנין בית המקדש, ונחשב גם כן כאילו הוא גרם להחריבו. על כן צריך ליזהר מאד לקום בחצות, ולהיות מתאבל מאד על חורבן בית המקדש, והשם יתברך הבטיח לכל המתאבל על ציון לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר" (שם).

ואין זה תירוץ להשתמט ולומר שהוא לא מעובדי ה' הגדולים אלא הוא איש פשוט, כי אדרבא, כל מה שהוא פשוט ורחוק יותר, הרי הוא מחוייב לציית לדברי רבינו הק', לקום בחצות ולהתאבל על גלותו, ולבקש תיקון לנפשו.

וכמסופר:

"כשידבר פעם רבי שמואל שפירא ז"ל עם אחד בגודל מעלת חצות לילה והחוייב לכל אחד מאנשי שלומנו בקימה בשעה קדושה זו. אמר לו הלה: ענין זה הוא מיוחד לעובדי ה', אבל לא לאדם פשוט

כמוני. אמר לו רבי שמואל ז"ל: אדרבא ואדרבא, אם אינך עובד ה' כהגדרתך, אדרבא ואדרבא מחוייב הנך ביותר לציית לעצת רבינו ולקום ולהתעורר מדי לילה בחצות, ולבכות ולהתאונן על חרבן הקדושה, ולבקש תיקון ביותר" (שיש"ק ו, קלב).

ואין זו ענווה כלל, לומר שאינו מהעובדי ה' הקמים בחצות. רק זוהי 'ענווה פסולה'. כי החובה והזכות מוטלת על כל אחד ואחד מישראל!

וכך כותב רבי ישראל קרדונר בהמשך מכתבו לבחור הנ"ל:

"אחי היקר, אני יודע היטב שהיצר הרע יניח עצמו לארכו ולרחבו, ולא יניח לך להתנהג במידה יקרה [של קימת חצות]. לפעמים הוא יעשה את עצמו כעניו גדול ויאמר לך: איך זה מגיע אליך? זה שייך רק לצדיקים גדולים! אז עליך לדעת, שזוהי ענווה פסולה. החיוב הוא על כל אדם לעמוד בכל לילה לשפוך את נפשו לפני הש"י, כמאמר רבינו הק' 'עיקר עבודת איש הישראלי לקום בכל לילה בחורף בלילות הארוכות בעת שהעת קר מאוד ולשפוך את נפשו לפני השי"ת ולעסוק בתורה. לכן אחי היקר בתחבולות רבות תעשה מלחמה. ראשית כל דבר דע לך שהאדם חייב להיות עקשן גדול בעבודת הבורא" (מכתבי רבי ישראל קרדונר, שם. תרגום חופשי מאידיש).

החלש יאמר גיבור אני

וגם מי שחושש על בריאותו, שמא תגרם לו קימת חצות לעייפות וחולשה - אל לו לפטור את עצמו מחמת זה מקימת חצות, רק יעשה את שלו במתינות וישוב הדעת, ועקשנות דקדושה, וה' יהיה בעזרו.

וכדבריו הנוקבים והבהירים של בעל הראשית חכמה, אחר שמביא גודל מעלת ונחיצות קימת חצות, וזה לשונו:

"ודע שכל דברי הקדושה הם בהתחלית קשות, מפני שהקליפה מקדמת לפרי, וצריך האדם שירגיל נפשו לשבר הקליפה יום אחר יום עד שתקבע בליבו המידה הטובה ... ולכן ישוב אל לבו לקום באשמורת, אפילו שידע שיהיה לו כאב ראש וכיצא בזה, אל יניח ביום השני מלקום! וכן יעשה מדי יום ביומו, ואז מן השמים יסייעוהו, ויאמר עליו 'שומר מצוה לא ידע דבר רע', וכן לא ימנע טוב להולכים בתמים" (ראשית חכמה, תוצאות חיים, אות נט).

ומסיים וכותב: "והארכתי בזה מפני שנראה לי היות הדבר הזה - עמוד לכל העבודה! (ממש כדברי רביה"ק שאמר שזהו 'עיקר עבודת האיש הישראלי'), שלא לחינם החמירו בזה בהזוהר פעמים אין מספר, יותר מכל המצוות. ולזה, ימסור עצמו עליה ותתקיים בו. כאמרו אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה" (שם).

והאמת, שה'אשל אברהם" כתב (סימן א) ש"אם יש לו אפילו ספק

ותחילת ההמתקה של המשכת הזכרון, מתחיל ביום חמשה עשר באב עד שנגמר הענין ביום הכיפורים שבו עלה משה לקבל לוחות שניות, ואמר ה' "סלחתי כדברך".

ומאחר שהקימה בחצות הלילה, מסוגלת ביותר להציל את האדם מהשכחה הרוחנית, ולהמשיך עליו זכרון לזכור תמיד בהשם יתברך

- כמו שגילה לנו רבינו: "על ידי קימת חצות לילה, לעסוק בתורה ותפילה והתבודדות, על ידי זה זוכין לברר הטוב מן הרע ולהמשיך על עצמו הזיכרון האמתי, לזכור תמיד תכליתו וסופו הנצחי, ולאדבקא מחשבתיה תמיד בעלמא דאתי. ולהסתכל על כל מה שהשם יתברך מסבב ומגלגל עמו בכל יום, שהכל כאשר לפל הוא כדי לרמז לו רמזים בכל עת להתקרב אליו, שזה עיקר התכלית הטוב האמתי. ועיקר קיום האדם בזה העולם, מספר ימי חיי הבלו, וכל מה שנעשה עמו בכל יום, הכל הוא בשביל זה לבד" (ליקוטי עצות, חצות א) - לכן צריכים להתחיל ביום ט"ו באב לקום בחצות, כדי להמשיך על עצמו את אור הזכרון.

וזה לשון מוהרנ"ת שם:

"עיקר החורבן הוא בחינת השכחה שנמשכה בשבעה עשר בתמוז על ידי שבירת הלוחות, ועל כן אחר תשעה באב צריכין להתחיל לקום קודם אור הבוקר לסדר תיקון חצות ולעסוק בתורה, כדי לשמור הזכרון על ידי זה. וכמו שהזהירו רבותינו ז"ל 'מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף' וכו'. וכמו שנתנו חכמינו ז"ל סימן 'מקומי עד

שכבי קומי', דהיינו מתשעה באב עד שבועות צריכין לקיים קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נוכח פני ה'. כי עיקר שמירת הזכרון לזכור בתכליתו הנצחי לעולם הבא, הוא על ידי זה" (ליקוטי הלכות, ברכות הראיה וברכות פטיות ה, יז).

ואחר שמאריך שם לבאר עומק הענין, הוא מסיים:

"ועל כן תיכף אחר תשעה באב, בפרט בט"ו באב, צריכין להתחיל לתקן פגם הזכרון שנתהווה על ידי שבירת הלוחות. כי עתה צריכין לחזור ולהמשיך על עצמו בחינת הארת קבלת הלוחות האחרונות שנמשכין בארבעים ימים האחרונים עד יום הכיפורים, שעל ידי זה חוזרים ומתקנים הזכרון. ועל כן צריכין אז להתחיל לקום בחצות, שהוא בחינת תיקון הזכרון" (שם, ח).

ה' יזכנו להתחדש בעבודה קדושה זו של קימת חצות, לטוב לנו כל הימים. ונזכה כולנו לקדושת יום הזיכרון, ולכתיבה וחימה טובה.

ספיקא אפילו בדרך רחוקה אחר אלפים ספיקות, שיש נדנדוד פיקוח נפש ובריאות, אין צריך לקום לתיקון חצות". אך כבר כתב עליו ב'נימוקי אורח חיים', וז"ל: "ותמהני מאד איך ברוב צדקתו הפריז על המידה מאד בלשוננו, כי בחשש העדר בריאות הגוף בספק ספיקא ודרך רחוקה אחר אלפים ספיקות וכו', וזה יהיה לחירוף לכל מקלו יגיד לו לבטל מכל המצוות ח"ו על ידי הפלגות וגוזמאות בחששות רחוקות כאלו".

ודוחה שם את ראייתו מדיני סוכה ומסיק: "לקום בחצות להתאונן על חורבן בית המקדש, זהו בודאי אינו עונג גופו רק עבודת ה', שצריך להתגבר על תאוות מנוחת גופו, וכן ללמוד תורה ... במיעוט שינה ... אין התורה נקנית אלא במי שממית את עצמו עליה, ומשבר תאוות גופו, וכן אמרו שם באבות 'ועל הארץ תישן', וכמ"ש הרמב"ם ז"ל שמי שרוצה לזכות לכתרה של תורה ישמור כל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהם. ואם נחוש בריחוק אלפי אלפים חששות להעדר בריאות גופו נמצא שישן כל הלילה, וזהו טוב לו יותר לגופו ולעורקיו שלא ילמוד בלילה אפילו שעה אחת ובפרט בעיון, ותורה מה תהא עליה!?"

אי לכך, גם מי שהשינה והעייפות מתגברת עליו מאד, אעפ"כ אם יראת ה' נגעה בלבו, לא יסתכל על זה, רק יתגבר ויתאמץ בכל עוז לקום משינתו, להתאבל על החורבן ולעסוק בעבודת ה'.

"כי בחצות, אז השכינה כביכול בתכלית המיעוט כידוע, ואז היא בבחינת נקודה לבד. ואז הוא התגברות השינה, ואז דייקא צריך כל אחד, מי שנוגע יראת ה' בלבו, להתגבר בהתגברות גדול מאד להתעורר מהשינה אז" (ליקוטי הלכות, השכמת הבוקר א, ג).

אזכרה נגינת בלילה

ועבודה קדושה זו של קימת חצות, היא היא ההכנה המוכשרת לימים הנוראים הבעל"ט.

וכפי שמבאר מוהרנ"ת בליקוטי הלכות שעיקר החורבן - שהתחיל בשבעה עשר בתמוז על ידי שבירת הלוחות - הוא השכחה, שאנו שוכחים מהתכלית ומהשם יתברך. ועיקר התיקון שאנו עוסקים בראש השנה שהוא "יום הזכרון" ובכל הימים הנוראים מתחילת אלול עד אחר יום הכיפורים וסוכות ושמיני עצרת, הוא: להמשיך את הזכרון, לזכור תמיד את התכלית ואת השם יתברך.

"ועל כן תיכף אחר תשעה באב, בפרט בט"ו באב, צריכין להתחיל לתקן פגם הזכרון שנתהווה על ידי שבירת הלוחות. כי עתה צריכין לחזור ולהמשיך על עצמו בחינת הארת קבלת הלוחות האחרונות שנמשכין בארבעים ימים האחרונים עד יום הכיפורים, שעל ידי זה חוזרים ומתקנים הזכרון. ועל כן צריכין אז להתחיל לקום בחצות, שהוא בחינת תיקון הזכרון"

"הייתי רואה את ר' אלעזר מרדכי מגיע בלילות לבית המדרש סאטמאר ברחוב
איך שהוא מתייפה בכבי ושופך לבו כמום נוכח פני ה'. כשקם

אב בדכמה הרה בשנים

כארבעים שנה חלפו עברו מהיום בו עלתה בסערה השמימה נשמתו
הטהורה והמזוככת של האברך המופלא נצר נטע נאמן למצוקי ארץ,
שהתמדתו בתורה היתה לשם דבר ובאהכתה שגה כל היום, נפש עדינה
מלאת חסד רחמנות וחנינה, בעל השגה שניחון ברוח חכמה ולב יוקד
לכל דבר שבקדושה, מעוטד בכתר הפרישות והקדושה כבני עליה
ושעל פניו היתה נסוכה תמיד השמחה והחדוה, ואשר התמודד כגבורה
עילאה ביסודי שאול שקבלם באהבה, ומעל הכל עלה ונתעלה כל ימיו
מבואו ועד צאתו בדכיקותו הנלהבת עד כלות הנפש באורו הבהיר
של אור האורות ♦ עם מלאות ל"ט שנה להסתלקותו – ז' אב תשל"ט
ישכנו לשיחה מיוחדת ונרגשת עבוד "אבקשה" עם אחיו הרה"ח
ר' מנחם ישראל רוזנפלד שליט"א ועם ידידיו ומקורביו משכבר הימים
ושאר בני המשפחה על דמותו המאירה של החסיד רבי אלעזר מרדכי
רוזנפלד ז"ל חתנו הצעיר של החסיד הגדול רבי שמואל הורוויץ זצ"ל
וצאצאם של שבעה מתלמידי רבינו הק' ♦ פרי הארץ לגאון ולתפארת

מוגש ונערך על ידי חתנו ר' שמואל מאיר חשין הי"ו

יזאל, מתיישב ומוריד ראשו על הגמרא כאילו הוא ישן, אך הצלחתי להבחין
ממקדמו דאו את עיניו נפוחות מבכי. כך מידי לילה - - -

רבי אלעזר מרדכי רוזנפלד בחתונתו

כשנפגשים
עם חסיד ברסלב מבני הדור הקודם ומנסים לברר האם הכיר את האברך ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד שהסתלק בעודו באיבו בגיל 34 בלבד, אנו מבינים מיד כי הגיל אינו הקובע כאן, כולם זוכרים אותו כאחד המיוחד מבין אנשי שלומינו, שהשאיר חותם בל יימחה על החסידים ועובדי ה' בדורו, כאשר לבו הבווער הקרין אש יוקדת עד אשר סביביו נשערה מאד.

"זכיתי ללמוד איתו בחברותא" מעידים רבים רבים, וכך אנו תופסים כי כל סדר יומו היה מלא וגדוש בחברותות שונות, "ממנו קיבלתי את הטעם וההבנה בדברי רבינו הקדוש" מעיד חסיד נוסף, ואתה מבין שמדובר בבעל השגות גבוהים בדרכי רבינו הק' ותלמידיו.

ואכן, מעל דמותו רבת האנפין, עומדת התבטלותו האמיתית לרבינו הקדוש ועצותיו הק', כאשר אמונתו הלוהטת לא ידעה שום גבול.

בבית אבא

הרה"ח ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד ז"ל נולד לאביו החסיד ר' דוד, ביום י' אייר 'נצח שבנצח' שנת תש"ה. את אורת החסידות ספג בבית אביו ר' דוד שעוד זכה להכיר ולהסתופף בצילם של גדולי חסידי ברסלב באוקראינה בדור הקודם לפני שמשפחתו עלתה לארץ ישראל. כמו כן זכה לשאוב מרוחו של סבו ר' משה בער רוזנפלד - שהיה יהודי של מסירות נפש, אצלו חקר ודרש על אבותיו ואנשי שלומינו מדורות עברו, ממה שראה ושמע בערי מוצאו טשערהין וקרימנטשוק, וממה שהכיר את כלל אנ"ש בהגיעו לאומן בראש השנה.

כאן המקום לציין כי מאז ומעולם היו קשרי ידידות חזקים בין משפחת רוזנפלד לבין הרה"ח ר' אברהם שטרנהארץ ז"ל, הם החזיקו עצמם כמשפחה אחת, עקב היותם צאצאי רבי אהרן דער רב מגדולי תלמידי רבינו הק', ולעיתים תכופות היה ר' אברהם מלע מגיע לבקר בביתו של ר' משה בער רוזנפלד.

"מעולם לא היה ילד" סיפר לנו דודו הרה"ח ר' זושא קעניג שליט"א. פעם לקחו המלמד ר' אהרן בצלאל טורנהיים לבני ברק בכדי להבחן אצל הגאון בעל ה'חזון איש'. לאחר שבחנו התבטא בפליאה: "ראש כל כך קטן יכול כל כך הרבה?!"

אחיו ר' מנחם ישראל רוזנפלד שיבלחט"א

שכרו עמהן משלם. והיו הפועלים מתרעמין ואומרים אנו יגענו כל היום וזה לא יגע אלא שתי שעות ונתן לו שכרו עמנו משלם. אמר להן המלך יגע זה לשתי שעות יותר ממה שלא יגעתם אתם כל היום כולו - כך יגע רבי בון בתורה לעשרים ושמונה שנה מה שאין תלמיד וותיק יכול ללמוד למאה שנים".

בצל חתנתו רבי שמואל הורביץ

בהגיעו לפרקו, ושמו הטוב הלך לפניו כשמן אפרסמון, כספו כמה וכמה מתלמידי החכמים בירושלים לקחתו כחתן לבתם, אך ר' אלעזר מרדכי הביע את רצונו להכנס אך ורק לבית של חסידי ברסלב. כך זכה והחסידי ר' שמואל הורביץ לקחו לחתן עבור בתו תבדלחט"א מרת חיה יוכבד תחי'. היה זה החסידי ר' יעקב גדליה תפילינסקי ז"ל שהתבטא אז בצחות: "לזוער פאסט זיך מיט זיין שווער", כלומר, ר' אלעזר מתאים עם חותנו...

השמחה הגדולה והמיוחדת שהיתה בחתונתו לא נשכחת, עד היום נזכרים הנוכחים בריקודי הקודש של ר' שמואל הורביץ, כיצד הוא נעמד על הספסל ושר את ניגונו העתיק (בשפת האידיש): "כיצד נרקוד? האם כך נרקוד? כך נרקוד! (תוך שהוא עושה תנועות מסוימות של שמחה, כיצד אסור לרקוד וכיצד צריך לרקוד...), כיצד נמחה כפיים? כך נמחה כפיים! (וכאן הוא עושה תנועות שונות של מחאת כפיים...) וכן הלאה. את הריקוד והנגינה הזאת היה ר' שמואל מנגן ככל החתונות, ובערוב ימיו החליפו בכך מקורבו וידידו הרה"ח ר' ישראל נחמן ברש"מ אנשין ז"ל.

אפשר להמליץ את דברי הירושלמי (ברכות כ.) על רבי בון שנפטר בצעירותו: "למה היה רבי בון ב"ר חייא דומה, למלך ששכר פועלים הרבה והיה שם פועל אחד והיה משתכר במלאכתו יותר מדאי, מה עשה המלך, נטלו והיה מטייל עמו ארוכות וקצרות. לעיתותי ערב באו אותם פועלים ליטול שכרן ונתן לו

מעודו היה מקדיש כוחות להפיץ את תורת רבינו הק'. בדרך קבע היה לוקח איתו תמיד כמה מספרי רבינו והשאיך אותם בכתיב כנסיות ובמקומות ציבוריים. גם בשלהי ימיו בשעותיו בטבריה לצדכי רפואה, כשיצא לטייל באישון לילה עם חברו וידידו שמסר נפשו עבורו, הרה"ח ר' בן ציון גרוסמן שליט"א, היו לוקחים איתם ספרים ועוברים מבית מדרש למשנהו ומחלקים אותם. כאשר עברו בבית מדרש שהיה סגור חיפש חלון צדדי דרכו השתלשל והפיץ את הספרים...

ר' שמואל הורביץ בביתו במירון. בראש השלחן נראה ר' ישעיה אבי, על ידו ר' שמואל נשען על ידו (באדיבות גב.)

משמים ניהון בתכונה נפלאה של רגש והתפעלות מכל מעשי בורא העולם. כך היו תפילותיו עוד מילדותו מתוך רגש עצום ודבקות אמיתית. לא פעם היה נצפה בתפילת מנחה פשוטה כשהוא משתפך בדמעות כמים.

אחיו יבדלחט"א הרה"ח ר' מנחם ישראל רוזנפלד שליט"א מספר במיוחד ל'אבקשה': "אחי ר' אלעזר היה עוד מילדותו ירא שמים מרבים, הוא דיבר איתנו תמיד מאידישקייט (יהדות) והשפיע יראת שמים על כל האחים. הוא גם עמד על כך שיכניסו לביתנו אך ורק מההכשרים הטובים ביותר, ובמשך השנים אף שיכנע את אבי לעבור להשתמש בפסח רק במצות עבודת יד ולא במצות מכונה".

בבחרותו עלה והתעלה ללמוד בישיבת ברסלב בני ברק, וכבר שם נודע בלמדנותו, קדושתו ופרישותו. סיפרה אמו ע"ה שפעם כאשר הגיעה לבקרו בישיבה שמעה את הבחורים מסתודדים ביניהם: "אמו של הקאצק'ער הגיעה..."

לאחר מכן עבר לישיבה הנודעת "טשעבין" שם המשיך להתעלות בתורה ועבודה. באותם שנים התיידד עם ראש הישיבה הגרב"ש שניאורסון זצ"ל, והוא זה שגילה לו פעם בהתרגשות כי חותנו הגאון הרב מטשעבין לומד הרבה בספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן' תוך שהוא מביע התפעלות עצומה מהעמקות הגדולה שבכל שורה ושורה. הרב מטשעבין אף התבטא לפני חתנו הגרב"ש: "רבי נחמן הוא העילוי של הרעבע'ס".

עובדה זו סיפר לימים ר' אלעזר מרדכי ליבדלחט"א הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א, ומספר הרי"מ כי הוא זוכרהו עד היום לשבח כאחד מבני הנעורים המופלאים שבתקופתו, בעל כשרונות נדירים ומהמציינים שבהם. כך למשל כאשר היה ניגש אליו משהו לדבר על דא ועל הא, הוא הסכים לדבר רק על תורה ועבודת ה', "כולו קודש לה" - כלשונו של ר' יעקב מאיר.

חברו הטוב וידידו משנות לימודיו בטשעבין הוא יבדלחט"א הרה"ח ר' בנימין ב"ר נחום יצחק פרנק שליט"א. הוא אינו מפסיק לדבר ולספר ממנו, כשהוא מתבטא "כל מה שיש אצלי כיום קצת חסידות ברסלב, וקצת קנאות - הכל ממנו..." במיוחד הוא מציין את גדלותו בענייני קדושה, כיצד היה מתנהג בעדינות וקדושה.

ר' בנימין מסיים את דבריו: אינני יודע אם ישנם בדורינו אברכים קדושים כאלה, עליו

ר' אלעזר מרדכי תחת החופה עם זקנו ר' משה בער

מספר ר' שמעון שווארץ, אחד מידידי נעוריו: "הגעתי למירון באחד מימי החנוכה, ופגשתי שם את ר' אלעזר מרדכי ביחד עם חותנו ר' שמואל הורביץ. והנה ניגש מאן דהוא אל ר' שמואל ואומר לו "היום הוא זמן גדול של חנוכה, ועוד יומיים יהיה עת רצון גדול יותר של זאת חנוכה". ענה ר' שמואל במתק לשונו, בהסבירו שבאמת כל יום ויום הוא עת רצון גדול ויום גדול... וכך החל לציין את שעת המנחה שהוא עת רצון, שעת חצות לילה, וכן כל עת התפילה, וצריך לדעת לנצל זאת... לאחר שסיים דבריו פנה אלי חתנו ר' אלעזר מרדכי ואמר לי: "דע לך שאצל חותני רואים זאת

היום צרובה בזכורנם של ילדיו הגדולים כתקופה נוראה בעניות.

ברסלב'ר חסיד אמיתי

אמרו עליו, שאם יזוב ממנו דם אזי לא יהיה זה דם כי אם ברסלב "ברסלבער בלוט". ואכן 'ברסלבער חסיד' אמיתי היה ר' אלעזר מרדכי, קשור ודבוק לרבינו בכל נפשו ומאודו.

בקיאות עצומה הייתה לו בכל ספרי רבינו וכן בשיחות והנהגות, וגם בענייני יחוס ומסורת. מאז היותו ילד חקר ודרש בעניינים אלו וחלקם אף העלה על הכתב ונמצאים בידי המשפחה. סיפר אחד מידידיו אשר היה קורא לפניו - בזמניו הקשים - מהליקוטי מוהר"ן, ואם קרה שחיסר פעם מילה אחת היה ר' אלעזר מרדכי מתקנו על אתר מתוך זכרונו. מוסיף אותו ידיד, שאי אפשר היה לחדש לו שום שיחה או מאמר ממה שכבר הודפס, שכן הכל היה נהיר לו.

אף השאיר ברכה כתבי יד של חידושים נפלאים בליקוטי מוהר"ן - חלקם נדפסו לאחרונה בספר 'מכלל יופי'. בכלל היה לימודו בליקוטי מוהר"ן בצורה נפלאה ובעמקות גדול ובייחוד על פי הספר הקדוש 'ביאור הליקוטים'. החסיד ר' משה בורשטיין, אשר היה מבקשו לפעמים ללמוד לפני הקהל בסעודה שלישית בבית מדרשנו אשר ברובע היהודי היה אומר: "חושבני שהוא הנואם הטוב ביותר, ממנו יש מה לשמוע...".

וכך תיאר לפני אחיו יבדלחט"א ר' מנחם את סדר לימודו בליקוטי מוהר"ן בעיון

יואל, הוא היה מתיישב ומוריד ראשו על הגמרא שיחשבו הרואים כאילו הוא ישן, אך אני התקרבתי והצלחתי להבחין שהוא מתייפח בבכי ושופך לבו כמים נוכח פני ה'. גם כשקם ממקומו ראו את עיניו הבוכיות. כך מידי לילה" - - -

**כל ימיו התאבק
ברגליהם של גדולי
אנ"ש, בשנות בחרותו
התקרב במיוחד אל
החסיד ר' הירש
לייב ליפל, ולא זזה
ידו מתוך ידו, ואף
כשהגיע חותנו לקחתו
לחופה, למרבה
ההפתעה החותן לא
היה בבית...
התברר כי הוא עוסק
עכשיו בעבודת ה' עם
ר' הירש לייב...**

קדושתו ופרישותו היו לשם דבר, כאחד מהחסידים הראשונים, הוא העפיל לגבהים עד שהדברים אינם ניתנים להכתב כלל וכלל. כמו כן היה דחיל חטאין וירא שמיים בכל הענינים. כך לדוגמא כאשר רכש את דירתו בירושלים שבין החומות ברובע היהודי, היתה אפשרות לקחת הלוואה נוחה מהבנק, במיוחד לתושבי הרובע, אך הוא סירב מאחר שהדבר כרוך בחשש איסור ריבית, וזאת למרות שעקב כך נאלץ לסבול לאחר מכן מדחקות עצומה, שעד

בפועל, תמיד אצלו הוא עת רצון... תמיד הוא מתהלך בדביקות כזו... לפעמים אני רואה את חותני בדביקות שעות על גבי שעות, ובפרט בעתות רצון, שבתות וימים טובים, שכולו בוער בדביקות, בכיסופים והשתוקקות מיוחדת". באותה שיחה אף גילה לי ר' אלעזר מרדכי שהוא נוהג להתבונן ולחזות בפני חותנו בעתות רצון אלו וזה מעורר אותו מאוד".

גם ר' שמואל מצידו העריכו מאוד, ובפרט בערוב ימיו כאשר עבר להתגורר בביתו ביחד עם זוגתו, כאשר ר' אלעזר מרדכי ובני ביתו מוסרים נפשם למענם וסועדים אותם בכל כוחם ויכולתם. יציין כי ההסתלקות של ר' שמואל הורביץ היתה בבית חתנו.

לאחר נישואיו היה החסיד ר' שמואל צ'צ'יק מגיע מידי לילה ומעירו בחצות, כשהוא חוזר הביתה רק למחרת בערב, לאחר ששקד כל היום ורוב הלילה על דלתי התורה ועבודת ה'. ובשנים בהם התגורר אצלו חותנו ר' שמואל הורביץ, היה הוא זה שהלך מדי צהריים לקחת את הבנות הקטנות מהגן, היות ואביהם עסוק כל היום כולו בעבודת ה', ור' שמואל מצידו שמח על מצוה זו בהפטירו: "אני נהנה ש'לוזער' יושב ועוסק בתורה!".

וכך שח לנו אחיו ר' מנחם רוזנפלד: "הרה"ח ר' פנחס ברנדווין ז"ל מיקירי ירושלים סיפר לי: הייתי רואה את אחיך ר' אלעזר מרדכי מגיע בלילות לבית המדרש סאטמאר ברח'

השיפה מיוחדת – מתפרסמת לדאשונה

מסמכי הבקשה לעליה והשגת אישור ההגירה עבור החסיד רבי משה בער רוזנפלד ז"ל ומשפחתו בשנת תרצ"ה

בתו לאה - בת 6 שנה
בתו דבורה (תחי') - בת 4 שנה
(כאן מופיעים עוד מספר פרטים טכניים על ערבויות שונות)
בכבוד רב
המזכיר הכללי:
בשולי הבקשה נכתב בכתב יד:
ה' שבט תרצ"ה. קבלתי תעודת עליה של הרב הנ"ל וכל ב"ב, מספר סידורי...
שמואל הורוויץ

כמו כן צורפו בדף נפרד שמות המשפחה והגילאים והכתובת המדוייקת:
רוסיע אקריינע, עיר קרימענטשאק פלח פאלטאווע

החוב טשיפטשענקא 15
בעריל ראזינפעלד ב"ר יצחק - נולד 1881

אשתו פיגה ראזינפעלד בת בן-ציון - נולדה 1890

בנם דוד ראזינפעלד - נולד 1922
בנם בן ציון ראזינפעלד - נולד 1924

בנם נחמן ראזינפעלד - נולד 1926
בתם לאה ראזינפעלד - נולדה 1928

בתם דבורה ראזינפעלד - נולדה 1930

המסמכים באדיבות ר' יצחק פיליפ הי"ו

ב"ה, ירושלים, כ"ט מרחשון תרצ"ה.
7-11-1934
לכבוד מנהל מחלקת העליה, ירושלים, בנין עמיאל.
א.מ.ג.

הרב בריל רוזנפלד, רחוב ציפצנקה 15, קרמנצוג, אוקראינה, רוסיה הסובייטית, הוא רב מובהק, בואו יהי לתועלת לענייני היהדות בא"י, הוא יתפרנס פה בכבוד ולא יפול למשא על הצבור.

בהיותו בחור דתי נרדף מהבולשביקים. כמה נהיה אסירי תודה לכבודו בהואילו לסדר שיתנו הרשויות הדרושים לבוא אל הארץ להרב הנ"ל ולב"ב:

הוא - בן 54 שנה
אשתו פיגה - בת 44 שנה

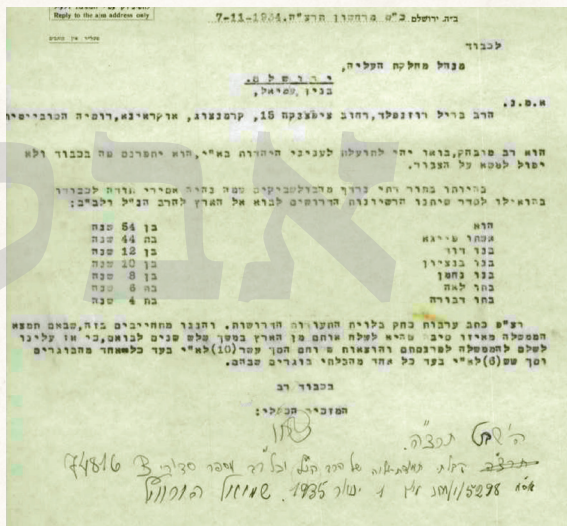
בנו דוד - בן 12 שנה

בנו בניציון - בן 10 שנה

בנו נחמן - בן 8 שנה

פירוט הילדים

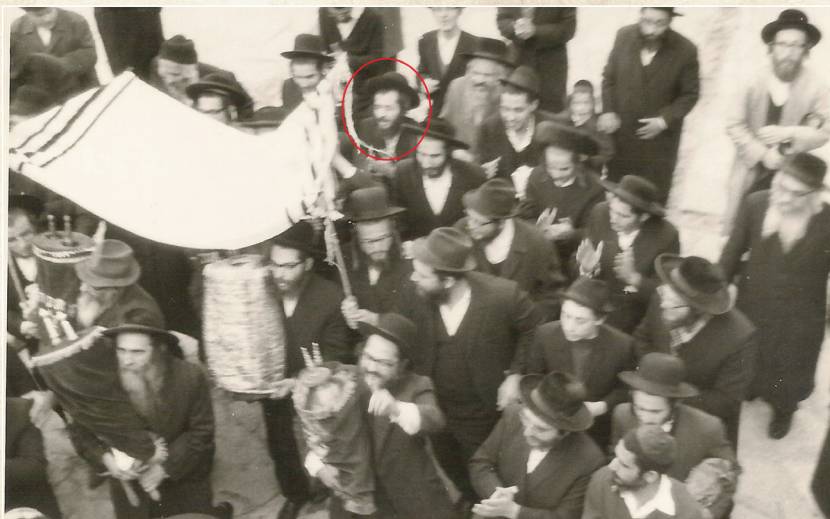
1901	קריינע	פיגה	ראזינפעלד	בת	1881
1922	דוד	ראזינפעלד	בן	1922	
1924	בן ציון	ראזינפעלד	בן	1924	
1926	נחמן	ראזינפעלד	בן	1926	
1928	לאה	ראזינפעלד	בת	1928	
1930	דבורה	ראזינפעלד	בת	1930	

רבי שמואל הורביץ מקבל את אישור העליה עבור רוזנפלד

באופן מיוחד במינו: "אחר לימוד התורה בליקוטי מוהר"ן אני אומר את הליקוטי תפילות ומתבונן בתפילה בתור פירוש על התורה, וכן לומד בקיצור ליקוטי מוהר"ן כיצד מוהר"ן סיכם את התורה, ולאחר מכן אני לומד בליקוטי הלכות את הקטע הראשון בו מעתיק מוהר"ן את ענייני התורה ומתבונן בשינויי הלשון ומוציא מזה פירוש על הליקוטי מוהר"ן, וכל זאת כמוכח חוץ מעיסוקו בעמקות בספר הנורא "ביאור הליקוטים" לרבי אברהם בר"ן.

מאז ומתמיד התאבק ברגליהם של גדולי אנ"ש, בשנות בחרותו התקרב במיוחד אל החסיד ר' הירש לייב ליפל, ולא זזה ידו מתוך ידו, ואף כשהגיע חותנו

ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד בהכנסת ספר תורה במירון תשל"ו, נראים עוד ר' לוי יצחק, ר' שמואל שפירא ור' יעקב ברוזסקי ועוד הרבה

לקחתו לחופה, למרבה ההפתעה החתן לא היה בבית... התברר כי הוא עוסק עכשיו בעבודת ה' עם ר' הירש לייב...

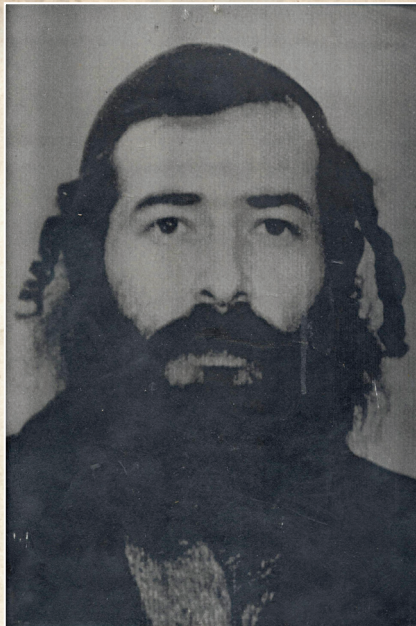
קשר מיוחד היה לו עם הרה"ח ר' שמואל צ'צ'יק, ובפרט היה שותף בצמא את דבריו של הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר שאף רשם במחברותיו את כל שיחות הקודש ששמע מפיו למען יעמדו למשמרת לדורות הבאים, וכן קיבל מעוד הרבה מגדולי החסידים ביניהם הרה"ח ר' אלחנן ספקטור ועוד.

למרות שלא היה עסקן מטבעו, אך כאשר נגע הדבר לכבוד רבינו הק' ובמקום שראה שאין אנשים, השתדל להיות איש. כך אנו מוצאים אותו מייסד את תלמוד תורה תורה תמימה ביחד עם אחיינו הרה"ח ר' עמרם הורביץ ז"ל. לימים העיד ר' עמרם כי היו תקופות שבהם כל המשא הכספי הכבד של הת"ת רבץ על כתפיו של ר' אלעזר מרדכי.

מספר אחיו הרה"ח ר' שמואל יצחק רוזנפלד שליט"א: "אירע פעם ואברך אחד שהתקרב לברסלב סבל מרדיפות קשות, עד שהחרימו לו את השטריימל לשבת... הלה התבייש לבקש עזרה, אך כאשר ר' אלעזר מרדכי שמע על כך, מיד הוא נרתם לדבר ושנינו הלכנו מאחד לשני ותוך ימים ספורים קיבל שטריימל חדש ומפואר. אותו חסיד הוא כיום אחד מחשובי משפיעי אנ"ש..."

מעודו היה מקדיש כוחות להפיץ את תורת רבינו הק'. בדרך קבע היה לוקח איתו תמיד כמה מספרי רבינו והשאר אותם בבתי כנסיות ובמקומות ציבוריים. גם בשלהי ימיו בשהותו בטבריה לצרכי רפואה, כשיצא לטייל באישון לילה עם חברו וידידו שמסר נפשו עבורו, הרה"ח ר' בן ציון גרוסמן שליט"א, היו לוקחים איתם ספרים ועוברים מבית מדרש למשנהו ומחלקים אותם. כאשר עברו בבית מדרש שהיה סגור חיפש חלון צדדי דרכו השתלשל והפיץ את הספרים...

כמו כן כאשר היה מדבר עם חברים וידידים, בפרט אלה שלא נימנו על חסידי ברסלב, היה מקפיד תמיד לומר איזה רעיון או סיפור מרבינו הקדוש ותלמידיו. כאשר היה לומד עם החברותות שיעור

ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד

הרשב"י במירון, שם הרי התגורר חותנו ר' שמואל. ר' מנחם רוזנפלד מעיד על פעמים רבות שראו אותו עורך תיקון חצות בהשתפכות הנפש "כמו שצריך" בהיכל הרשב"י. כמו כן היה "תושב קבוע" בכותל המערבי שעל אבניו היה מתרפק שעות ארוכות, ובפרט כאשר עבר להתגורר בסמוך בעיר העתיקה. ואם בקדושת הכותל המערבי עסקינן, רבות התאוונן ר' אלעזר מרדכי על חוסר הידיעה של חלק מהמבקרים שמזלזלים בקדושת המקום, ולא היה מסוגל להבין כיצד מעיזים לשוחח שם בדברים בטלים. מספר לנו ר' בן ציון גרוסמן כי בערוב ימיו, כאשר הביא אותו על המדרגות ממול הכותל, היו רואים על פניו את הפחד הגדול והיראה והדביקות בהשם יתברך מול מקום המקדש.

מספר לנו ידידו וריעו יבדלחט"א הרה"ח ר' אהרן ב"ר וועלוול חשין: "ר' אלעזר מרדכי אמר לי פעם 'ווארט' נפלא, אשר משקף את כל מהותו עלי אדמות, וזהו הווארט:

"אמרו חז"ל 'איזהו גיבור הכובש את יצרו', 'הכובש' ולא 'המנצח', שכן דרך העולם שהתענוג הגדול ביותר הוא הנצחון, הגיבור בגבורתו, העשיר בעשרו והחכם בחכמתו, כולם רוצים לנצח את השני ולהיות בדרגה גבוהה ממנו, ומזה נמשך ענין ה'תחרויות' שיש בעולם, שכל אחד רוצה להוכיח שהוא יותר מוצלח מזולתו. הוא הדבר במלחמת היצר, שיש לנו הזדמנות תמידית שאינה נגמרת אף פעם, לנצח אותו שוב ושוב, בראיה ובמחשבה וכו', ולהרגיש את התענוג הגדול של הנצחון, לכן הקב"ה נתן לנו את האפשרות לכבוש את היצר כל פעם מחדש, ולכן יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום מחדש, אבל לא 'המנצח את יצרו' כי אז הוא מנצח אחת ולתמיד ולא יזכה שוב לתענוג הכבישה בכל פעם מחדש.

"ואכן זה היה מהותו של ר' אלעזר מרדכי, הרי הכרתיו ויודע אני שדיבור זה היה אצלו בבחינת 'הוא - היה אומר', שאמר את מהותו שלו בעצמו".

שיחה נוספת המלמדת רבות על השקפת עולמו שמענו מר' בן ציון גרוסמן: "כאשר רעשה הארץ סביב הסכם השלום שנעשה עם מצרים, ונשיא מצרים אף הגיע לביקור בארץ, היתה זו השיחה בפי כל, כשכולם לועסים שוב ושוב את כל הפרטים אודות הביקור ההיסטורי. אך הוא התרעם על כך שצריכים לדוש ללא הרף, כשהוא מטעים:

לאחר שסיים דבריו פנה אלי חתנו ר' אלעזר מרדכי ואמר לי: "דע לך שאצל חותני רואים זאת כפועל, תמיד אצלו הוא עת רצון... תמיד הוא מתהלך בדביקות כזו... לפעמים אני רואה את חותני בדביקות שעות על גבי שעות, וכפרט בעתות רצון, שבתות וימים טובים, שכולו בוער בדביקות, ככיסופים והשתוקקות מיוחדת". באותה שיחה אף גילה לי ר' אלעזר מרדכי שהוא נוהג להתבונן ולחזות בפני חותנו בעתות רצון אלו וזה מעורר אותו מאד"

בגמרא והלכה, היה מסיים תמיד בשיעור בליקוטי מוהר"ן, ולאחר מכן יוצא בריקוד ברסלבא..."

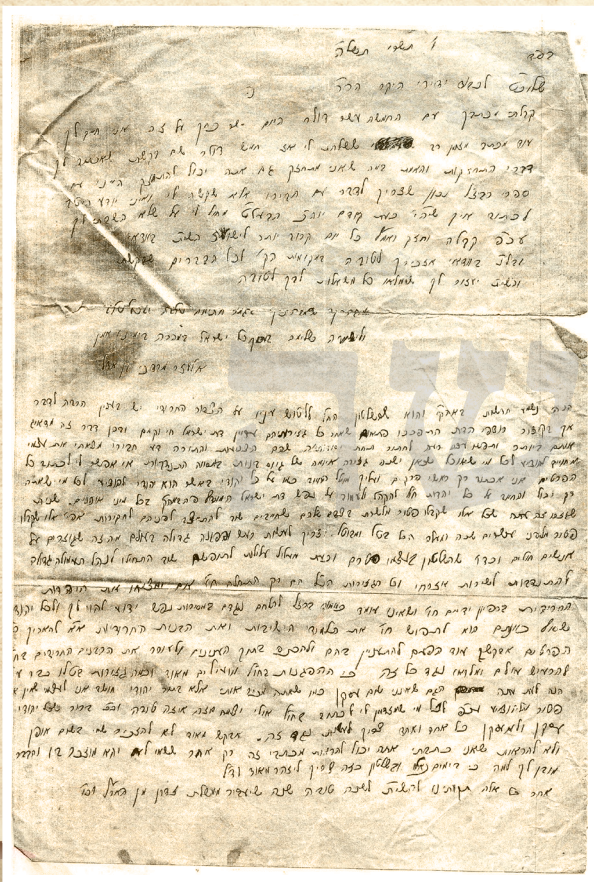
תקופות רבות בילה ר' אלעזר מרדכי בקברי הצדיקים, בפרט דבוק היה בציון

רואה
אור
לראשונה

אבקשתך לעורך את הרבנים החרדיים להרעיש עולם ומלואו נגד כל זה, כי ההפגנות מועילים מאוד, וכמה גזירות בטלו כבר על ידי זה

מכתב נרגש שכתב החסיד רבי אלעזר מרדכי רוזנפלד ז"ל אל אחד מידידיו שהתגורר באמריקה, הזועק מתוך נהמת ליבו להרעיש עולם ומלואו אודות הגזירות על הדת שהתנגשו אז בארץ הקודש בשלהי שנת תשל"ד ודבריו ממש קילורין לעינים וכאילו נכתבו כהיום הזה, לדעת מה חוכתו של כל איש יהודי החרד לדבר ה' בעת הזאת, אשר אנשי שלטון הרשע זוממים כאמצעות חוקים, מכסות ויעדים לצוד ולהפיל לשאול ולאבדון ד"ל אלפים ודרכות מבחורי ישראל ואף על כנות ישראל לטשו עיניהם ה"י

רק יכול. והחיוב על כל יהדות חו"ל להקהל ולעמוד על נפש דת ישראל המורדף פה בארץ הקודש בכל מיני אופנים.

שנית, שגזרו זה עתה, שכל אלו שקבלו פטור מלשרת בצבא שלהם, שחייבים שוב להתייבב לפניהם לחקירות, אפילו אלו שקבלו פטור מלפני עשרים שנה ומעלה, הכל בטל ומבוטל, וצריך לעשות רעש והפגנה גדולה בעולם, מה זה שגזורים על אנשים חולים וכדו' שהשלטון בעצמו פטרם, וכעת מעליל עלילות לתופשם. שוב התחילו לנהל תעמולה גדולה להתנדבות לשירות אורחי.

וכל הגזירות הנ"ל הם רק התחלה ח"ו אם ינצחו את היהדות החרדית ברפיון ידיים ח"ו, ושאינו עומד כעמוד ברזל להלחם נגדם במסירות נפש, ידוע להוי לך ולכל יהודי, שאף כוונתם הוא לתפוש ח"ו את תלמידי הישיבות ואת הבנות החרדיות. אי אפשר להאריך כל הפרטים. אבקשך עוד הפעם להתעניין בהם ולהכנס בתוך הענינים ולעורר את הרבנים החרדים בחו"ל להרעיש עולם ומלואו נגד כל זה, כי ההפגנות בחו"ל מועילים מאוד, וכמה גזירות בטלו כבר ע"ז.

הנה לעת עתה, הגם שאינני שום עסקן, כמו שאתה מכיר אותי, אלא בתור יהודי חושב אני לעצמי שאין אני פטור מלהודיע

בס"ד
ו' תשרי תשל"ה
שלום וכל טוב, לכבוד ידידי היקר הר"ר נ"י ...
קיבלתי מכתבך עם החמשה עשר דולר היום, יישר כחך על זה.

אני חייב לך עוד מכתב מזמן רב ששלחת לי אז חמש דולר, שם בקשת שאכתוב לך דברי התחזקות. והאמת, במה שאני מתחזק גם אתה יכול להתחזק, היינו עם ספרי רביז"ל. נכון שצריך לדבר עם חבירו, אלא שקשה לי ואיני יודע היטב לכתוב.

איך שיהי, כעת קודם יום הכיפורים הבעל"ט, מחול לי על שלא השבתי לך על-כל-פנים קבלה, וחזק ואמץ כל יום קרוב יותר לישועת השי"ת בוודאי, ובל"ג בוודאי אזכורך לטובה במקומות הק' לכל הדברים שבקשת, והשי"ת יעזור לך שימלאו כל משאלות לבך לטובה.

ואברךך שתתברך בגמר חתימה טובה וכל טוב סלה
ולישועה שלימה בתוך כל ישראל במהרה בימינו אמן

אלעזר מרדכי בן אדל
הנה נשמע חדשות בארץ הקודש, והוא שהשלטון החל ללשוש עיניו על הציבור החרדי. יש בענין הרבה לדבר, אך בקיצור רודפי הדת התפכחו פתאום שאחר כל גזירותיהם עדיין דת ישראל חי וקיים, ובכן דבר זה מדהיג אותם ביותר, ותפשו עצה רעה לחתור תחת יסודותיה שהם הצניעות והתורה.

דע חבירי! מצאתי את עצמי מחוייב להודיע לכל מי שאוכל, שכאן ישנה גזירה איזומה של גיוס בנות במסוה 'התנדבות', אי אפשר לי לכתוב כל הפרטים, אני אכתוב רק ראשי פרקים ועליך מוטל החיוב, כמו על כל יהודי באשר הוא יהודי, להודיע לכל מי שאתה

על כל פנים לכל מי שמזדמן לי לכתוב בחו"ל, אולי יצמח מזה איזה טובה. וכל כך ברור שכל יהודי, עסקן ולא עסקן, כל אחד ואחד צריך לעשות נגד זה.

אבקש מאוד לא להזכיר שמי בשום אופן ולא להראות שאני כתבתי. אתה יכול להראות מכתבי זה רק אחר ששמי לא יהא מוזכר בו והדבר מובן לך למה, כי בימים כאלו ובשלטון כזה צריך לזהר מאוד וד"ל.

אחר כל אלה תקוותיני להשי"ת לשנה טובה, שנה שיעביר ממשלת זדון מן הארץ וכו'.

הרי כל החדשות הם בסך הכל ש"סאדאת הגיע לארץ", אז מה יש לדבר ולהרחיב יותר משלושת המילים הללו?!"

עוז וחרוזה במקומו

כדרכם של החסידים התמימים היה תמיד שרוי בשמחה אמתית, אף בזמניו הקשים ובמצבים הנוראים ביותר אחז במידת השמחה וידע להשמיע מילי דביחותא לסובביו. ואכן כל יודעיו ומכיריו מציינים בהתפעלות איך שהיה איש שהכל בו, כליל השלימות איש חכם מופלג, צדיק במעשיו, מלא שמחה, מתנהג בקדושה נפלאה, למדן ושוקד על דלתו התורה יומם ולילה וידע לו בכל תחום, ומתוך שלמד תורה לשמה זכה לדברים הרבה כאשר רבים היו נהנים ממנו עצת ותושיה על אף היותו אברך צעיר לימים.

עדינות נפש מופלאה היתה בו, ועל אף שהדבר היה קשה לו ביותר מפאת טבעו, קיים רצון רבינו הק' בשיחתו הידועה ועסק הרבה במעשי צדקה וחסד וכיתת רגליו לקבץ נדבות למען נצרכים וחילקם בסתר. פעם אחת חזר לביתו כשנהרה שפוכה על פניו, לשאלת בני ביתו אמר שזכה היום לספוג בזיון הגון, היה זה בעת שאסף צדקה בין מתפללי הכותל המערבי למטרת 'הכנסת כלה' עבור כלה יתומה, ואחד אמר לחבירו בלגלוג: "תן לו משהו, הוא צריך יין לשבת...", שאב ר' אלעזר מרדכי קורת רוח מרובה מבזיון זה. בדרך אגב, כל פעם לאחר איסוף הצדקה היה מקפיד להשאיר לעצמו פרוטה אחת, היות וישנם אנשים החושבים לתומם כי הוא אוסף לעצמו, אזי סבר שכדאי הדבר שלא להיכנס לחשש הונאה...

אחד השליחים להעברת הכספים שאסף אל המשפחות הנצרכות, היה ידידו הגדול ר' בן ציון גרוסמן. בין המשפחות היו גם משפחות נכבדות מחסידי ברסלב, וכן משפחות מבני עדות המזרח שאיש לא הכירם... ענין זה המשיך כל ימי חייו, כולל בשנות מחלתו

חותנו ר' שמואל הורביץ

כאותם שנים התיידד עם ראש הישיבה הגרב"ש שניאורסון, שגילה לו פעם בהתרגשות כי חותנו הגאון הרב מטשעבין מתעמק הרבה בספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן' תוך שהוא מביע התפעלות עצומה מהעמקות הגדולה שבכל שורה ושורה. הרב מטשעבין אף התבטא לפני חתנו הגרב"ש: "רבי נחמן הוא העילוי של הרעבע'ס"

הקשה, ואף בשעת הלוחיתו חולקו מכספים אלו לצדקה.

היה מקפיד על שיעורים קבועים בכל חלקי התורה כפי שלימדנו רבינו, ושמר עליהם גם מתוך יסוריו, כאשר עם החברותא שלו בלימוד השולחן ערוך המשיך ללמוד עד לימים ספורים לפני הסתלקותו. ולפלא כי בימים האחרונים לפני הסתלקותו הגיעו בסדר לימודם בשולחן ערוך יורה דעה בדיוק להלכות אבילות ובכך הסתיים הלימוד.

תפילתו הייתה בהתבוננות והשתפכות הנפש, לא סבל דיבור באמצע התפילה, אחד שהתפלל עמו באותו מנין מספר: "הוא לא נתן לנו לדבר בתפילה כלל, אפילו בחוץ היה אסור לדבר". כשלעצמו לא החסיר מעודו שום קטע מהתפילה - כפי שהעיד על עצמו. אם הגיע למנין ותיקין וראה שלא יוכל להספיק בניחותא הכל, היה נשאר להמתין למנין הבא.

סדר יומו היה מנוצל עד תום לעבודת השם, מחצות הלילה עד למחרת בערב. הקפיד על קוצו של כל סעיף קטן בשולחן ערוך, כרצון רבינו הקדוש, עד שכל מכיריו אמרו "כך צריך יהודי להראות". בכך היה גם שם רבינו מתאהב על ידו ומי שבא במגע עמו נמשך לבו אל דרך רבינו, ואכן זכה באישיותו לקרב כמה וכמה נפשות לדרכו של רבינו.

חיות מלימוד התורה

התורה היתה משוש חייו וממנה שאב את כל חיותו, היה מתמיד עצום, למד גמרא

בית ר' שמואל הורביץ במירון

את כלל גדולי החסידות תלמידי הבעל שם טוב הק'. ידען נפלא היה בסיפורי צדיקים וחסידים ושיג ושיח לו בתורתם. על שולחנו היו מונחים תמיד, לבד מספרי רבינו ותלמידיו שהיו לחם חוקן, גם שאר ספרי החסידות, נועם אלימלך, עבודת ישראל, בני יששכר ועוד ועוד. כמו כן היה מחבב היה את ספרי ההלכה מכבשונם כל גדולי החסידות, כמו ספר מנחת חינוך ועוד, וזאת מרוב מאהבתו את דרך החסידות בכללותה.

הוא הוקיר עד למאוד את אישי החסידות רמי המעלה שהפקירו עצמם ופעלו למען כלל ישראל. כאשר נפטר הרבי מגור בעל ה'בית ישראל' זצ"ל, געה בבכי כשהוא מתמרמר: "הרי הוא היה יהודי שהכניס כל כך הרבה הרהורי תשובה בכלל ישראל...". את הבית ישראל הכירו בעת ביקוריו אצל חותנו ר' שמואל הורביץ כידוע. באחת הפעמים התבונן הבית ישראל ארוכות בפניו של ר' אלעזר מרדכי, שלא כפי דרכו ויהי הדבר לפלא.

סיפר ר' בן ציון גרוסמן, שבימי מחלתו כאשר שהה ר' אלעזר מרדכי ומשפחתו בעיר טבריה, נפגש הוא עם הרבי מלעלוב רבי משה מרדכי זצ"ל ומאז היה קשר מיוחד ביניהם. הרבי מלעלוב כל כך התפעל ממנו עד שהתבטא עליו "הרי זה איש צדיק". ומי שהכיר את הרבי מלעלוב ידע שהוא לא אמר דברים כאלו כי אם על יחידים מהדור. יצוין כי ביטוי זה גם נשמע מפיו של חותנו ר' שמואל הורביץ שהתבטא "מייך איידים איז א צדיק" (חתני הוא צדיק).

מספר ידיו יבדלחט"א ר' משה יצחק רובין: "הייתי פעם בתשעה באב במירון ביחד עם ר' אלעזר מרדכי, ובמשך היום נסענו לירושלים. בהגיענו לחיפה שם היינו צריכים להחליף אוטובוס, הלכנו בלי הנעליים כפי הדין, כשהנעליים בתוך שקית. והנה פונה אלי ר' אלעזר מרדכי ומבקש שנוציא את הנעליים ונחזיק אותם בידינו, בכדי שנעשה קידוש השם כאן בחיפה החילונית, שידעו שהיום הוא תשעה באב...".

ייסורים ממרקים

ר' אלעזר מרדכי, אברך צעיר כבן שלושים, ולפתע החל חש במיחושים שונים ומשונים, יסורים קשים תקפוהו עד שנאלץ

ר' עמרם הורביץ ז"ל במירון בחלאקה לנכד ר' אלעזר מרדכי רחנפלד

התורה היתה משוש חייו וממנה שאב את כל חיותו, היה מתמיד עצום, למד גמרא שעות על גבי שעות ובהתה שגה תמיד. הוא עצמו היה אומר שמן הסתם לא יקבל שכר בשמים על לימודו כי הוא כל כך אוהב את התורה ומתענג מעצם הלימוד, שזה בעצמו השכר הגדול ביותר בשבילו.

ובהמחשה כאשר עסק בסוגיות של טהרות וענייני נגעים ידע להמחיש כל דבר בבירור נפלא עד שכל שומע יכל להבינם.

בקיאותו במרחבי התלמוד היתה מפליאה. מדי פעם היו ילדיו הקטנים מביאים לפניו איזה גמרא והיו מכסים בידם את ראש העמוד - כך שלא יראה איזה עמוד זה, והוא ר' אלעזר מרדכי, היה אומר להם לפי דברי הגמרא מהו העמוד הנוכחי, שכן היה בקיא בכל חלקי הש"ס ממש. יש לציין כי חיבר גם ספר בענייני חינוך-הבנים, אשר למרבה הצער אבד בדרך להדפסה וחבל על דאבדון.

מהליכותיו בקודש היה להוקיר ולהעריך

שעות על גבי שעות ברציפות ובהתבונה שגה תמיד. פעם ישב בבית מדרשינו במאה שערים ולמד שעות רבות ללא הפסק והפוגה עד שאחד ניגש אליו, סגר לו את הגמרא באומרו: "נו באמת היכן הגבול? כמה אפשר ללא הפסק?". כשהוא נכנס לכולל שלו היה המקום הופך עד מהרה לתסיסה של לימוד. גם בתקופת חוליו הקשה כאשר לא יכל עוד לבוא לכולל כסדר, ביקשו ראש הכולל שיכנס לפחות מדי פעם להחיות את המקום, מאחר שחסרונו מורגש ביותר. הוא עצמו היה אומר שמן הסתם לא יקבל שכר בשמים על לימודו כי הוא כל כך אוהב את התורה ומתענג מעצם הלימוד, שזה בעצמו השכר הגדול ביותר בשבילו.

כפי שהזכרנו היה סדר יומו רצוף עם חברותו. בין השאר למד בחברותא עם יבדלחט"א הרה"ג ר' יהושע לייב חשין שליט"א, אחיו של החסיד ר' בנימין זאב. עד היום ר' יהושע לייב מכנהו "מייך רבי" (הרבי שלי) כשהוא מציין לשבח את כשרונותיו העצומים ואת הלימוד הפורה עמו.

בשנות מחלתו היה יושב על מיטתו חציו יושב חציו שוכב, עם סטנדר מיוחד ועליו ש"ס קטן בו היה לומד ללא הרף, כשהוא מנצל את הזמן בין חברותא אחת לשניה. סיפר אחד שהיה חברותא שלו בשנות חוליו, שר' אלעזר מרדכי אמר לו שהוא מרגיש חולשה ואפיסת כוחות כמו זקן בן תשעים, אולם ברגע שהחלו ללמוד לא הכירו עליו דבר, שכן על אף יסוריו הנוראים וחולשתו היה לימודו בעיון ועומק ובחיות נפלאה כבימים הטובים. בלימודו בא לידי שימוש גם כשרונו הנפלא בצירור

קעניג ז"ל שהגיע לבקרו, ולערוך את סדר הפדיון נפש של רבינו הק', כפי סדר מיוחד במינו שקיבל ממורו החסיד ר' אברהם מ'לע שטרנהארץ. בסיום הפדיון הזכיר ר' גדליה נושא מסויים שלדעתו צריך תיקון, ור' אלעזר מרדכי התפעל מאד מכך שר' גדליה כיוון אל האמת.

ותשחק ליום אחרון

אתא ליל ז' בחודש אב תשל"ט. בישיבת "אש התורה" - שתחת ביתו בעיר העתיקה התחילה תפילת מעריב, וכאשר שמע שהגיעו לקריאת שמע הצטרף אליהם על אף חולשתו הנוראה וקרא עמם יחד מילה במילה במסירות נפש ממש. גם בשעות איזמות אלו לא נתן לעצבות לשלוט עליו, ופנה בבדיחותא לר' בן ציון גרוסמן: "נראה לי שהלילה הזה הוא האחרון... אני הולך עכשיו לחטוף תנומה לעשר שנים..."

בבוקרו של יום, קרא לבנו בן 11 לפני שהלך לתלמוד תורה וציווהו לבקש מחילה בשמו מאלו שהתעסקו עמו בתקופה האחרונה. לאחר מכן ביקש שיקראו לגיסו הרה"ח ר' שבתי הורביץ ז"ל - אשר דר עמו בשכנות. כאשר הגיע ר' שבתי קרא עמו קריאת שמע בדבקות ולאחר מכן הושיט לו את ידו, לחש לו את המילה "שלום" ועצם עיניו בנחת.

כך יצאה נשמתו בשלום בהיותו בן ל"ד שנים בלבד, באותו חדר ועל אותה מיטה שלפני שבע שנים ומחצה נסתלק עליה חותנו ר' שמואל. כפי עדות הסובבים לא ניכר על פניו שום שינוי וממש יצאה נשמתו בנשיקה, כאשר במיטתו מונח הספר "נועם אלימלך" שעסק בו בכל יום מימי חייו.

ר' אלעזר מרדכי נטמן בחלקת חסידי ברסלב בהר הזיתים. למרבה הפלא כאשר ידיו הרב שמואל יעקב איידלס ז"ל הלך להביא את ידו הקטועה ממקום קבורתה לפני למעלה משנה, בכדי להכניסה למקום קברו, היתה היד שלימה לגמרי ולא שלטה בה הרימה.

זכרו לא ימוש מאתנו, ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

מיום עמדו על דעתו ותיקן כל מה שראה לנכון, שלח את אחד מידידיו לרצות חבר מהחיידר שהכהו פעם ושלה לפצותו בסכום הגון של אלף דולר, בהוסיפו שהוא מקוה שזה מספיק, ואם ירצה יוסיף לו, כי חישוב לו את כל כללי הלכות נזיקין כצער, נזק, בושת, ריפוי וכו'.

על גודל זהירותו בדיני ממונות מספר ר' בן ציון גרוסמן: "כאשר התחלתי להביא כספים כדי להקל בפרנסת הבית בימי מחלתו, הוא שלח אותי לשאול את אבי הגאון ר' ישראל זצ"ל, היות ולפעמים הכסף הוא יותר ממה שהוא צריך עכשיו בפועל, האם צריך להחזיר את הכסף לתורם? ואבי פסק שמותר להשתמש עם כל הכסף ואין

ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד בחתונתו עם אביו ר' דוד

צריך להחזיר כלום. אך הוא, ברגע ששמע שאינו חייב להחזיר את הכסף, שלח מיד את כל יתרת הסכום לצדקה" - - -

גם בעת נסיון שכזה לא הניח ידו מהתקשרותו לצדיקים, סיפור שבחם והעיטוק בגדלותם. אף חיזק עצמו בכל מה שהצליח לעשות. באותם ימים רגיל היה לשורר ולזמר ולרקוד ולחזק עצמו על הרוב עם המילים "חסדי ה' כי לא תמנו" או הניגון העתיק באידיש "גייט אריין נחמה'לאך, אין אידישע נשמה'לאך, גייט אריין א חיות אין א איד" - - -

הרה"ח ר' בן ציון גרוסמן טורח ומדגיש בשיחתו לפנינו, כי רק בזכות זוגתו הצדקנית תחי' זכה להאריך עוד כמה וכמה שנים, וכך זכו ילדיו שגדלו בינתיים להכירו במקצת.

באחד הימים הגיע אורח לבית. היה זה הדוד הגדול, אחי אימו, הרה"ח ר' גדליה

בעל כרחו לפנות לרופאים. בתקופה זו התגלו מידותיו וגדלות נפשו במלוא הדרם. היה זה כאשר חזר הביתה לאחר ששמע על מחלתו מפי הרופא, למרבה הפלא היה נראה רגוע ומרוצה ואף התחמק מלספר בביתו מה אמר הרופא. אך כאשר נאלץ לענות לשאלת בני ביתו סיפר שהרופא גילה לו בקור רוח כי הוא חולה במחלה הידועה רח"ל וכי לפי מדע הרפואה נותרו לו רק חודשים ספורים בזה העולם.

הרופא שציפה ורגיל היה לראות תגובה של חרדה ויאוש, הופתע כאשר במקום זאת ענה לו: "אם חיי היו נתונים בידך הייתי אכן נבהל, אך מאחר ואני ביד ה' אינני מתיירא כלל".

בספרו זאת הוסיף ואמר לבני ביתו כי הוא מודה להשם יתברך על שהספיק בשנותיו הקצרות להקים משפחה בישראל של עשרה ילדים בליעה"ר: "אילו היתה המחלה מתגלה בבחורתי הרי שלא הייתי זוכה להקים בית בישראל, כמה עלי להודות לה' שכן זכיתי לכך..."

תחזיות הרופאים לא התממשו, והוא האריך עוד כמה וכמה שנים מעל ומעבר למה שחזו לו, וכאשר באו לאחר הסתלקותו אל אותו רופא לבקש תעודת פטירה, סירב הרופא להאמין שאדם זה עדיין חי עד כה. אולם היו אלו שנים של יסורי גוף ונפש שאין לתאר, כאשר כשנה לפני פטירתו אף נאלצו לקטוע את ידו. אך למרות כל זאת הוא התחזק תמיד והאמונה והשמחה לא משו ממנו כלל וכלל. גם כאשר תקפו עליו יסוריו לא הסכים לקחת משככי כאבים, באמרו כי שני דברים מצילים אותו מיסורים: כשהוא מתעמק בלימוד התורה, או כשהוא מדבר מצדיקים...

ברצונו למנוע צער מהוריו, השתדל מאוד להראות להם תמיד פנים שמחות ואזר את כל כוחות נפשו שלא להוציא אפילו אנהח בזמן שאביו ביקר אצלו, אף שהדבר היה כמובן קשה וכבד עליו מנשוא.

שנותיו האחרונות עברו מתוך הכנה עילאית למעבר לעולם האמת שכולו טוב, כאשר עוד מקודם לכך היה רגיל לחיות מתוך חשבון נפש מתמיד, יישוב הדעת ודעה צלולה. בימים אלה חקר ודרש על כל מעשיו

מראשי צוירים אראנו

תחקיר אודות שורשיה האיתנים של משפחת רוזנפלד המתייחסת לתלמידי רבינו הקדוש

משפחת רוזנפלד היא אחת המשפחות הוותיקות ביותר אשר שורשיה בחסידות ברסלב נעוצים עוד בחיי חיותו של רבינו הקדוש, כאשר יחוס המשפחה עובר דרך לא פחות משבעה תלמידי רבינו. בראש היחוס עומד רבי שמואל יצחק רוזנפלד רבה של טשעהרין, שהיה אחד מגדולי וראשוני תלמידי רבינו. לרבי שמואל יצחק היו שני בנים: רבי נחמן ורבי שמחה. רבי נחמן היה חתנו של רבי ישעיה שלום בן רבי יודל מדאשוב, שניהם מגדולי התלמידים ושימשו כרבי העיר מעדוועדיווקא, ואילו רבי שמחה נשא את מרת מלכה בתו של רבי אהרן אב"ד ברסלב.

לפנינו צילום מכתב שכתב ר' שמחה אל הנגיד ר' אבא'לע נכד רבינו, ובו הוא מבקש ממנו שיתמוך בחותנו "רבי אהרן דער רב", וזה לשונו:

"גם אני פורס שלומך הטוב באהבה עזה. ידידי כנפשי, לדעת שר' מאיר ליב (= בלעכער) אינו רוצה ליתן ב' ר"ח, ואומר שלא יתן כי אם לידך לכשירחיב ה' את גבולו, ולחותני הרב (= ר' אהרן) נ"י השעה דחיקא למאוד, כי הוא עני ואביון, וצוה עלי לכתוב לך בבקשה לקיים הבטחתך הנאמנה לשלוח לו יוד רובל כאשר דברת בפניך ומוצא שפתיך תשמור כי מצוה רבא היא. אחותך רבקה מרים שתח' לאזט דיר גריסין גאר פריינטליך ובקשתה להתפלל עבורה ותתקיים בכס: המתפלל הוא נענה תחילה. ידידו באמת לנצח, שמחה בהרב מוהרש"י (= מורנו הרב ר' שמואל יצחק) נ"י."

לימים השתדכו ביניהם שני האחים ר' שמחה ור' נחמן, ר' יהודה רוזנפלד בנו של רבי נחמן נשא לאשה את מרת בריינא בת דודו רבי שמחה, לזוג זה נולדו חמשה בנים שהיו מגדולי חסידי ברסלב, ביניהם רבי ישראל אבא (אביו של החסיד הנודע רבי צבי אריה רוזנפלד שהוציא יקר מוזול וקירב נפשות רבות לדעת רבינו הק' בארצות הברית), ור' שמואל יצחק חתנו של רבי אברהם ליובארסקי, שהיה בנו של ר' וועלוול תלמיד מוהרנ"ת, בן רבי יעקב יוסף תלמיד ומחותנו של רבינו הקדוש. רבי אברהם ליובארסקי היה חתן תלמידו

כמאתיים שנה, בציננס שזו ירושה מזקנם רבי אהרן אב"ד ברסלב, שלפני פטירתו קרא לכל צאצאיו, וציוה להעמיד את מטתו באמצע החדר וכאשר נוכח שכולם עומדים סביבו אמר להם כך: "העולם אומרים שאני למודן, שאני חכם, ואם נכון הדבר הרי שידעתי לבחור לעצמי חלק טוב - החלק הטוב הזה הוא רבינו, ועתה אני נותן לכם גם את העצה הזו בירושה, שתבחרו גם אתם ברבינו" (ע"פ טובות זכרונות).

את הידיעות הרבות אודות יחוס המשפחה העלה על פני הכתב החסיד רבי שמואל הורביץ זצ"ל, לאחר שחקר ודרש אצל מחותנו ר' משה בער רוזנפלד - בעת שהשתדך עם משפחה זו כאשר בתו הצעירה נישאה לרבי אלעזר מרדכי רוזנפלד זצ"ל.

בענין זה יש לציין כי לעת זקנותו של רבי שמואל כאשר התגורר אצל בתו ברובע היהודי בעיר העתיקה, באחד הימים ביקר אצלו אחד מאנ"ש מחו"ל, ומצאו מחזיק בחיקו תינוק, בן לבתו הנ"ל. רבי שמואל הצביע על התינוק כשהוא מציין בהתפעלות לאורה: "ילד זה הוא יחסן גדול! הוא נכד לרבי אהרן דער רב, רבי שמואל יצחק מטשעהרין ורבי נחמן טולטשינר!!!".

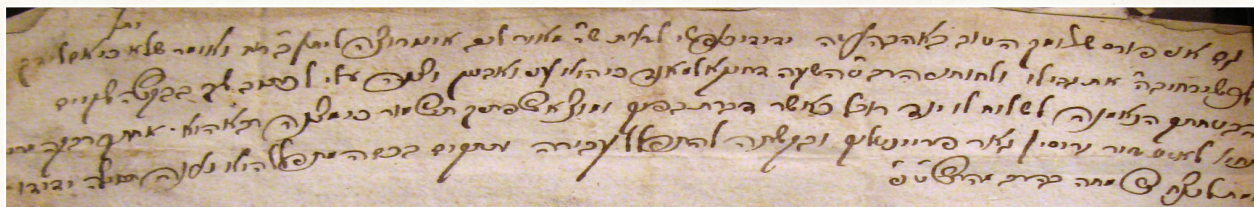
היה בכך פלא גדול, ובעל משמעות, שכן רבי שמואל הורביץ בעצמו היה ידוע ליחסן גדול מאד, בהיותו נכד לגאונים וצדיקים ידועים כפי שהעלה בספרו "יחוס הגדולים",

המובהק של מוהרנ"ת ונאמן ביתו רבי נחמן מטולטשין (בן רבי אברהם בן רבי ישראל ש"ב - שניהם מתלמידי מוהר"ן). הוא נשא לאשה את בתו מרת דבורה שנולדה מזוגתו הראשונה מרת ציפורה. מרת דבורה נפטרה בגיל צעיר מאד, והבת ציפורה (שנקראה על שם סבתה) נתגדלה אצל זקנה רבי נחמן מטולטשין. זו היא איפה הסיבה שכאשר רבי נחמן מטולטשין שלח קוויטל לארץ ישראל בשנת תרל"ג, הוא מציין את כל צאצאיו ואינו מזכיר את בתו דבורה שכבר הסתלקה לעולמה. נכדה ר' משה בער רוזנפלד היה מספר כי הסבתא אמרה שבילדותה לא אהבה לישון אצל הסבא ר' נחמן מטולטשין, כי ההר ממול היה רועש וגועש מצעקות החסידים שהלכו שם להתבודדות.

משפחת רוזנפלד הירושלמית, הם צאצאי רבי משה בער בן רבי שמואל יצחק, והם בעצם הצאצאים היחידים מרבי נחמן מטולטשין שנותרו לפליטה. ר' מנחם מספר לנו כי זקנו ר' משה בער עשה חשבון בפניו כי הוא, ר' מנחם, הינו דור שיש לר' אהרן דער רב, ודור חמישי לר' נחמן טולטשינר.

רבי משה בער עצמו נשא את מרת פיגא בתו של רבי בן ציון קמינסקי בן אחר בן לרבי שמעון תלמידו הראשון ומשמשו של רבינו הקדוש, הקבור ליד ציון האר"ז בצפת.

ראשי המשפחה היו מתייחסים בחשיבות יתירה לעובדת היותם חסידי ברסלב זה

כתב יד ר' שמחה ב"ר שמואל יצחק בבקשת תמיכה עבור חותנו ר' אהרן דער רב

הכי בטוח בבית, במיוחד כשהוא שלך והשכנים מאנ"ש

שכנים טובים אינם מותרות!
בוודאי כאשר הילד שלך מבלה בחברתם במשך שבוע.
גם באומן מגיע לך שכנים טובים.
השנה, כשתביא את בן הד שלך אל הרבי'ה
הלב שלך יהיה שמח וגם רגוע.

דירה פרטית באומן הממוקמת
במרחק 5 דקות הליכה מהציון, בתוך בניין מגורים חדיש הצופה לנוף,
מאובזרת מוסקת ושמורה 24 שעות ביממה,
עם מקווה מפואר בבניין ושכנים מאנ"ש

'קרית ברסלב עילית' מזמינה אותך לרכוש דירה בתוך קהילה איכותית מאנ"ש
שהשקיעו את כספם במקום בטוח ומניב, בלי להתפשר על איכות ומקצועיות.

*ההצטרפות מותנית בוועדת קבלה.

אצל הרבי'ה, בבית.

לפרטים והרשמ

מחיר שווה לכל נפש

\$40

חדש! מקוה מפואר ומרווח ברחוב קוליקה (ליד הקיבוץ)

60 מקלחונים משוכללים ומאובזרים, בורות רחבים,
חמים וקרים - נקיים וצלולים עם מערכת סינון איכותית
שמירה מיוחדת ומוקפדת על טהרת המקום

אומן סטור, פתוח בין השעות 12:00-20:00
הר"ר אלעזר קניג 050-4125350

הר"ר נתן ברמץ 052-7640256

הר"ר יונתן פרטיג 052-7633559

ירושלים

מודיעין עילית

צפת

הר"ר נחמן קלפהולץ 053-3171480

חפציבה: הר"ר שמעון רוזנבלט 052-7695547

קריה: שיעה שיינברגר 052-7166786

הר"ר יצחק גולדשטיין 052-7692687

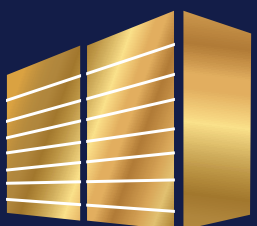
הר"ר דוד קרליבך 054-8431895

בית שמש

ביתר

בני ברק

רכז סוכנים אברהם אייזנבך 053-3195200

קרית
ברסלב עילית
אומן

ה 077-222-3935

אם לא תדעי לך... צאי לך בעקבי הצאן

התפנני דרכי רבותיך הראשונים
ולכי דרכיהם (ח"י)

מאמר י'
הציון הקדוש (ב)

מי ישבא אנכי? ומספר לי הסדרוננו אני וכוך אנכי וכוך

במאמרנו הקודם דיברנו על כך
שרבינו נוכח בציונו ואפשר לדבר
אתו ואף לקבל מענה ממנו.
במאמרנו זה נבאר אי"ה את השלב
הראשון בדרך לקבלת הדרך
ברורה מרבינו, אצל ציונו הקדוש

הדרך העיקרית, כיצד לקבל הדרכה ברורה ומפורטת מרבינו הקדוש, היא: "וידוי דברים". וכפי שגילה לנו רבינו בליקוטי מוהר"ן שכשמתוודים בפני הצדיק הרי הוא מפריש לאדם דרך ישירה לפי שורש נשמתו.

וכלשונו הקדוש, בתורה ד', שם הוא מונה את שלשת הבחינות הבתקרות לצדיקים, וכותב:

הפְּחִינָה הַשְּׁלִישִׁית: פְּשֻׁמְתוּדָה וְדוּי דְבָרִים לְפָנֵי תַלְמִיד חָכָם, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַתַּלְמִיד חָכָם מְדַרְיָ אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ יֵשֶׁר לְפִי שְׂרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ.

(ליקוטי מוהר"ן, ד)

במאמרנו זה נבאר בס"ד מהי "וידוי דברים" וכיצד עורכים אותה, ובמאמרנו הבא [שיתפרסם א"ה לקראת ראש השנה הבעל"ט] נבאר בס"ד באיזה צורה אנו מקבלים מענה והדרכה ברורה מאת רבינו, לאחר שהתוודינו בפניו על ציונו הקדוש.

וידוי דברים לפני הצדיק

את ענין הוידוי בפני הצדיק, גילה רבינו לראשונה בחג השבועות שנת תקס"א [או תקס"ב], אז אמר 'תורה' שמבארת את סוד וידוי הדברים לפני הצדיק, כשלפני התורה הוא אף סיפור מוקדמוני הבעל שם טוב:

קִדְם שְׁאָמַר הַתּוֹרָה 'אֲנֹכִי בְּלִקוּטֵי אִי סִימָן ד', סִפֵּר מַעֲשֵׂה זֶה: מַעֲשֵׂה בְּאִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי הַבְּעַל שֵׁם טוֹב ז' לְשִׁיבָה חוֹלָה וְנִחְלָשׁ מְאֹד, וְשָׁלַח אִישׁ אֶחָד לְהַבְעֵל שֵׁם טוֹב ז' לְשִׁיבָה אֶת הַבְּעַל שֵׁם טוֹב ז' לְשִׁיבָה אֶלְיוֹ, הִינּוּ שֶׁהַבְּעַל שֵׁם טוֹב ז' יָסַע לְהַחֲלִיחָהּ. וְכֵן הָיָה. וּבֵּא הָאִישׁ הַשְּׁלִיחַ הַנִּזְכָּר לְהַבְעֵל שֵׁם טוֹב ז' וְסָפַר לוֹ כֹּל הַנֶּחֱלָשׁ שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה חוֹלָה, וְשִׁבְּשֵׁשׁ מִמֶּנּוּ שִׁיבָה אֶלְיוֹ, וְנִסַּע אֶלְיוֹ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב ז' לְ.

בְּדֶרֶךְ שְׁאֵל הָאִישׁ הַשְּׁלִיחַ לְהַבְעֵל שֵׁם טוֹב ז' אֵיךְ שֶׁשְׂמַעְתִּי מִכֶּם שֶׁכְּשֶׁאֲדַם עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּרָדְאֵי לֹא

ימות קדם זמנו, וזה האיש החולה פמדה שעשה תשובה שלמה באמת והוא איש פשר באמת, ועדין לא בא בימים כל כך, ומפני מה לא יתפא מחליו? השיב הבעל שם טוב ז"ל להשליח: אמת, כך אמרתי, ובודאי כן הוא. וזה האיש החולה הנ"ל גם כן עשה תשובה שלמה באמת על כל חטאיו. וזה שלא נתפא עדין, הוא מחמת שלא התודה חטאיו לפני צדיק אמת. וזה שאני נוסע אליו, בכדי שיתודה. ובאם שיתודה לפני, תקף יתפא. ובאם שלא ירצה להתודות לפני, תקף יכבד עליו חליו, ויתחיל לצעק 'אוי ואבוי' על כל איבריו וידיו ורגליו, וימות.

(חיי מוהר"ן, נח. עיי"ש ההמשך)

לאחר הסיפור אמר רבינו 'תורה' - הלא היא התורה הרביעית בליקוטי מוהר"ן - שם גילה את עומק סוד התיקון הנעשה על ידי וידוי דברים לפני הצדיק דווקא, אשר על ידי זה מחריבים את כל הצירופים והבניינים הטמאים שנבנו על ידי העוונות ובונים מחדש את הצירופים והבניינים של המלכות דקדושה, ובסופו של דבר: זוכים על ידי כך לקבל מהצדיק "דרך ישירה לפי שורש נשמתו".

הוידוי ניקים...

ואכן, אצל רבינו הפך הדבר - משך זמן מה - למנהג קבוע: אנשיו היו מתוודים לפניו על כל מעשיהם, והוא היה מורה להם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו.

הדבר היה בולט בין שאר החסידים, עד אשר דבק בחסידי ברסלב הכינוי "וידוי ניקים"...

וכמוסופר:

רַבְּנוּ זְצוּק"ל בָּא לְבְרִסְלָב בַּיּוֹם ג', וְאָז הָיָה יוֹם הַשּׁוּק [יריד], וּבָאוּ אֲנָשִׁים וְסָפְרוּ עֲנָן רַבְּנוּ זְצוּק"ל שֶׁהוּא מְמַאֵס בְּמִנְהַגֵי הַמְּפָרְסָמִים שֶׁעָשׂוּ הַהֲתַאֲסָפוֹת שֶׁל אֲכִילָה וְשִׁתְּיָה עֶקֶר בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ, אֲבָל רַבְּנוּ זְצוּק"ל אִינּוּ מְדַבֵּר

א. בחיי מוהר"ן מובא: "מאמר אנכי, סימן ד', נאמר בזלאטיפליע בשבועות" (חיי מוהר"ן, נט). אך לא ברור באיזה שנה, כי רבינו שהה בזלטיפולי שנתיים, מחדש אלול תק"ס עד לחודש אלול תקס"ב, כך ששהה שם פעמיים בחג השבועות, תקס"א ותקס"ב.

ב. כאן המקום לסכור את פיהם של חסרי הדעת הפוערים פיהם בגאווה ובוז, בראותם את דברי מוהרנ"ת שכותב בתפילתו על תורה זו: "ריבוננו של עולם, ה' אלוקים, אתה ידעת כי לכל המעלות האלה היינו יכולים לזכות על ידי צדיקי אמת, ובכן תחננו ברחמיך הרבים לגלות לנו ולהראות לנו את צדיקי האמת שבדור הזה, ולזכות אותנו להתקרב אליהם, למען תזכה אותנו על ידם לכל אשר ביקשנו מלפניך. ואם ח"ו חטאתינו המרובים גרמו לעשות מסך המבדיל בינינו ובין הצדיקי אמת, שיהיו נעלמים ונסתרים מעינינו ח"ו, ואין אנו יכולים להוציא לאור תעלומות והסתרת צדיקי האמת, יהי רצון מלפניך ה' אלוקיננו ואלוקי אבותינו, שאתה בעצמך ברחמיך הרבים תזכה אותנו ותעזור לנו לזכות ולהגיע לכל מה שביקשנו מלפניך, ויודי דברים שהתוודיתי לפניך, יהיה חשוב ומקובל ומרוצה לפניך כאילו התוודיתי לפני החכם והצדיק האמת שבדור. וכל המעלות ומידות טובות וביטול תאוות ומידות רעות וכל שאר המעלות טובות, שהיינו יכולים לזכות על ידי צדיקי האמת, הן מה שביקשנו מלפניך והן מה שלא הזכרנו לפניך, על הכל תעזור לנו ה' אלקינו ברחמיך הרבים. כי אתה אבינו ואין לנו על מי להישען כי אם עליך אבינו שבשמים. כי גלוי וידוע לפניך שרצוני וכוספי חזק מאד להתקרב לצדיקי האמת, אך בעוונותיי הרבים איני זוכה לדעת מי הוא ואיפה הוא. מי יתן ידעתי ואמצאהו, הייתי מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות לבוא להתקרב אליו" (ליקוטי תפילות, ד). ואתם חסרי הדעת תמהים ושואלים: היתכן כזאת לומר לפני הקב"ה שהוידוי שמתוודים לפניו יאה חשוב כאילו מתוודים בפני הצדיק!?

אך כסיל לא יבין את זאת, שמוהרנ"ת מדבר על אודות התיקונים המיוחדים אשר עלה ברצונו יתברך שהם לא ייעשו אלא ידי וידוי דברים לפני הצדיק דייקא. ועל כך מתחנן מוהרנ"ת, שכל זמן שאין אנו יודעים מיהו הצדיק הזה, יקבל השם יתברך את הוידוי שלנו לפניו, ויעשה עבורנו גם את התיקונים שאינם נעשים אלא כשמתוודים בפני הצדיק.

הא למה זה דומה? לאחד שהצליח לקבץ יחד עמו תשעה אנשים למניין וחסר לו 'עשירי למניין', וכאשר הוא נוכח לראות שצרתו צרה והוא ממתין עד בוש ואינו מוצא אדם בשר ודם שישלים את מניין העשרה הנדרש לפי ההלכה, הוא יעמוד ויתפלל לפני הקב"ה: יהי רצון מלפניו שהעובדה שהוא יתברך בוודאי שוכן בבית זה יחד עם תשעת בני האדם, וכפי ששכנינו מתפשטת בכל חלל הבריאה ו'מלוא כל הארץ כבודו', יתחשב כאילו היה כאן איש יהודי עשירי והתפילה תעלה ותתקבל לרצון כאילו היתה מתקיימת עם מניין אנשים בשר ודם. ויבוא הכסיל ויתמה: וכי עשירי בשר ודם חשוב יותר מהקב"ה בכבודו ובעצמו, שאתה מתפלל שצירוף הבורא יתחשב כצירוף אדם מן השוק!?! והדברים פשוטים ומבוארים בתכלית (וביותר לפי המבואר בתורה זו עצמה לגבי הכרח "צמצומי האותיות" לקבלת "אור אין סוף" כפי שעלה ב"רצונו" להתגלות ע"ז צמצומים ותנאים אלו בדווקא, ודי להכימא).

ג. וכפי שמבואר שם בתורה, חייבים להקדים לכך את ביטול המידות הרעות הנמשכות מהד' יסודות, וזאת ע"י ראיית פני הצדיק ונתינת צדקה, עיי"ש.

ד. כפי אשר יפורט להלן.

אלא מתורה ותפלה, והוא מצוה להתודות לפניו. ואחד ששמו וואלטשי נתנאל'ס, אומר על אחד מאנשי רבנו זצוק"ל: אני ראיתי ודו'ניק! וכל זה ספר לגנאי בדרך לצנות. וכאשר שמע זאת רבי נפתלי, אומר: את זה אתה מבזה? זאת חפצי ורצוני דיקא!

(אבניה ברזל, ו)

המתנגדים כינו את הברסלבאים "ידו'ניקעס" לשם גנאי, אך אצל מחפשי האמת כרבי נפתלי, היה זה כינוי חיבה... זה מה שהם חיפשו; צדיק ששופכים בפניו את כל מסתרי הלב, והוא מדריך בדרך הישר והאמת.

כך מסופר גם על אחד מתלמידיו של הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א, שהתקרב לרבנו, דווקא בזכות הכינוי "ידו'ניקעס" שדבק בחסידיו:

רבי יצחק נתן המגיד ז"ל היה איש מצין ומשלם בכל המצלות, למדן גדול בתורה ועסק בעבודת ה' כל ימיו, ונתגדל בבית הצדיק יסוד עולם הרב ר' זוסקא זצ"ל, וקדם פטירת הצדיק והטהור הנ"ל שאל אותו: לאיזה צדיק אתקרב? והשיב לו: לזה הצדיק שיעסק בודו' דברים! הינו שיצוה למקרביו שיתודו לפניו ויתן להם תקונים על כל דבר.

ושמע שקורין לאנשי שלומנו "די ודו'ניקעס" (= הודו'ניקעס). וכשנסע בפעם ראשונה לרבנו הקדוש וראה שאנשי שלומנו יוצאים ומעטתם על לחים מהודו' דברים, ונא להבית המדרש, והיו אז שם עוד הרבה אנשים, ורמז רבנו ז"ל אל כל האנשים שיצאו לחוץ, והסירו כלם הטלית והתפליו מעליהם ויצאו. ורצה ר' יצחק הנ"ל גם כן לצאת, ולקח רבנו זכרוננו לברכה את הקליאמקע (= הידיה) וסגר את הדלת, ולא נשאר בבית המדרש רק אדם אחד זצ"ל ור' יצחק הנ"ל. ורבנו זצ"ל עשו את הלילקא (= המקטרת) והלה אנה ואנה בבית המדרש, ונפל על ר' יצחק הנ"ל אימה ופחד גדול, והתחיל להזכיר את עצמו כל מה שעבר עליו מיום קטנותו עד היום ההוא. ונגש אליו רבנו ז"ל ואמר לו בזה הלשון: היינט זאג! (= עתה תאמר) והתחיל להתודות לפניו כל לבו. ורבנו ז"ל דבר עמו מה שדבר, ומאז נתקרב אל רבנו ז"ל בהתקרבות עצום ונפלא, ועסק כל ימיו בתורה ותפלה, והיה איש צדיק וירא אלקים כבודע לכל מכיריו.

(כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, כד)

במיוחד בערב ראש השנה [באותה תקופה, בה היה נהוג להתודות בפני רבינו] היו כל אנשי שלומנו מתודים לפניו.

שכן, התיקון של "וידו' דברים לפני הצדיק", הוא במיוחד בימים אלו של ראש השנה - אשר בהם עוסקים לבנות ולגלות את המלכות דקדושה - וכפי שכותב הרב מטשעהרין כאשר הוא מתייחס למנהג זה שהתחדש ביתר שאת אחר הסתלקותו של רבינו על ציון קברו הקדוש וכדלהלן:

בראש השנה אנו עוסקין בבנין המלכות דקדושה וחרבן ממלכת העכו"ם כפאשר אנו מתפללין על זה הרבה בראש השנה, ומחמת שאי אפשר אלא על ידי ודו' דברים לפני תלמיד

חכם אמתי שהוא בחינת משה, על כן צריכין ליהרר ביותר לנסע לצדיקים אמתיים על ראש השנה או על כל פנים להתפלל על קברי צדיקים בערב ראש השנה כמבאר בשלחן ערוך. כי גדולים צדיקים במיתתם וכיו, כי אז הם נכללים כביכול באין סוף יתברך ממש. ועל ידי הודו' שמתודים על קברייהם, ועל ידי התפלות והתחנונים שמרבים שם, על ידי זה מחזירין המלכות לשרשה, הינו אל רצון אין סוף, כמבאר בפנים.

(ירח האיתנים, סימן ד)

וכך היה סדר הדברים, בחיי רבינו:

באר פעם רבי אברהם ב"ר נחמן ז"ל בענין המפלא שראינו אצל רבנו, בשנים אלו שנהג בהנהגת ה"ודו' דברים", שלכאורה איך יכלו כמה מאות אנשים שבאו להסתופף בצלו בימי ראש השנה לכנס אליו ולהתודות לפניו ולפרש בקשתם ויפרש להם אז רבנו דרך תשובה פראוי להם בזמן מועט כזה של ערב ראש השנה? ובאר: שלפי הידוע, היה דרך הודו' דברים באופן כזה: רבנו היה עומד בחדרו כשפניו אל הכתל, ונכנס הנכנס והיה מתחיל בודו' דבריו. ואחר הזכירו שנים ושלשה פרטים, הרים רבנו את ידו כאות לסיום דבריו, ונזכר כבר זה האדם בזכרוננו כל מה שעבר עליו מעודו ונתעורר בכביה עצומה, והיה יוצא לחוץ. ולא לקח הדבר כי אם זמן מועט מאד.

(שי"ש"ג, ג, זה)

הנהגה זו - של וידו' דברים בפני רבינו - נמשכה עד לתקופת נסיעתו ללמברג, בשנת תקס"ח. ולאחר שחזר משם, פסקה הנהגה זו, ושוב לא התודו בפניו אנשיו.

וכמסופר:

ר' יהודה אליעזר שנסע עם מוהר"ת לארץ ישראל, נתקרב תחלה לרבנו ז"ל בסוף ימיו, והתחיל להתודות לפני רבנו ז"ל. ובאותו העת לא היה נוהג עוד רבנו ז"ל לשמע ודו' דברים, מהטעמים הכמוסים אתו. אבל ר' יהודה אליעזר הנ"ל לא ידע מזה, והתחיל להתודות, והפסיק אותו רבנו ז"ל והודיעו שאין נוהג כעת בזאת הנהגה. רק [מתמת] שפבר התחיל קצת להתודות, אמר לו קצת תקונים. ועל השאר צוה עליו לדבר עם מוהר"ת ז"ל (ובדרך פלל, ולא לפרט לפניו את החטאים).

(כוכבי אור, שיחות וסיפורים, נו)

הודו' על ציונו הקדוש

אך לאחר הסתלקותו, חזרה הנהגה זו לחסידי ברסלב, ובבואם על ציונו - מתודים אנשי שלומנו בפני רבינו הקדוש, מתוך אמונה שלימה וידיעה ברורה, שכל מה שנאמר בתורת רבינו על אודות ה"ודו' דברים לפני הצדיק", תקף ביתר שאת ויתר עוז לאחר הסתלקותו.

וכך מסר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל בשם אנ"ש באומן:

רבי לוי יצחק ז"ל אמר שמה שבטל רבנו ז"ל הענין של

ה. וכפי שמספר גם רבי אברהם שטערנהארץ: "אלו שהיו נוסעים לרבינו ז"ל מקודם, היו נקראים וידו'ניקעס, והיו אצל המתנגדים לחרפה ולבוזין" (טובות זכרונות, ה).

1. אם אנו משערים שתחילת הנהגה זו היה מעת אמירת התורה "אנכי" בחג השבעות תקס"א או תקס"ב, הרי שהנהגה זו נמשכה בסביבות 7-8 שנים. ז. שכן, הוידו' אסור להיעשות בפני אדם אחר, גם אם הוא מגדולי תלמידיו של רבינו וכיו"ב! "ומי לנו גדול ממוהר"ת, שכל כך רגיל היה בוידו' דברים ובשיחה לפני קונו, ואף חיבר ספר שלם מלא וגדוש בתפילות ותחנונות, ריצויים, פיוסים ווידו' דברים לכל סוגי האנשים, אף על פי כן היה מונע את האנשים מלבוא ולהתודות לפניו, והיה שולח את כולם להשי"ת" (דיבורי אמונה ח"ב, שיחה כח. עיי"ש באריכות).

שְׁכַסְפֹתֵי זֶה כְּמָה וְכְמָה שְׁנִים, וְהִשְׁלַכְתִּי
נֶפְשִׁי מִנְּגֵד כְּמָה אֲלֵפִים פְּעָמִים.

(ימי שמואל, פרק נד)

וכשרבי שמואל הורביץ מתאר את
עבודתם של ה'עובדים' הגדולים שבאומן,
הוא מספר שענין זה של 'יודי דברים' תפס
אצלם מקום נכבד ועיקרי, וכך הוא כותב:

הם מסורים לגמרי בלב ונפש,
רק לשפר התאוות ומדות, ולעשות
העבודות בכל היגיעות והטרחות
במסירות נפש ממש ובמצוי הנפש.
והם עוסקין העקר בודי דברים על
ציון הקדוש, כמו אש שלהבת ממש,
רוב היום והלילה!

(ימי שמואל, פרק רב)

גם הוא עצמו הלך בדרכם, והיה מבלה
זמן רב על הציון הקדוש בידוי דברים, וכפי
שהוא מספר בהמשך:

והרגשתי חיות גדול על הציון
הקדוש ... ואז נתחברתי גם עם
העובדים הנזיל, ובפרט עם רבי צבי
אריה, והעקר היה אצלי ודוי דברים,
כמה וכמה שעות רצופים. [רבי
מרדכי מבברניץ אמר לי: לא לחנם
לא הניח הבעל דבר לשמואל לבוא, כי
ידע שיהיה מנח על הציון שבע שמונה
שעות וכו', ויעבד שם רוב היום וכו'].

(ימי שמואל, פרק רג)

ודוי דברים - זה רק בחייו הקדושים, אבל
אצל הציון הקדוש כן צריכין להתודות
ודוי דברים. וראה בפרפראות לחכמה
מהרב מטשעהרין זצ"ל על תורה די
שמאריה שם שהתקונים שנעשו על ידי
היודי לפני הצדיק, נעשה עכשו על קברו
ביתר שאת ויתר עז, עזו שם. וכו' היו
נוהגין אנ"ש.

(שיחות מהרלו"צ, סעיף נד)

וזה לשון הרה"ק מטשעהרין:

מה שמבאר שם שהצדיק מפריש
ומברר לו דרך הישר לפי שרש נשמתו,
צריכין להאמין שגם עכשו נעשה ענין
זה ... כשבא על קברו הקדוש ומפרש כל
לבו לפני השם ותברך, ומרבה בתפלות
ותחנונים ודוים וכו', ומתפלל לפני השם
יתברך שיהיה הדרך הנכון והישר לפי
שרש נשמתו, שיצא על ידי זה לתשובה
שלמה ולעבד אותו יתברך באמת, ושיכפר
לו על כל מה שפגם וכו', בפרט בזכותו
של הצדיק הקדוש. ואומר היודים מתוך
פנימיות לבבו עד שהדבורים יוצאים
מתוך עצמותיו בבחינת 'כל עצמותי
תאמרנה, הינו שהדבורים יוצאים מתוך
פנימיותו ועצמותו של המתודה, שעל
ידי זה ממילא נמשך גם כח כל האברים
וכל העצמות ממש לתוך הדבורים. ועושה
את כל הנזיל על סמך דעתו של הצדיק
הקדוש ז"ל, ובהתקשרות גמור אליו בכל
לבבו, ושהוא יעשה ויגמר כל התקונים
הצריכים לנפשו ורוחו ונשמתו - אזי יאמין
בברור שפודאי נחרבו על ידי זה כל בנני
המלכות דסטרא אחרא והוציא מהם כל
הצורפין ונבנו בנני המלכות דקדשה, ואז
ממילא ידע הדרך הישר לפני שרש
נשמתו, שזה בחינת 'אחריב הרים וגבעות'
רמו על חרבן ממשלתם, 'והולכתי עורים
בדרך לא ידעו', כמבאר שם במאמר רבה
בר בר חנה.

(פרפראות לחכמה, סימן ד, אות כז)

ואכן, משך כל הדורות, היו אנ"ש מתוודים
בפני רבינו הקדוש, בבואם על ציונו הקדוש. וכפי
שמשורר על כך רבי יצחק ברייטער הי"ד ב"שיר
ידידות":

ודוי דברים של כל אחד לפניו, הם
יכפרו עוונותיו, יאירו לו אור אין סוף,
לדעת שלטובה כל מארעותיו.

(שיר ידידות)

וכפי שמספר לדוגמא רבי שמואל הורביץ, על
השתחוותו הראשונה על ציון רבינו הקדוש:

ואני תכף היה לי השתחוות, וודוי דברים,
והעשרה קפיטל וכו' וכו', והייתי שם עד
הערב. וזה פעם הראשון שזכיתי למה

וכשהוא מדריך את אחד מאנ"ש, מהו הסדר כיצד לנהוג בציון, הוא כותב:

ראשית כל, לומר העשרה קפיטל תהלים בהתקשרות לרבנו ז"ל, והפרכת פרוטה לצדקה עבור נשמת רבנו ז"ל. ואחר כך לפרש כל שיחתו ולבו לפני רבנו ז"ל, והעקר מכל - ודוי דברים מכל מה שעבר עליו מיום עמדו על דעתו (כמובא בהתורה ד' אנכי בלקוטי מוהר"ן) כל חטאיו וכו' וכו' וכל מה שעובר עליו כל לבו (והכל בלחש כמו יום כפור בשמונה עשרה).

(מכתבי שמואל, סה)

הסיבה מדוע 'ידוי דברים' היא העיקרית מכל העבודות שעל הציון הקדוש, היא מפני שרק על ידה זוכה האדם לקבל מרבנו 'דרך ישרה לפי שורש נשמתו'. וכל זמן שאין האדם מתודה לפני רבינו, גם אם הוא מתקרב אליו וזוכה למה שזוכה, עדיין הוא מגשש באפילה.

כי קדם שהתודה, אף על פי שהיה אצל התלמיד חכם, ונתן לו ממון, עדין אינו יודע באיזהו דרך הוא מהלך, כי יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות". אבל 'כשהגיע לפרכת דרכים - זה תלמיד חכם ויום המיתה', הינו ודוי דברים לפני תלמיד חכם, אזי נצול מכלם.

(ליקוטי מוהר"ן, ד)

רוצה לומר: כי הגם ששכר זכה לתן כל המדות הנמשכין מהד' סודות, אף על פי כן כל זמן שלא התודה לפני התלמיד חכם לא תקו עדין מה שפגם כבר עד הנה, ועדין לא נחרבו הבנינים והצדקים הרעים שבנו על ידי עוונותיו שחטא קדם שזכה להתקרב אל הצדיק, ועדין יש להסטרך אחר אחרתה ויניקה מהם. על כן אין יודע עדין באיזה דרך הוא מהלך, כי יש דרך ישר וכו', כי יכולה הסטרך א ח ר א

להתגבר עליו עדין להפילו ממדרגתו. אבל כשמתודה לפני התלמיד חכם, על ידי זה נחרבין הבנינים והצדקים רעים ובונה מהם מלכות דקדושה, ואז הצדיק מברר ומפריש לו דרך הישר לפי שורש נשמתו.

(פרפראות לחכמה, תורה ד, אות יג)

ואכן, אנ"ש שלא זכו לבוא לציונו הקדוש, היו מקוננים על כך שנבצר מהם להתוודות בפני רבינו, ולקבל ממנו 'דרך ישר לפי שורש נשמתם'. וכפי שכותב אחד מאנ"ש בפולין [רבי משה דוד טעביל אייזנמן] שהתקרב לחסידות ברסלב לאחר שנסגרו הגבולות, ומבכה על כל אלו שלא זכו להיות אפילו פעם אחת על הציון ולהתוודות בפני רבינו:

בנדאי כל אנ"ש צריכין לישועה, אבל עלינו הרחמנות גדולה מאד, כי אנחנו לא זכינו עדין להיות אפילו פעם אחת על הציון הקדוש, וכל אחד ואחד מרגיש בעצמו שבנדאי היה טוב מאד כשהיה זוכה לבוא על ציון הקדוש לנער מעצמו את העפרורית על ידי רוח הקדוש של הצדיק הקדוש שנקרא 'איש אשר רוח בו', ובפרכת לזכות לודוי דברים לפני הצדיק הקדוש, שעל ידי זה זוכין לפרכת דרכים לידע באיזה דרך להלך, מה שאנו כעת כעורים המגששים באפילה, כעוללים לא ראו אור.

(אור צדיקים, מכתב לב)

גם רבי שמואל הורביץ, מקונן במכתבו משנת תרפ"ח בפני אנ"ש באומן, על כך שאינו יכול לבוא לציון רבינו ולהתוודות בפניו:

אני יודע שיש ציון קדוש, שצריכים למסר את הנפש - מי שרוצה לרחם על עצמו ולהציל את עצמו לשני העולמות, לעולם ועד ולנצח נצחים, צריך למסר את נפשו - לבוא לשם, ולהתוודות שם 'ודוי דברים'. אשר לפני זה, אפילו אם רואים כבר את אור פני הצדיק וכבר נתנו לו צדקה, כל זמן שעוד לא היה לו 'ודוי דברים', אזי יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות רחמנא ליצלן.

(מכתבי שמואל ח"ב, מ. תרגום מאידיש)

וכך הוא כותב [לאחר שזכה להיות בציון הקדוש משך כמה שנים] לאנ"ש בפולין שלא זכו להשתטח על ציון רבינו:

ומי שלא היה שם, ולא היה לו ודוי דברים פעם אחר פעם, באמת אחר כל הענינים עדין אינו יודע באיזה דרך הוא מהלך, כמובא בתורה ד', ורואין את זה בחוש וכו'. ובנדאי אסור לנו לשקט על זה מהתפלל בקר וערב, כי זה ממש גאלת הנפש, שזה יותר עקרית מהגאלה בכלליות.

(ימי שמואל, פרק קצט)

ואכן, אנשי שלומנו שנבצר מהם להגיע לציון רבינו הקדוש,

היו עושים כל טצדקי שבעולם לזכות ל"וידוי דברים לפני הצדיק" כפי יכולתם.

היו כאלה שהיו שולחים מכתבים לאומן, ובו כתבו 'וידוי דברים' על מנת שיקראו אותם על ציון רבינו הקדוש. וכפי שכותב רבי שמואל הורביץ לאנ"ש שבפולין, באותם שנים בהם לא יכלו להגיע לאומן:

צְרִיכִים לְכַתֵּב בְּכָל פְּעַם בְּמִכְתָּבֵים עַל הַצִּיּוֹן הַקָּדוֹשׁ בְּיַד דְּבָרִים בְּכָל־לַיְלָה, (לֹא בְּפִרְטוּיֹת כְּדִי שְׁלֹא יִקְרָאוּ הָאֲנָשִׁים) וּבְבִקְשַׁת רַחֲמִים וְכוּ'.

(ימי שמואל, שם)

וכך אכן היה עושה רבי יצחק ברייטער הי"ד; הוא היה שולח מדי שנה 'וידוי דברים' בכתב לרבינו, כדי שיקראו זאת על ציונו הקדוש. וכך הוא כותב בראש מכתבו לרבינו בשנת תר"צ:

אֶל כְּבוֹד נְשֻׁמַּת רַבְּנוּ ז"ל! אֲשַׁלַּח בְּזֶה הַיּוֹדֵי דְבָרִים שְׁלִי עַל יְדֵי שְׁלִיחִים מֵאֲנִי שׁ דְּעִיר אֹמֵן, כְּאֲשֶׁר אֲנִי נוֹהֵג בְּזֶה הַמְּנַהֵג שְׁנָה בְּשָׁנָה ... עֵתָהּ כְּאֲשֶׁר נִסְגַּר הַדְּרָךְ מִבּוֹא אֹמְנָה וְלִהְיוֹתוֹת.

(שארית יצחק החדש, עמוד קכו)

בתוך דבריו הוא מתנצל על כך שהוא שולח את וידויו באופן שמתפרסם לרבים, ומנמק את זה כדלהלן:

אֶבֶל עַל צִיּוֹנָם הַקָּדוֹשׁ אֲנִי מְכַרְח לְשַׁלַּח וּלְפָרֵשׁ אֶת כָּל מַה שְׁנַעֲשֶׂה עִמִּי, וְאַתֶּם תִּתְקַנְּוּ כְּאֲשֶׁר אַתֶּם יְכוֹלִים.

(שם, עמוד קלא)

מלבד שיגור 'מכתבי וידוי' לרבינו, היו מאנ"ש שהיו מקיימים עניין זה או באמצעות "התבודדות בהתקשרות לרבינו" או ע"כ שהיו מקשרים את עצמם לרבינו הקדוש בעת ההתבודדות, ומתוודים לפניו מריחוק מקום וקירוב לב. וכפי שמסיים רבי יצחק ברייטער בעצמו, בסיום מכתב הידוי, וכותב:

וְאִין לִי פְּנְאֵי עֵתָהּ לְדַבֵּר יוֹתֵר, וְאַזְכֶּה לְגַמֵּר הַכֹּל עַל יְדֵי הַתְּבוּדוֹת בְּעֵרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּהִתְקַשְּׁרוֹת לַרַבְּנוּ ז"ל, אֲמֵן וְאֲמֵן. גְּאוּם תְּלַמִּידְכֶם, יִצְחָק בֶּן אֶסְתֵּר בְּרִיִּינְדֵל.

(שם, עמוד קלד)

גם כשמתוודים בריחוק מקום, אך מכוונים את הלב ומתקשרים לרבינו הקדוש - יש בכך מעין "וידוי דברים לפני הצדיק". ולכן היו מאנ"ש שהיו מתוודים בערב ראש השנה, ומכוונים את לבם ומתקשרים לרבינו הקדוש.

וכפי שכותב רבי שמואל הורביץ:

וְהִנֵּה בְּעֵרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה צְרִיךְ לִתֵּן עַל פְּדִיּוֹן כְּמִנְהַג אֲנִי שׁ

לִתֵּן אֶחָד לְחִבְרוֹ פְּדִיּוֹן, וְלוֹמַר הַעֲשֶׂהָ קַפִּיטֵל תְּהִלִּים בְּהִתְקַשְּׁרוֹת לַרַבְּנוּ ז"ל, וְהַיּוֹדֵי דְבָרִים בְּהִתְקַשְּׁרוֹת לַרַבְּנוּ ז"ל (וְיוֹתֵר טוֹב לְקַח סֵפֶר לְקוּטֵי מוֹהַר"ן בְּשַׁעַת הַיּוֹדֵי דְבָרִים), כְּאֵלוֹ אֲמַרם בְּצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל בְּאוֹמָן.

(מכתבי שמואל, מז)

וכך הוא כותב במכתב אחר:

וְיִקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, רָמַז שְׁצַרְיָה לְקַבֵּר אֶת עֲצָמוֹ לְעֲצֻמוֹת יוֹסֵף, לְקַבֵּר הַצְּדִיק, וְלְקַח עִמּוֹ קֶבֶר הַצְּדִיק אֲפֹא שְׁהָאִישׁ הוּא, יְדַמָּה אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ עוֹמֵד אֶצְלָ קֶבֶר הַצְּדִיק, וְלִהְיוֹתוֹ וְדוֹי דְּבָרִים. וְלִהְיוֹתוֹ עִמּוֹ, וְלִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ שְׁיִקְרְבוּ לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַּךְ. כִּי קִדְשֵׁת הַצְּדִיק בְּכָל הָעוֹלָם, כְּמוֹבָא בְּתַפְלַת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי ז"ל.

(מכתבי שמואל, פח)

וכשאחד מידידיו בארה"ב מספר לו בשנת תשכ"ו שייתכן שיזכה להיות על ציון רבינו בערב ראש השנה, הוא כותב לו:

וְהִנֵּה בְּעֵינַי הַזְּכִיָּה לְהִיּוֹת עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ הַקָּדוֹשׁ ז"ל, בְּיַדֵּי הוּא זְכִיָּה גְּדוֹלָה שְׁאִין לְמַעַלָּה מִמֶּנָּה. וְהִנֵּה נִתְקַשֵּׁר בְּזֶה; שְׁאִין אֲבִקֵּשׁ בְּעַד כְּבוֹדוֹ שְׁיִזְכֶּה לָזֶה וְכֹן שְׁאֵר בְּקִשּׁוֹת לְטוֹבוֹת כְּבוֹדוֹ. וְכְבוֹדוֹ אִם יִזְכֶּה לְהִיּוֹת עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ, יִטִּיב לְהִיּוֹת גַּם שְׁלוֹחֵי לַרַבְּנוּ ז"ל בְּשָׁמַי, שְׁאִין שְׁמוּאֵל בֶּן פִּינְגָא עוֹשֶׂה כְּבוֹדוֹ לְשִׁלְיָה שְׁיֵאמַר גַּם בְּעַבְרֵי (וְאִם אֲפָשֶׁר בְּעֵרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה) תִּקְוֶן הַכְּלָלִי, וְלִהְיוֹתוֹ פְּרוּטָה צְדָקָה גַּם עַבְרֵי כְּאֵלוֹ אֲנִי עוֹשֶׂה כֵּן, וְגַם יֵאמַר שֶׁהַיּוֹדֵי דְבָרִים שְׁאִין אֶתוֹדָה בְּעֵרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּצִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי ז"ל עִי"א בְּמִירוֹן יֵהָא נְחֻשֵׁב כְּאֵלוֹ הַתְּוִדִיתִי זֹאת עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל בְּאוֹמָן, וְיִקְבֵּל זֹאת, וְיַעֲשֶׂה בְּזֶה כָּל הַתְּקוּנִים מִמֶּשׁ כְּמוֹ שְׁאִם הִיִּיתִי עוֹשֶׂה זֹאת עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ מִמֶּשׁ.

(מכתבי שמואל, סה)

ומה נשיב לה' כל תגמולוהי עלינו, אשר פתח לנו שערי ציון הנעולים, ואנו יכולים להתוודות בפשיטות גמור לפני רבינו הקדוש, על ציונו הקדוש, פנים בפנים.

"לספר כל לבו"

יש לציין ולהדגיש, שכשמדברים על "וידוי דברים", אין הכוונה רק על פירוט 'יבש' של החטאים והעוונות, אלא בעיקר על שפיכת הלב, ולספר את כל אשר על לבו לפני הצדיק. וכלשון רבינו שם בתורה ד':

וְזֶה בְּכָל פְּעַם שֶׁבָּא אֶצְל תְּלַמִּיד חֶכֶם וּמִסְפֵּר לְפָנָיו כָּל לְבוֹ.

(ליקוטי מוהר"ן, ד)

ח. ואגב; ה'וידוי דברים' שנשאר לפליטה, הוא בזכות רבי שמואל הורביץ שהיה באותה שנה באומן, והוא זה שלקח את הוידוי ושולח אותו לארץ ישראל כדי שיציעו אותו באמתחת הכתבים אשר אסף. וכך הוא כותב במכתבו מיום ערב סוכות: "הנני שולח לך רצוף פה הוידוי דברים של ר' יצחק ברייטער ששלח להניח על הציון, ותצניע בין הכתבים" (מכתבי שמואל ח"ב, נו).

ט. וענין זה חוזר על עצמו במכתביו, כמעט מדי ערב ראש השנה, עיי"ש.

י. אמנם, זה פשוט שכשאפשר לנסוע לציון רבינו הקדוש, צריכים לבוא למקום מנוחת עצמותיו של הצדיק, אשר זה עיקר הכוונה בפשיטות ב'ויקח משה את עצמות יוסף', וכמו שכתב הרה"ק מטשעהרין: "מה שמבואר בסימן ר"א שמה שנוסעין על ראש השנה לצדיקים הוא כי עיקר המתקת הדינים הוא על ידי קדושת המחשבה בחינת מוחין זכים וטהורים, ולזה זוכין על ידי התקשרות לצדיקים בבחינת ויקח משה את עצמות יוסף עמו - ובזה גילה דעתו בפירוש שכוונתו להתאסף יחד גם על קברו ז"ל להתפלל שם, כי עצמות יוסף הוא בחינת קבר הצדיק ממש" (פרפראות לחכמה, תורה סא, אות יד). "ועצמות יוסף הוא בחי' קבר הצדיק שמונחים וגנוזים שם עצמותיו הק', ושם מסוגל ביותר להתקשר אליו ולהתפלל להש"ל בזכותו" (ספר ההשתחוות, אות א).

יא. כוונתו על מה שכתוב בליקוטי תפילות בראש התפילה ל"ג בעומר: "תפילה זאת מיוסדת על פי הסוד הנורא שגילה (רבינו ז"ל) על גדולת רשב"י ז"ל, שהבטיח לישראל שלא תשכח התורה על ידו כי בוזהר דא יפקון מן גלותא, ע"ש בתחילת הספר, ומה טוב לאומרה על קברו הקדוש של רשב"י ז"ל, מי שזוכה לבוא לשם, אך גם בכל מקום האומרה לא הפסיד, כי התפשטות נשמת הצדיק הוא בכל העולם כמובן בוזה"ק" (ליקוטי תפילות ח"ב, מז).

ובכתב יד, הגירסא היא:

וְזֶה בְּכָל פְּעַם שֶׁתְּבֹא אֶצֶל תַּלְמִיד חֶכֶם, תִּסְפֹּר לוֹ כָּל הַמְּנִיעוֹת שֵׁשׁ בַּלְבָּד.

(שם, כת"י)

כך גם כותב מוהרנ"ת בליקוטי עצות:

קִדְמָה שֶׁהַתּוֹדָה וְסִפּוּר כָּל לְבוֹ לִפְנֵי הַתַּלְמִיד חֶכֶם, אֵף עַל פִּי שְׁהִיָּה אֶצֶל הַתַּלְמִיד חֶכֶם וְנִתֵּן לוֹ מְמוֹן, עֲדִינוּ אֵינּוּ יוֹדְעֵי בְּאִיזָה דְרָגָה הוּא מְהַלֵּךְ, כִּי יֵשׁ דְרָגָה יִשְׁרָ לִפְנֵי אִישׁ וְאֶחָרִיתָהּ דְרָכֵי מוֹת. אֲבָל עַל יְדֵי וְדוּי דְבָרִים לִפְנֵי הַתַּלְמִיד חֶכֶם, עַל יְדֵי זֶה הַתַּלְמִיד חֶכֶם מְדַרְיָה אוֹתוֹ בְּדְרָגָה הַיִּשְׁרָ לִפְנֵי שְׂרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ וְנִתְתַּקֵּן הַכֹּל.

(ליקוטי עצות, וידווי דברים, ג)

ובסעיף שלאחריו הוא כותב:

בְּכָל פְּעַם שֶׁבָּא אֶצֶל הַתַּלְמִיד חֶכֶם יִסְפֹּר לִפְנֵי כָּל לְבוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה אֵתָּה נִכְלָל בְּאֵין סוּף.

(שם, ד)

שכן, ה"וידווי דברים" בפני הצדיק, היא חלק מההתקרבות אליו". והוידווי נעשה מתוך התקשרות ואהבה אליו, שבאים ושופכים בפניו את הלב כמו בפני אוהב נאמן, וכפי שמתאר זאת רבי שמואל הורביץ:

זאת היא העקר מכל - התקשרות לצדיקים, וזהו קיום כל התורה כלה שמרמז בעשרת הדברות. וכן בתורה די חלק אי אנוכי (עקר עשרת הדברות אנוכי ולא יהיה לך המובא שם) עין שם שמדבר מהתקשרות לצדיקים, וידווי דברים לפניו, ושמדבר לפניו כל לבו כמו האוהב לחברו, שזהו התקשרות אהבה.

(מכתבי שמואל, צד)

כך הוא גם מתאר זאת במקום אחר:

בהתקשרות להצדיק משברים כל התאוות ומדות רעות וכו' עד שעל ידי ודווי דברים שמדבר לפניו ומספר לפניו את כל לבו באהבה כמו שמדברים לידידו ואוהבו באמת, על ידי זה נכללים בהצדיק ומוציא ממנו כל הצרופים רעים של העוונות, ומעלה המלכות לאין סוף וזוהי האדם להיות נכלל באין סוף ברא ושוב.

(מאמר התקשרות לצדיק האמת)

ואכן, על אף שרבינו יודע כל מה שקורה עם האדם,

ואני יודע ומאמין באמת, שאדוננו מורנו ורבינו יודע היטב בכלליות ובפרטיות כל מה שנעשה עם כל הנפשות בכל דור ודור, מיום ברא אלהים אדם על הארץ עד הנה ועד הסוף האחרון. ויודע כל התקונים של כל אחד ואחד. וכל הדיעות הללו הם אצלו דבר קטן, כי השיג השגות אלהות שאי אפשר לתפס במחשבה כלל.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ג' יתרו תר"ב)

אף על פי כן, רק כשבאים ומספרים לפניו, כל מה שמעיק וחסר - רק אז הוא יכול לעזור ולתקן, וכפי שאמר רבינו בעצמו:

אני אין לי מה לעשות בזה העולם כלל, כי בשבילי אני צריך לעשות כלל. רק באתי להעולם לקרב נפשות ישראל להשם יתברך. אבל אני יכול לקרב פי אם מי שבא אצלי ומספר לי חסרונו אני יכול לתקנו.

(חיי מוהר"ן, שז)

אולי אזכה לפרש שיחתי...

ואכן, לא לחינם, ההתגברות על כך היא קשה וכבדה עד למאד. והיצר הרע מתגבר מאד בכל מיני אופנים, למנוע את האדם ולהכביד עליו, לבל ישפוך את לבו לפני רבינו הקדוש.

וכל כך היה ידוע קושי זה אצל אנ"ש, עד כדי כך, שכשזכו לשפוך את לבם בציון הקדוש, הייתה זו אצלם שמחה מיוחדת. וכמסופר:

בַּעַת שֶׁזָּכּוּ לְשַׁפּוֹךְ לִבָּם כַּמִּים בְּצִיּוֹן רַבְּנּוּ, אָמְרוּ בְּצַחוֹת: "הַיּוֹם הַנִּיחֵנִי רַבְּנּוּ לְגִשְׁתִּי אֵלָיו", "הֵינְנִי גָּס מִיַּד דְּעַר רַבִּי צוֹ גִּילְאֵזֵט צוֹ זִיךְ".

(שיש"ק, ד, קד)

כי אכן, לא כל יום אפשר "לגשת" לרבינו; פעמים רבות באים לציונו, ונשארים לעמוד מרחוק...

גם מוהרנ"ת מתבטא במכתב:

ושם [באומן] אני יודע כמה אתמהמה. כי כל מגמתי וכל תשוקתי ותקותי הוא רק להיות על ציון הקדוש הרבה פעמים, אולי אזכה לפרש את שיחתי לשפך לבי כמים נוכח פני ה'.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ד' וארא תר"ג)

ללמדך, שגם הוא, לא זכה תמיד לשפוך לבו כמים בציון הקדוש". הפלא הוא, שגם בחיי רבינו, לא היה קל לפרש שיחה לפניו. וכפי שסיפרו אנשי רבינו הקדוש, שהיה קשה עליהם מאד לפרש את לבם לפני רבינו, ולפעמים לא יכלו לפתוח פיהם כלל. וגם אם הצליחו לדבר, לא יכלו לפרש שיחתם כראוי.

כפי שמעיד מוהרנ"ת בשם אחד מאנ"ש:

עוד שמעתי מפי הנ"ל שכמה פעמים נכנס אליו ורצה לדבר עמו, ולא היה יכול לפתח פיו לדבר לפניו מה שבבלבו. ופעם אחת היה עומד ומשמשו, והיה בדעתו לדבר עמו מיד, אבל לא היה יכול לפתח פיו כלל. ואחר כך צוה רבינו ז"ל שישויט לו מנעליו לנעלם לכבוד שבת. כי היה אז אחר יציאה מהמרחץ בערב שבת. ואז בעת שהושיט לו מנעליו ענה רבינו ז"ל מעצמו ואמר לו: תרגיל עצמך לדבר לפני השם יתברך ואז תוכל אחר כך לדבר עמי גם כן. אחר כך בעת שצקה לדבר עמו, אז כשנכנס אליו ורצה גם כן לדבר והיה קשה עליו מאד לדבר.

(שיחות הר"ן, רלב)

יב. כמבואר שם מתוך דברי התורה, עיי"ש.

יג. לפי מדרגתו, כמובן. והלוואי שיהיה לנו במצבים הכי טובים, את ההרגשה הכי "גרועה" שהייתה למוהרנ"ת בציון... ומן הענין לציין שגם בהיותו במירון, הוא כותב בענוותנותו העצומה: "ובאנו למירון סמוך לחצות היום, ונכנסנו להמדרש הנורא של רבי שמעון בן יוחאי ובנו רבי אלעזר, ואמרנו שם תהילים ותחינות ובקשות על קבריהם הנוראים. אבל הייתי אז חלוש מאד, ולא זכיתי לשפוך לבי שם כרצוני. משם הלכנו והיינו על קבר התנא רבי יוחנן הסנדלר, ובסמוך אצלו שם הבור שלו שהיה מעבד עורות שם. ועל קבר רבי יוחנן הנזכר לעיל עזרני השם יתברך שנתעוררתי יותר קצת. משם הלכנו ובאנו למערה של הלל הזקן ותלמידיו ונכנסנו לשם ושתיתי מהמים הנובעים שם בתוך כמה קברי תלמידיו, ועל ידי זה נתחזקתי קצת ונכנסתי עד מקום הלל הזקן אשר מקומו נסגר, ושם שפכתי שיחתי קצת בהתעוררות" (ימי מוהרנ"ת ח"ב, ק).

ולכן, כראות האדם שמתגבר עליו כבידות הלב - יזכיר את עצמו איזה כוח עצום יש לדיבוריו לפני הצדיק כאן בציון הקדוש, ואיזה מלחמות הוא יכול לכבוש ולנצח על ידי שיתגבר על הכבידות וישפוך את לבו. ועל ידי זה יאזור חיל לבלי להיבהל מכבידות הלב, רק להתגבר לספר את לבו לפני הצדיק.

אופן הוידוי

מדברי רבינו בתורה ד', אנו למדים שהוידוי בפני הצדיק, צריך להיאמר בבחינת "כל עצמותי תאמרנה". שכן, רק אז יוצאים הצירופים הרעים החקוקים על העצמות, וכלשון רבינו:

ועונותיו של אדם הם על עצמותיו,
כמו שכתוב "ותהי עונותם חקוקה על עצמותם". וכל עברה יש לה צרוף אותיות, וכשעבר איזה עברה, אזי נחקק צרוף רע על עצמותיו ועל ידי זה מכניס בחינת הדבור של הלאו הנזה ששעבר בתוך הטמאה... למשל, אם עבר על דבור של הלאו "לא יהיה לך" אזי מתריב הצרוף הטוב של הדבור, ובונה צרוף רע, ונחקק הצרוף הנזה על עצמותיו, ונוקם בו. כמו שכתוב "עונותיכם הטו אלה", וכתוב "תמותת רשע רעה". **ועל ידי ודוי דברים יוצא מעצמותיו האותיות החקוקים עליהם, ונעשה מהם הדבור של הודוי. כי הדבור יוצא מעצמותיו, כמו שכתוב "כל עצמתי תאמרנה", ומתריב הבנין והצרוף הרע, ובונה מהם מלכות דקדשה.**

(ליקוטי מוהר"ן, ד)

ומזה מובן שדיבורי הוידוי צריכים להיאמר באופן של "כל עצמותי תאמרנה", כפי שמבאר הרה"ק מטשעהרין [בתוך דבריו שהובאו לעיל]:

ואומר הודוים מתוך פנימיות לבבו עד שהדבורים יוצאים מתוך עצמותיו בבחינת כל עצמתי תאמרנה וכו', הינו שהדבורים יוצאים מתוך פנימיותו ועצמותיו של המתודה, שעל ידי זה ממילא נמשך גם כח כל האברים וכל העצמות ממש לתוך הדבורים.

(פרפראות לחכמה, סימן ד, אות כז)

וכפי שמתבטא רבי שמואל הורביץ וכותב:

ודוי דברים על הציון הקדוש, שיצא מפיו בכחות כמו אש ממש, שביאו לבחינת בטול.

(ימי שמואל, פרק ר)

יותר מכך: אפילו להיכנס לחדרו של רבינו - גם כשהיה מדובר במקורביו ואפילו בניו - היה כבד וקשה מאד!

וכפי שאמר רבינו בעצמו:

אמר: **לכנס אצלי ולהתקרב אלי הוא דבר קשה מאד!** ואפלו בני עצמם, וכי יש יותר מקרב מבנים? אפלו הם, כל אימת שרוצים לכנס אצלי, יש על זה כמה בלבולים ומחשבות הטורדות וכיוצא. והעקר בשעת ההתקלה. וכל זמן שנקרא התקלה אז הוא קשה מאד להתקרב, וגם אחר כך נעשה מה שנעשה, אך בהתקלה, כל זמן שנקרא התקלה, הוא דבר נמנע וקשה וכבד מאד לכנס ולהתקרב.

(חיי מוהר"ן, שיח)

ולכן, גם היום; הכניסה לחדרו / ציונו של רבינו, ועל אחת כמה וכמה לגשת אליו ולספר ולשפוך לפניו את הלב - קשה וכבד מאד. וצריכים רחמים רבים והתגברות גדולה, להתגבר על הכבדות והקושי, ולפרש שיחתו ולשפוך לבו לפני הצדיק. ולא לחינם הוא כך, שכן הבעל-דבר יודע כמה הוא יפסיד אם זה יקרה...

אמנם, יש לדעת ולזכור שהמניעה והכבדות הזאת, אינה אלא שטות, וצריכים עזות גדולה לשבור אותה ולהתגבר עליה. וכפי שכבר המשיל זאת רבינו לאותו אחד שהיה קשה לו לדבר ולשפוך את לבו לפניו:

ענה רבינו ז"ל ואמר: גבור אחד חגר מתניו לכבש חומה חזקה, ואחר כך כשפא אל השער, היה ארוג על השער מתוך מקורי עכביש שסתם השער. וכי יש שטות מזה, שיהיה חוזר ממלחמתו מחמת הסתימה של הקורי עכבישי? **(והנמשל מוכן)**. ואחר כך אמר לו: העקר הוא הדבור, שעל ידי הדבור יכולין לכבש הכל ולנצח כל המלחמות. ואמר: אף על פי שיכולין להתבודד במחשבה, אבל העקר הוא הדבור.

ומבאר הנמשל ממילא לענין מה שקשה על האדם לדבר לפני השם יתברך או לפני הצדיקים האמתיים מה שבלבו, וכל זה מחמת בוישה וכבדות שלו שאין לו עזות דקדשה, בודאי הוא שטות גדול. כי הלא הוא רוצה לכבש בדבורו מלחמה חזקה שהוא מלחמת היצר, ועכשו כשהוא סמוך לדבר, ולכבש ולשבר חומות ולפתח שערים על ידי הדבור, ובשביל מניעה קלה מחלישות דעתו וכיוצא. ימנע חס ושלום מלדבר? כי הלא המניעה הזאת נחשבת לסתימה של קורי עכביש כנגד החומות שרוצה לשבר בדבורו.

(שיחות הר"ן, שם)

כמו כן: הזכרת העוונות, צריכה להיעשות מתוך חרטה ובושה והתמרמרות, אשר אז נעקר הרע משורשו, וכפי שמתאר זאת רבי שמואל הורביץ:

מתחילים להרגיש על הציון הקדוש כאב העוונות ובאים לחרטה גמורה העוקר הדבר משרשו, שיותר טוב שלא הייתי נברא ולא הייתי עושה דבר שקנה. והולך כמה וכמה זמן שמתמרמרים במרירות קנה עד כלות הנפש, ועושין תשובה באמת, והרופא המנתח [הוא רבנו הקדוש] עושה נתוח את הרע עד השרש.

(שם)

כך הוא גם מתאר בשפתו הלבבית, בהקדמתו לספר "ציון המצוינת":

ובפרט כידוע באמת לכל מי שזכה להיות על ציונו הקדוש, את ההרהור תשובה באמת והחרטה גמורה מלב ונפש, והצעקה והתמרמרות בכל מצוי הנפש ממש, שזוכה שם כל זה הזוכה לבוא לשם. אשר ממש מרגישים צער העוונות עד אין לשער עד ששבים התשובה הגמורה המובא ברמב"ם שיוכל להעיד עליו יודע תעלומות שמתחרט בלב שלם וגומר בלב שלא ישוב עוד לזה לעולם. הינו שמתחרטים ומצטערים כל כך מה שבא לזה העולם ועשה מעשים כאלו, ומרצים בלב שלם אפילו להסתלק תכף חס ושלום ובלי להתגשם עוד, ואם כן מתחרטים כל כך עד שעוקרים הרע מעצמותיו משרשו. כמו שאמרים אנ"ש שציון רבנו ז"ל הוא "בית החולים" שעושים שם נתוח, שמתחיים העוונות מהעצמות! וכמו שידוע לכל הזוכים לבוא לשם, כי ממש רואים בחוש שכל הנכנס לשם איך נעשה פניו מאד מים

מעצם הבושה והחרטה.

(ציון המצוינת, הקדמה)

זאת מלבד מה שאחת הסיבות העיקריות מדוע צריך הוידוי להיעשות דוקא בפני הצדיק, היא הבושה מפניו. כפי שכותב רבי אברהם ב"ר נחמן בביאורו על תורה ד':

ולמה לא יסתפק על ידי זה, בודוי דברים בינו לבין עצמו? ... כבר הקדמתי קצת תשובה לזאת הפליאה, שנמצא הכרח להודוי בפני תלמיד חכם, כדי שיתביש וישפיל את עצמו לפני בודוי דבריו, 'אשמתי' וכו', אשר בזה יגיע יותר למדת הענוה והשפלות, המכרחת לכפרת העון.

(ביאור הליקוטים, תורה ד, אות יז)

כך שהוידוי בפני הצדיק אמור לגרום למתווה בושה והשפלה, שתביא אותו לידי ענוה ושפלות, "המוכרחת לכפרת העון".

♦ ♦ ♦

ולכן באמת, תיקון זה של "וידוי דברים" נעשה אצל כל אחד כפי מדרגתו. כי ככל שהאדם מתאמץ יותר להתוודות מכל לבו, בהתעוררות ובכוונה יתירה, ובהתקשרות אמיתית לצדיק - כמו כן נמשכת עליו הארה יתירה מהצדיק האמת, להחריב בנייני הסטרא אחרא, ולהדריכו בדרך הישר והאמת.

וכלשון הרה"ק מטשעהרין:

וגם זה מוכן ממילא, פי הכל לפי רוב המעשה, ואחר פגנת הלב הן הן הדברים. וכל מה שהאדם עושה ומשתדל בהתקונים הנ"ל ובהשתדלות ביותר, ובהתעוררות הלב וכונתו, ובהתקשרות גדול ביותר - בודאי נמשכין עליו כל התקונים הנ"ל בשלמות יותר.

(פרפראות להכמה, סימן ד, אות כט)

אמנם בוודאי שכל זמן שאין האדם זוכה לזה, יעשה מה שביכולתו. וגם אם לעת עתה, אינו זוכה להתוודות כראוי מעומק הלב, אל יפול בדעתו. רק יאמין באמונה שלימה, שאיך שהוא, גם אם הוידוי נעשה במדרגה נמוכה מאד - נעשים גם על ידי זה תיקונים נפלאים. כי השם יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נידת, ופותח יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים, גם אם הם כמו שהם.

וכמו שממשיך וכותב הרב מטשעהרין:

אך אף על פי כן, צריכין להאמין גם כן, שאיך שמשתדל האדם להמשיך עליו הארת תקונים הנ"ל, אפילו אם האדם הוא כמו שהוא והשתדלות הוא כמו שהוא, אף על פי כן בודאי נמשך עליו גם כן איזה הארה מהתקונים הנ"ל. כי השם יתברך מצמצם את עצמו מאין סוף עד אין תכלית, וחושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, אפילו ממדרגה שפלה שבשפלות.

(שם)

והשם יתברך יודע את לבבנו, שאפילו כשאנחנו אומרים "הטאתי עויתי פשעתי", הלב שלנו מלא בבלבולים ומחשבות זרות. כלשון מוהרנ"ת בתפילותו:

כי מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאתי. כי אתה ידעת את לבבנו, כי הלב מערבב בפסלות ובפגניות הרבה, ואפילו בשעוה שאני מתודה ואומר 'חטאתי' לפניך, גם אז באים בלבי מחשבות זרות ופגניות גדולות, עד שאי אפשר לי לדבר דבור אחד באמת כראוי. ואפילו להתודות על חטאתי מה שחטאתי ופשעתי באמת לפניך, גם זה נמנע ממני.
(ליקוטי תפילות, ו)

ולכן אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניה עם בריותיו, רק עלינו להשתדל לעשות את שלנו, כפי יכולתנו, ואת השאר ישלים ה' באהבה.

ועיקר מעלת הוידוי הוא - לא דווקא ההתלהבות אלא בעיקר - נקודת האמת שבלב. שמתודה בכל לבו, מתוך הכרת האמת שאכן לא התנהג כראוי, ומקבל על עצמו לחזור בתשובה שלימה.

כי עקר מעלת הוידוי שחשוב בעיני ה' תברך כשמתודין לפניו, הוא האמת, דהינו מה שהוא מודה על האמת. שזהו עקר לשון 'וידוי' מלשון 'מודה'. דהינו שהוא מודה ומתודה שחטא ופשע נגדו יתברך וכזאת וכזאת עשה, שזה יקר בעיני ה' יתברך, מאחר שעל כל פנים מכיר חטאו ומכניע את עצמו לפניו יתברך, ומודה ומתודה על האמת שעשה כן וכך נגדו יתברך. וכמו שכתוב 'מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועזב ירחם'. דהינו, מי שהוא שקרן ומכסה פשעיו, לא יצליח. אבל ההפך, כשאני שקרן ואינו מכסה פשעיו בשקר, רק שהוא מודה ומתודה על האמת ומכיר חטאו ועזב אותם, ירחם.
(ליקוטי הלכות, קריאת שמע שעל המטה, ב)

וגם אם לבו אטום לגמרי, ואינו מצליח כלל לעורר את לבו ברגשי חרטה ובושה. אף על פי כן עצם הוידוי, מה שמתגבר ומוציא מפיו את דיבורי הוידוי ומזכיר את חטאיו בפה - חשובה מאד לפני ה', ונחשבת לתשובה. שהרי בפנימיות לבבו רוצה לשוב, רק שמרוב כבידות הלב הרי הוא כאנוס ואינו יכול להתעורר. וכלשונו הזהב של בעל היד הקטנה:"

ועוד יש ענין גדול בזה, אשר באמת אפילו ענין ודוי הפה לבד היא רב וגדול למאד. והוא, כי כבר ימצא איש, אשר המים הזדונים עברו ראשו, וגברה התאוה עליו למאד והשמן לבבו, ואי אפשר לו בשום ענין לשבר את לבבו הרע להתחרט בלב שלם על פשעיו אשר פשע נגד ה' וכו' - צוה עליו במצות עשה להתודות על חטאתו אשר עשה, כלומר, הגם אשר אין לו שלטון וממשלה על חזק כבד לבבו להטותה באמת, על כל פנים עם כל זה פאשר יעבור על נפשו רוח טהרה מה, תכף יעשה את אשר ביכלתו לעשות, והוא לכף את גופו ורוח אמרי פיו להתודות על חטאיו לפני ה'. ובזה

אשר התחיל בשום ענין מה לכף ולהתיש כח יצרו הרע, על כל פנים לתשובת הפה, וגם לקיים רצונו יתברך אשר צונו על ככה, הרי אף אם אין לבבו שלם עמו, מכל מקום הרי כבר נקודת רצונו האמתי היא לתשובה, אלא דאריה הוא דרביע עליה, אשר אי אפשר לו לשבר את לב האבן החזק, והרי הוא כמו אנוס מן חזק כבד לבבו, אבל באמת אמתת רצונו היא לתשובה. והרי זאת ודוי פה כבר היא תשובה בפה ובכח, ולכן אף הוידוי לבד לתשובה יחשב!
(יד הקטנה על הרמב"ם, הלכות תשובה, פרק א סימן קד)

והוא הדין לגבי ה"וידוי דברים" בציון רבינו - גם אם לבו של האדם סתום ואטום, יעשה את שלו. ואם יעשה את שלו, תבוא גם ההתעוררות. וכפי שאמר רבינו בעצמו, וכמסופר:

פעם אחת דבר רבנו זכרונו לברכה שצריכין לעסק הרבה באמירת תהלים ותחנונות ובקשות ותהבודות וכו'. ושאל אותו הרב רבי יודל זכרונו לברכה: איך לוקחין לבי רצונו לומר, איך זוכין שיהיו הדבורים בהתעוררות הלב. השיב לו רבנו זכרונו לברכה: תאמרו לי אצל איזה צדיק קבלתם התעוררות הלב? העקר הוא האמירה בפה! רצונו לומר, להתרבות בדבורים של תחנונות ובקשות בפה, והתעוררות הלב בא ממילא.

(חיי מוהר"ן, תמא)

ואם ירבה האדם להתודות ולספר את לבו, כפי יכולתו, יזכה עם הזמן להגיע ל"וידוי דברים" שתיאמר בהתעוררות עצומה, באופן של "כל עצמותי תאמרנה". וכפי שאמרו אנ"ש:

שאלו אנ"ש: איך אפשר להגיע לבחינת ודוי כזה של "כל עצמותי"? ותירו שמשום כן צריך האדם להתודות בכל פעם, ועל ידי רוב והרגל הוידוי יבוא פעם לבחינת ודוי כזה של בחינת "כל עצמותי תאמרנה", שעל ידי זה יוציא כל צורפיו הרעים החקוקים בעצמותיו (בשם רבי לוי יצחק פגור זצ"ל).

(נחל שורק, אות ע)

ויש להתאזר בסבלנות, ולבוא שוב ושוב על ציונו הקדוש של רבינו, להתודות לפניו, ולספר לפניו את כל אשר על הלב.

וגם זה מובן ממילא, כי אי אפשר לגמר גמר כל התקונים הנ"ל בשלמות בפעם אחת, שבשביל זה גם בחיים חיותו של הצדיק צריכין לבוא אליו בכל פעם, ולספר לפניו כל לבו, וכמבאר במאמר זה אות ט'. ויש בזה דברים צמוקים. ובפרט, כי האדם צריך להשתדל לעלות בכל פעם ממדרגתו למדרגה עליונה ביותר וכמוכח, וכל זה נוהג גם עכשיו.

(פרפראות לחכמה, סימן ד, אות ל)

ואם יהיה האדם חזק בדעתו בזה באמת, בודאי סוף כל סוף יזכה לתשובה שלמה ולתקון גמור!

(שם, אות טט)

במאמרנו הבא נבאר בס"ד, כיצד אנו מקבלים מענה והדרכה ברורה מרבינו הקדוש, לאחר שהתוודינו בפניו [וכל הרוצה להרוות צמאונו בענין זה, ובכל שאר העניינים הנוגעים לציון רבינו הקדוש, יעיין נא בספר "הציון הקדוש במשנת ברסלב", אשר שם נתבאר כל העניינים בטוב טעם ודעת, מכל ספרי רבינו הקדוש ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, בקיצור נמרץ כשולחן ערוך. והוא בבחינת "יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב שם"]

יד. על אודות ספר זה, ראה שיחות הר"ן שיחה קמ"ה: "פעם אחד הראה לי בספר אחד שהיה אצלו שנתחבר בסמוך הנקרא 'יד הקטנה', ובסוף מבאר שם כמה עניינים בלשון תפילה שמדבר להשם יתברך ומתחיל כל ענין 'אלוקי' וכו'. וקרא אותי וציווה לעיין בו בפנים. ורמז לי אז כמדובר: ראה שזה המחבר מדבר כמה עניינים מדרושי להשם יתברך בלשון תפילה. ורמז לי שתשוקתו מאד לעשות כן מתורתיו הקדושות, לעשות מכל התורות תפילות".

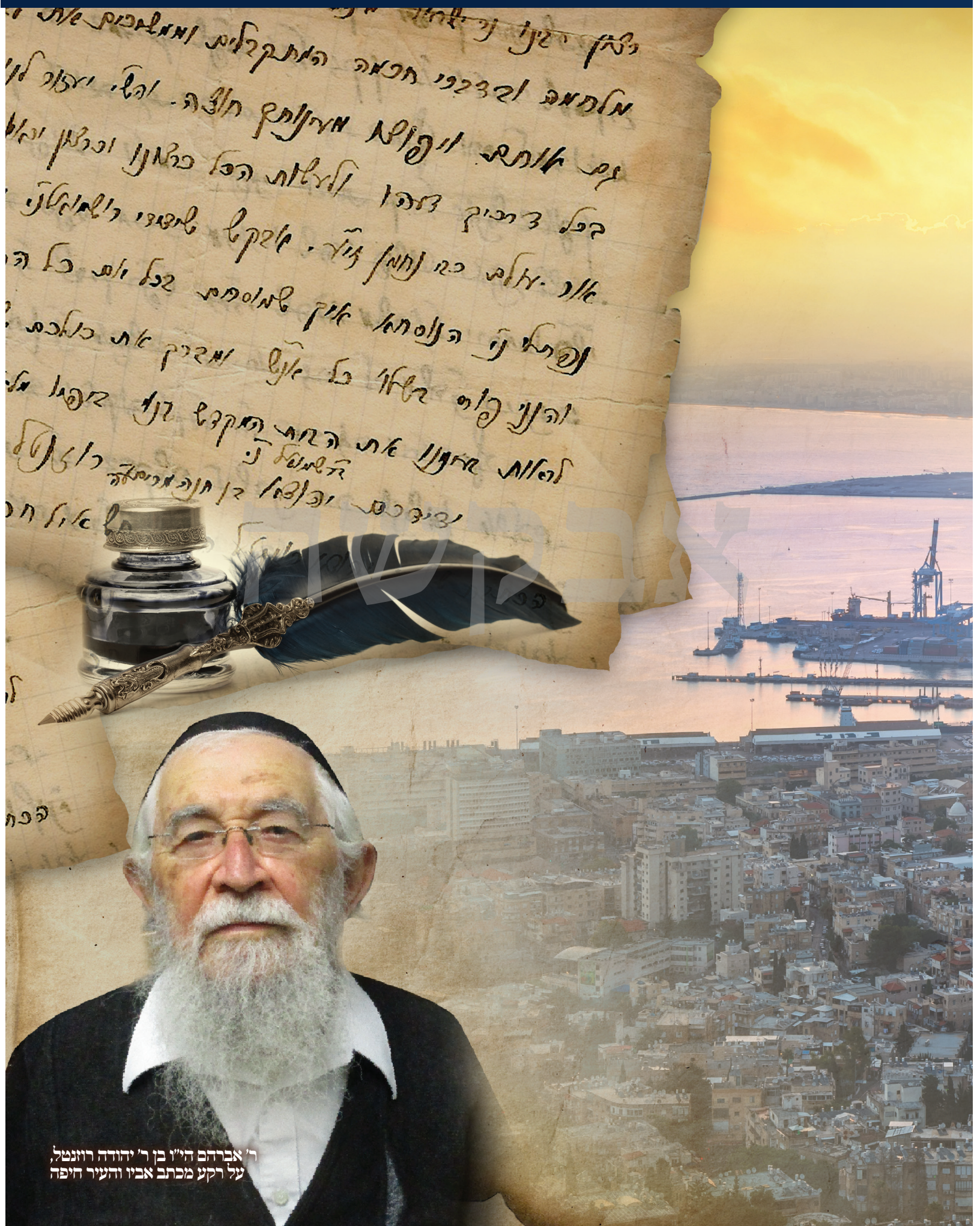
באחד מימי הקיץ הלוהטים ביפו עבר ברחוב נער צעיר שהיה צמא למים.
"אפשר לקבל מעט מים לשתות?", כאשר נטל הבחור את כוס

"החסידיים אמרו על אבי, שלולא נפטר בדמי ימיו, היה פועל גדולות ונצורות בחסידות ברסלב"

במלאות שמונים וחמש שנים לפטירת החסיד ר' יהודה לייב רוזנטל ז"ל מיקירי אנ"ש בחיפה, בל' מנחם אב תרצ"ג בהיותו בן שלושים ושוש, מספר בנו הר"ר אברהם הי"ו על האב שעלה מפולין והתקרב בכל לבו ונפשו לרבינו הק' והיה לאחד מחבורת הקודש של אנשי שלומנו בארץ ישראל, שמנתה באותם ימים מניינים בודדים בלבד • יראת השמים העצומה עד קוצו של יו"ד, הדביקות בתורה, והאמונה הגדולה ברבינו הק', וגם: מדוע עזב את משרתו כספרא דדיינא? • **וזאת ליהודה**

עידו רוזנטל, ישי דוד, דוד דגן

באחת החצרות הבחין ביהודי חרדי עובד בפחחות, ניגש אליו ושאל
המים לידו וברך עליה בכוונה גדולה, התרגש היהודי מאוד

ר' אברהם הי"ד בן ר' יהודה רוזנטל,
על רקע מכתב אביו והעיר חיפה

קצרים

היו ימי חייו של החסיד היקר ר' יהודה לייב רוזנטל, איש חיפה. מעטים שמעו את שמעו, אך גדולי אנ"ש שהכירו את יראתו התמה ודביקותו בה' יתברך וברבינו הקדוש, אמרו כי אילו היה מאריך ימים, היה פועל גדולות ונצורות למען עניינו של הרבי.

בנפלאות דרכי ההשגחה זכה ר' יהודה והתקרב אל הרבי, וחבר אל חבורת הקודש של אנשי שלומנו שמנתה אז בכל ארץ הקודש כמה מניינים בלבד, עליה נמנו רבי משה קליין, רבי שמואל הורביץ, רבי נפתלי כהן, רבי ישראל בער אודסר, רבי יעקב זאב ברזסקי ועוד מיקירי אנשי שלומנו בני הארץ הקדושה, אשר האהבה הגדולה ששררה בינותם הפליאה כל רואיה.

ר' יהודה לייב רוזנטל נולד למשפחה מרובת ילדים בעיר קז'לי שבפולין. אביו ר' שמואל, שהיה ראש הקהל, קרוי היה על שם אבי אביו, רבי שמואל ב"ר עזריאל מלנצבורג בעל ה'חגורת שמואל' על הספר 'לבוש עטרת זהב' להגאון רבי מרדכי יפה 'בעל הלבושים', בחיבורו זה, הוא מיישב את כל הקושיות שהקשו על הלבוש ומבאר את מחלוקותיו עם הרמ"א.

אבי אמו של ר' יהודה, שנקרא גם הוא רבי שמואל, היה תלמידו של הגה"ק רבי עקיבא איגר, כיהן כרבה של העיירה פלונסק שבפולין והיה חבר במועצת גדולי התורה של פולין.

מוצא המשפחה, משפחת רבנים, מארץ אשכנז, וכאשר נחקק חוק המחייב לימודי חול, ברחה המשפחה מפני הגזירה לעברו השני של הגבול, ליד העיירה פויזן (פוזנן).

אף שעסק במסחר והיה אדם אמיד, לא הסכים ר' שמואל רוזנטל שבניו ישלחו ידם במסחר, לפחות עד חתונתם. פעם בא בנו ר' יעקב בעת היריד להשיגח שהפועלים אינם גונבים. כשראהו אביו ר' שמואל, שלח אותו משם מיד לבית המדרש.

מאשתו הראשונה, חנה מרים, שהיתה מיוחסת לרש"י, נולדו לו שבעה ילדים שהצעיר שביניהם הוא ר' יהודה לייב. לאחר שהתאלמן, נשא ר' שמואל אשה שנייה, חנה מתילדא, וממנה נולדו לו עוד ששה ילדים, אחד מהם הוא הרב יעקב רוזנטל, לימים דיין ורב בצפון תל אביב.

ר' שמואל היה אדם אמיד. במשך שנתיים העסיק בביתו סופר סת"ם שכתב ספר תורה על שמו, אותו הכניס לבית הכנסת הגדול בעיירה. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, מיהר ר' שמואל וקנה בכל הונו מוצרי יסוד בסיסיים, חיטה אורז סוכר וכד', מתוך מחשבה שהכסף עלול לאבד

את ערכו בסערת המלחמה, ולעומת זאת באוכל תמיד יהיה צורך. אולם מיד עם פרוץ המלחמה, עם המתקפה הרוסית הגדולה, הגיעו רבבות קוזאקים וצ'רקסים שפשטו על העיירה, בזזו ושדדו הכל, ובכלל זה את כל תכולתו של מחסן התבואה.

בבת אחת התרושש ר' שמואל רוזנטל ונשאר מחוסר כל. בבית השתרר רעב של ממש. במשך ארבע שנים עד סיום המלחמה ניזונו בני הבית מתפוחי אדמה בלבד. רק בסוף המלחמה החל להגיע מעט מזון מהארגונים היהודיים מאמריקה.

מסע רגלי לארץ הקודש

היה זה בשנת תרע"ט, כאשר הגיעו האחים אביגדור ויהודה לייב לגיל הגיוס לצבא של ממשלת פולין החדשה, לא רצה אביהם להעלות על דעתו אפשרות שהם יגויסו לצבא, פנה אל בנו אביגדור ואמר לו: "קח את אחיך הצעיר, ועלו יחד לארץ ישראל".

על אותו מסע, שהיה רצוף מסירות נפש, מספר לנו הבן ר' אברהם רוזנטל: "מחוסר כסף באמתחתם הם נאלצו לעשות את רוב דרכם ברגל, כמו כן נבצר מהם להתאכנס באכסניות ראויות ובלילות הם ישנו במבואות הבניינים בחדרי מדרגות ובשאר מקומות מאולתרים. כך התגלגלו

ר' יהודה היה שקדן נפלא, מהלך היה ברחוב עם ספר ולומד בכל מצב. לפעמים מרוב עיונו הסתכן מפגיעת הכרכרות ברחוב, בעודו מהלך שקוע בלימוד

חודשים רבים בדרכים בחוסר כל, הם חצו את הגבול לגרמניה, ומשם להולנד. כיששכר וזבולון, נשא דודי אביגדור בעול הפרנסה ואבי עסק בתורה.

"בהגיעו לאחר מסע הנודים המפרך לארץ הקודש, נכסף אבא להמשיך ולשקוד באהלה של תורה, הוא נכנס לישיבת מאה שערים בירושלים שבראשותה עמד רבי

עלו בצוותא ארצת. ר' יהודה רוזנטל בבחרותו (עומד) ולצדו אחיו אביגדור

העריכו וחיבבו מאוד. ר' יהושע קניאל רבה של חיפה

הצטרף אליהם ונשאר לבדו. למחייתו נעשה שוליה של פחה, מקצוע שממנו התפרנס בדוחק כל ימיו. באמצע העבודה, חרף הקושי בדבר, היה עוזב את הלקוחות כדי להתפלל מנחה במנין. ובכל יום חמישי אחר הצהריים היה סובב על פתחי בתי העיר יחד עם בן דודו, והיו אוספים שקי מזון, כדי לחלקם לחולים היהודים בבתי החולים ולאסירים היהודים שישבו בבית הסוהר.

לאחר נישואיו התגורר בעיר בראייה, שם פתח בית מלאכה משלו. והמשיך בדרך החסד במסירות, בתמימות ובצניעות. כבר בהיותו צעיר, כבן שש עשרה, היה ר' נחום יוצא עם בן דודו לטבול בנהר הדנובה. הוא לא נמנע מללכת גם בימי הכפור האירופי כשהנהר היה קפוא. בעזרת גרון היה בוקע את מעטה הקרח וטובל במים הקרים שתחתיו.

בשנת תרע"ד עלה ר' נחום לארץ ישראל עם אשתו ושלושת ילדיו, מאיר מרדכי, חנה וביילא. הוא התיישב ביפו בשכונת נווה שלום ופתח את בית המלאכה שלו לתיקון מרזבים ודודי פח, בבית ר' זרח ברנט, ממייסדי פתח תקווה, שהקים, כמה שנים לפני כן, את השכונה. בכל רגע פנוי היה לומד משניות, חק לישראל ופרקי אבות ומרבה באמירת תהלים. השתדל בכל כוחו לומר רק אמת ונזהר בכל היוצא מפיו.

בחנותו הצרה, עמדה קופסה עליה נכתב 'מתן בסתר'. כל מי שהזמין אצלו עבודה, ידע שיהיה עליו להפריש סכום נוסף גם לקופה זו. מידי פעם היו מודיעים לר' נחום שהגיעה ספינה ובה נוסעים מאחינו בני ישראל שהגיעו לארץ. הוא היה מרוקן את הקופה ורץ ל'גומרוק' - משרד האשרות העות'מני בנמל, לקדם את פניהם, משחד את השוטרים הטורקיים שיעלימו עין מההגירה הבלתי חוקית,

שימש כספרא דדיינא בעיר. מראה חיפה דאז

בית של תורה. העיר קיבל בפולין בה נולד ר' יחזקאל רוזנטל

היה מתנה רק תנאי אחד: שלא תהיה המדוברת מבית עשירים. שכן חז"ל הזהירו (קידושין ע.) "כל הנושא אשה לשום ממון, הויין לו בנים שאינן מהוגנים".

התנאי שהתנה, לא הקשה הרבה על השדכנים. אולם למעשה הוא לא נזקק לעזרתם של שדכנים, את זיווגו זימנו לו בהשגחה מופלאה, בזכות היראת השמים שלו שקנתה את לב חותנו ר' נחום. ובאשר לעוניה של המדוברת, בזה וודאי הצליח למעלה מהציפיות. ומעשה שהיה, כך היה:

זרח ברוורמן, שהעריכו מאד. דודי רבי יעקב רוזנטל סיפר לי, שכשהגיע מאוחר יותר ארצה בתרפ"ב, נכנס גם הוא ללמוד ביישיבת מאה שערים. לאחר שקיבלו לישיבה, אמר לו ראש הישיבה רבי זרח: 'אני נותן לך את המלמד טוב ביותר - אחיך. ער קען דריי פערטל ש"ס אויסנווייניק' (הוא יודע שלשת רבעי ש"ס על פה), ואכן הוא למד מפי אחיו - אבי ר' יהודה - את כל מסכת בבא בתרא. דודי סיפר שרבי זרח ברוורמן היה אומר על אביו: "דא וואקסט דער צווייטער חפץ חיים" (גדל כאן החפץ חיים השני)".

בהיותו בגרמניה או בהולנד, בדרכו לארץ הקודש, החל ר' יהודה להתעטף בטלית כמנהג אותן הקהילות, אף שהיה עדיין בחור. משהגיע לפרקו בלמדו בירושלים, יעץ לו רבו ר' זרח לחדול להתעטף בטלית. שכן מאחר ובארץ ישראל המנהג להתחיל במצווה זו רק מהחתונה ואילך, אם כן יסברו הבריות כי כבר נשא אשה וימנעו מלהציע לו שידוכים. אולם הוא ענה, שמצווה זו שכבר החזיק בה, בטוח הוא שלא יפסיד מהמשך קיומה. כאשר פנו אליו לדבר בו נכבדות,

החותן ר' נחום פליגלר

החותן ר' נחום פליגלר ('פֿליגלר'), ירא אלקים היה בכל מאודו. הוא נולד בעיר דורוהוי ברומניה להורים מחסידי סדיגורא, הוריו עלו בהיותו נער ארצה והוא, משום מה, לא

שידוך מן השמים

יום אחד, באחד מימי הקיץ הלוהטים ביפו עבר ברחוב נער צעיר, תלמיד ישיבה מירושלים, שהיה צמא למים. באחת החצרות הבחין ביהודי חרדי עובד בפחחות, ניגש אליו ושאל "אפשר לקבל מעט מים לשתות?", היהודי נענה בחפץ לב. כאשר נטל הבחור את כוס המים לידו וברך עליה בכוונה גדולה, התרגש ר' נחום מאוד. הוא שח בפני הבחור, שהיה לא אחר מיהודה רוזנטל שהגיע לא מכבר ארצה, כי בתו הכשרה והצנועה בגיל שידוכין. לאחר דין ודברים נערכו בו במקום ה'תנאים' והשידוך קם והיה.

כה גדול היה העוני, שלא היה בידו של ר' נחום לתת לבתו הכלה אפילו שמלה לחתונתה.

בהמשך עקר ר' נחום דירתו ועבר לירושלים, הוא היה לאחד מבני חבורתו של רבי אברהם אלימלך מקארלין וצ"ל. נוהג היה לעלות על יצועו מוקדם, לקום בחצות הלילה ולערוך תיקון חצות בישבו על הארץ. לאחר מכן לקח את הפנס, שיצר בעצמו, עם נר דולק בתוכו, והלך למקווה בבתי אונגריין. שם טבל במקווה קר ויצא. בדרכו היה מכריז בקול: 'אידן, שטיט אוף לעבודת הבורא' (יהודים, קומו לעבודת הבורא!) וכך היה הולך עד בית הכנסת. פותח את שערו, ומתיישב ללמוד עד שהגיע זמן התפילה. אז היה יוצא למרפסת ובאוויר הקריר היה מהדהד קולו: 'דאווענען, דאווענען... (תפילה, תפילה...)

נוהג היה כל יום לשים מטבע של 2 מיל לפני יציאתו מהבית בקופת הצדקה. פעמים שהיה זה שליש מרווחיו באותו יום. יום אחד הכניס בטעות מטבע של 2 שילינג, סכום גדול אז, שחסכו בני ביתו במשך זמן רב מאוד. כשנתבררה הטעות, אמרה לו אשתו שהואיל ויש לו מפתח לקופה הריהו רשאי לפתוח, להוציא את המטבעות ולתת במקומן מטבעות של מיל. אולם הוא סרב באמרו שמה שנכנס לקופה, שוב אינו יוצא משם.

אחד מבניו של ר' נחום, למגינת לב אביו, עזב את הבית ואת דרכו. היות והיה מוכשר מאוד, נתחבב על הכובש האנגלי, גנרל אלנבי, ונעשה עוזרו הקרוב. הגנרל העניק לו במתנה מפעל גדול במצרים, מנכסי הכיבוש הבריטי, וכך התעשר. למרות שנותקו יחסיו עם הבית, ביקש לעזור מכספו בפרנסתם הדחוקה של הוריו. וכך,

הזמין לו זיווג בהשגחה פרטית. מראה העיר יפו

ילדיו של ר' יהודה רוזנטל, מימין משה יהושע, משמאל אברהם, באמצע ישראל לייב

כאורחים לשבת ולסידור ראשוני על אדמת ארץ הקודש.

גם כאן, ביפו, היה ר' נחום סוגר את חנותו בימי שישי, נוטל שני סלים גדולים ויוצא לאסוף מצרכי מזון ולחלקם לנצרכים לכבוד שבת.

ירא שמים מרבים היה, בשבתות לא הסכים בשום אופן שידברו סביבו ברומנית והיה אומר "רעד נישט מיט די גויישע שפראך!" (אל תדברו בשפה הגויית!).

בתשעה באב של אותה שנה, פרצה מלחמת העולם הראשונה. הטורקים אספו את כל בעלי הנתנות הזרה והעמידו בפניהם שתי אפשרויות: או גלות למצרים, או לצפון הארץ. ר' נחום, שכבר גמר בלבו שלא לצאת עוד מן הארץ הקדושה, עקר עם משפחתו לצפת. בתום המלחמה הם שבו ליפו. פרנסתו לא היתה אז מצויה ועניות שררה בביתו.

"יום אחד אירע שאבי חתם את שמו על טופס של בית הדין והדבר יצא כאילו רשם את השם המפורש. כשראה זאת נרעש כולו ובו במקום גמר אומר שאינו ראוי לעבודה כזו והודיע לרב קניאל על התפטרותו"

ומביא את העולים להכנסת האורחים להניח חפציהם, ומשם לבתי יהודים טובים

חינך את ילדינו להתמדת התורה. ר' שמואל רונטל אביו של ר' יהודה

למד תורה מפי אביו ר' יהודה. הרב יעקב רונטל רבו של צפון ת"א (באיכות מסך תל אביב של מעלה)

מידי פעם היו מודיעים לר' נחום שהגיעה ספינה ובה נוסעים מאחינו בני ישראל שהגיעו לארץ. הוא היה מרוקן את הקופה ורץ ל'גומרוק' - משרד האשרות העות'מני בנמל, לקדם את פניהם, משחד את השוטרים הטורקיים שיעלימו עין מההגירה הבלתי חוקית, ומביא את העולים להכנסת האורחים להניח חפציהם

ויוצאים מעת לעת להתבודד בהרים שסביבות חיפה.

בחדש אלול תרפ"ז, כשעשה ר' שמואל הורביץ את דרכו למירון, בהגיעו לחיפה, סר כדרכו לבקר את ידידו ר' משה קליין, ומה מאוד הצטער לגלות כי הוא ירד מנכסיו, צרות שונות התרגשו עליו והוא אף מוטל על ערש דוויו. בשוכו ממירון, נטל עמו את ר' משה ירושלימה ודאג כל העת לצרכיו. מאוחר יותר סיפר בהתפעלות, כי ר' משה לא התרעם על מידותיו יתברך, אלא הצדיק עליו את הדין ודיבורי אמונה יצאו מפיו כל הזמן.

היות ור' משה עזב את חיפה לירושלים, קשה היתה על ר' יהודה רונטל פרידתו ומכאן ואילך היה שולח אליו מכתבים לירושלים, כדי להמשיך ולקיים את הוראת רבינו 'נקודת החבר'. באחד מהם, מד' חשון תרפ"ח, הוא כותב לו:

"אל כבוד ידידי ר' משה קליין נ"י! אחר דרישת שלומך הטוב, הנה בשבת הראשונה בלכתי בליל שבת קודש מבית התפילה הביתה, האב איך אב גינומען אגוטען גרוס [קייבלי דרישת שלום טובה] מהברסליבר חסידים שלנו יושבי פולני יצ"ו. אברך אחד מכירי, השיח ל פ י

במשך שנים, מידי חודש בחדשו, היתה מגיעה בדואר מעטפה ובה שטר ירוק יקר ערך - לירה ארץ ישראלית, סכום שהיה בו כדי לפתור את כל בעיית הפרנסה. אך ר' נחום היה שולף את המעטפה מתיבת הדואר, קורע אותה על תכולתה היקרה ומשליכה לפח האשפה, באמרו שלא הוא ולא בני ביתו ייהנו מכסף שבא מתוך עזיבת דרך ה'.

ר' נחום נפטר ביום ה' ניסן תש"ה ונטמן בהר הזיתים בחלקת החסידים. בשנת תשכ"ז, כששבו יהודים לפקוד את המקום, באו בני המשפחה לעלות על הציון והשתוממו ממראה עיניהם; כל השטח סביבות הקבר, אלפי קברים, היו הרוסים ומנותצים, מעשי ידי הישמעאלים פראי האדם הירדנים, ורק קברו של ר' נחום ועוד שלושה קברים צמודים אליו נותרו שלמים ללא פגע.

ההתקרבות לברסלב

לאחר נישואיו, עבר ר' יהודה רונטל להתגורר בעיר חיפה. בעת ההיא דר בחיפה חסיד ברסלב ירא ה' ובר לבב, ר' משה קליין שמו. ההשגחה העליונה הפגישה ביניהם ור' משה קירבו לרבינו הקדוש ולדרכיו. וכך למרות שהיה ליטאי מהבית, נהפך ר' יהודה לברסלבר חסיד בכל לבבו ובכל נפשו. יחד היו הוגים יחד בספרי רבינו הקדוש, עושים ריקודים,

"ובכל העיר חיפה שמו נודע לתהילה וקירב שם נפש יקר כמוהו, ר' יהודה רוזנטאל ז"ל, ששמו נודע לתהילה בכל העיר חיפה, צדקתו וקדושתו וישרותו ותמימותו, ויש הרבה לדבר מאלו השתי נפשות, אשרי להם" החסיד הנלבב רבי משה קליין ז"ל מחיפה

את עשר השורות ואמר לו: "אכן, טוב עשית שהכית אותו!". מאוחר יותר, עבר להתגורר בחיפה, שם התפרנס תקופה מסוימת כחלבן והירבה לעסוק בצדקה ובחסד ובהכנסת אורחים, אנשי שלומנו כשעברו בחיפה בדרכם מירושלים אל הגליל או להיפך, היו מתארחים בביתו. החסיד ר' ישראל בער אודסר מספר עליו באחת משיחותיו:

"כל חיפה אהבו אותו, הוא גזז את כל השערות במקום הבלורית, לא השאיר שערות כמו כולם, היה יחיד בזה בחיפה. גם החלב שלו היה יחיד בחיפה, הם הרגישו טעם גן-עדן בחלב שלו. כשבאתי אליו הוא הלך אתי לבית-מלון, סידר לי שיהיה לי מה לאכול והיכן לישן. בחצות הלילה הוא הלך להכפר כדי שיעמוד בבית-החליבה שלא יהיה חלב עכו"ם, ואני הלכתי אתו. נו, היה לו כמה פחים עם חלב, הוא לקח פח אחד ואני לקחתי פח אחד ואנחנו הלכנו שנינו ודיברנו מרבינו מבית לבית".

ר' משה אף סייע לר' שמואל הורביץ בעת שפעל למען תמיכת אנשי שלומנו העניים באומן והעמדת הנר התמיד בציון רבינו הקדוש.

החסיד ר' שמואל הורביץ, שהכיר את שניהם היטב והיה קשור עמם בידדות גדולה, כותב ברשימותיו: "הר"ר משה

לבסוף דר בחיפה ועסק במסחר והיה עשיר גומל חסד ועושה צדקה לכל, שיש הרבה לספר מצדקותיו, ובכל העיר חיפה שמו נודע לתהילה וקירב שם נפש יקר כמוהו, ר' יהודה רוזנטאל ז"ל, ששמו נודע לתהילה בכל העיר חיפה, צדקתו וקדושתו וישרותו ותמימותו, ויש הרבה לדבר מאלו השתי נפשות, אשרי להם".

בחודש ניסן תרפ"ח שהה ר' שמואל הורביץ בצפת, וכשחזר לקראת פסח לירושלים, נודע לו כי יום קודם לכן, ב"ב בניסן, הלך ר' משה קליין לעולמו, ונטמן בהר הזיתים.

מה הצטער ר' שמואל שלא נכח בפטירתו ולא עשה לו כשם שעשה הוא בשעתו למורו רבי נחמן מריווצק עם הפתקה. אך "רצון יראיו יעשה" - אחד מחבריו סיפר לו, כי לאחר פטירת ר' משה, הגיח בידו פתק שבו כתוב: "הוילכני לרבינו נחמן מברסלב", וזאת על דעת עצמו, מבלי ששמע כלל על מעשה דומה שעשה רבי נחמן. ויהי לפלא.

החסיד ר' משה קליין נולד בעיר הקודש צפת, בשכונת לבית הוריו התגוררו שנים מתלמידי מוהרנ"ת: רבי מאיר מטפליק ורבי נחמן מריווצק. לאחר לידתו של ר' משה סברו הוריו כי הוא 'נפל' ונמנעו מלהכניסו בברית. ראו רבי מאיר טפליקער ורבי נחמן מריווצק כי אינם מלים את בנם מחמת חששות שווא ודיברו על לבם שיתנו להם את הילד והם ימולו אותו, בהבטיחם להם כי עוד יחיה חיים טובים. נכנס הילד בברית ונקרא שמו בישראל, משה יהושע.

כשגדל ר' משה והיה לנער, הסתופף בצל קורתם של שכניו הדגולים שזכו ושאו ממימיו טהורים של רבי נתן, והם האצילו עליו מיראתם וחסידותם. לימים סיפר, כי עיקר התעוררותו להתקרב לרבינו באה לו מקריאת מכתבי החסיד הנלהב רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה, שאותם נהג לשגר לעתים קרובות לידידיו בצפת. ר' משה היה מעתיק, לבקשת אנשי שלומנו, את המכתבים היוקדים כדי שיישארו למשמרת, ותוך כדי כך נאחזה השלהבת בנשמתו.

בתקופה האחרונה לחיי רבי נחמן מריווצק, שימשו ר' משה במסירות רבה. באחד הימים קרא לו רבי נחמן ואמר לו: "יש לי בקשה ממך, הבטח לי שתקיימה". משהבטיחו נאמנה, מסר לו

פתק שהיה כתוב בו: "הוילכני לרבינו נחמן מברסלב ז"ל", תוך שהוא מבקש ממנו: "לאחר פטירתך, הנח פתק זה בידך, ותדאג שאקבר עמו". ואכן, במלאות ימיו קיים ר' משה את בקשתו.

לאחר התקרבותו לרבינו, נסע ר' משה לקראת ראש השנה לאומן. באותם ימים היו תנאי הדרך בין היבשות קשים ביותר. אולם ר' משה, שדברי רבינו "הראש השנה שלי עולה על הכול" עמדו לנגד עיניו, לא חת ממאומה; וכך זכה להשתטח על ציון רבינו ואף להישאר באומן תקופה ניכרת.

בדרכו חזרה, בספינה, הגיע פורים והוא קרא את המגילה שהביא עמו. גוי יווני שהבחין בכך, חטף את המגילה מידו וירק עליה. לא יכל ר' משה להבליג, וסטר על לחיו. הלך הגוי המוכה והתלונן בפני הקפיטן, זה התכוון להענישו בחומרה ושאל אותו לסיבת מעשהו. ענה לו ר' משה: "הוא ירק על עשרת הדברות..." (המקודשות אף בקרב הגויים) וכדי להוכיח דבריו, הראה לו את עשרת בני המן... (ואמנם, מובא בספרים כי עשרת בני המן הם "זה לעומת זה" כנגד עשרת הדברות). ספר הקפיטן

ידידים בלב ובנפש. החסיד ר' שמואל הורביץ (באיכות גג)

אהבת חברים מופלאה. החסיד ר' ישראל בער אודסר (באיכות גג)

**”תוך כדי הנדודים
חליתי פעם וקדחתי
מחוס. מצבנו לא היה
מלבב, חיינו ברחוב,
ללא קורת גג וללא
כסף לשלם לרופא.
כשראה אחי ר' יהודה
את מצבי, נטלני
והשכיבני על הארץ
והורה לי: 'תאמר
אחריי', הוא אמר
משהו ואני חזרתי
אחריו בלא-כוח,
ובתוך כך שקעתי
בתרדמה עמוקה.
למחרת קמתי בריא
ושלם, ללא כל זכר
לחוס או חולשה”**

תומו עם חבירו איך שהאומנר
חסידיים מתפללים והמחאת כפים,
דודו פעם נכנס אצלם (כמדומני שזה

ה' בורשה) בראש חודש באמצע
השבוע. ראשית, התפלה ארכה
משעה שש עד חצי עשר או
אולי עד עשר, והוא נכנס איש אחר
ויצא איש אחר, שפעל עליו מאד
לטובה נעימות ועריבות תפלתם
הק'. ואברך אחד שכבר אחרי
חתונתו ה' במדרגה שפלה ובלי
זקן וכו' ואחרי שהתקרב אליהם
נתהפך לטובה, גם מקודם ה' עם
הארץ והם לימדו אותו ועתה הוא
כלי מפואר ולומד לפני קהל אנ"ש
באופן טוב ונחמד, כל זה סיפר
מכירי מדודו, שה' פשוט תענוג
לשמוע. וכו'.

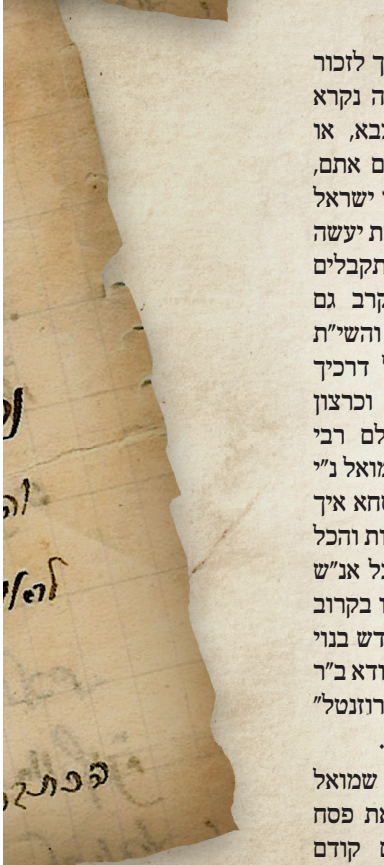
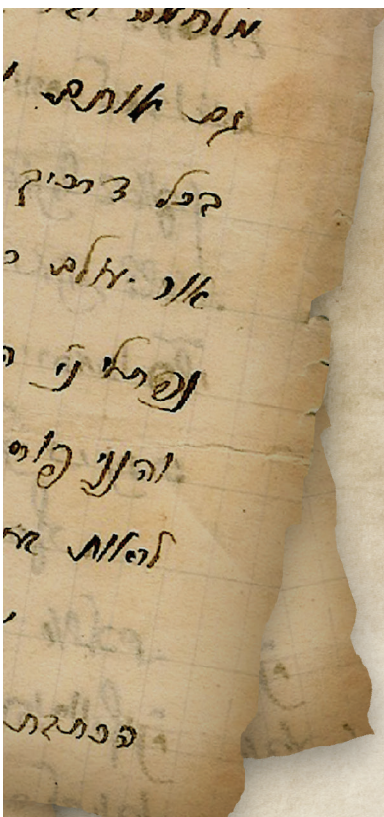
”בבקשה לבשרני מה נשמע
אצלכם משלו' כל אנ"ש בבריאות
והכל, וידידי האהוב ר' שמואל
הורוויץ נ"י השמע כבר עצת ר'
נפתלי נ"י? בדבר הזה אפשר לומר
לב יודע וכו' בכל זאת הוא צריך
לשפוט עצמו ע"ז היטב כי כתיב
בקש שלום ורדפהו. גם אמרו
רו"ל שאמורה תורה שהשם הנכבד
והנורא שנכתב בקדושה ימחה על
המים בכדי לעשות שלום בין איש
לאשתו שידורו יחדיו, לא תמיד
טוב להיות עקשן ואם יש ח"ו איזה
רצון נבאש ונמאס בעולם לפרוש
ח"ו ממקור חיינו הוא הנחל הנובע
מקור חכמה, בזה צריך להיות
עקשן בכל הכוחות, אבל
בזמן שזקנינו וחכמינו
מיעצים לטובה

לעשות הטוב
והישר

בעיני ה' ועבדו רבינו זי"ע צריך לזכור
הפסוק שומע לעצה חכם, הזה נקרא
חיל נאמן, המתחבא בין הצבא, או
המתקרב אצל השונאים ונלחם אתם,
לפי עניות דעתו רצון רבינו נר ישראל
בזה שיעשו ויתחברו ובתחבולות יעשה
מלחמה ובדברי חכמה המתקבלים
וממשיכין את לב שומען יקרב גם
אותם ויפוצו מעינותיך חוצה, והשי"ת
יעזור לנו שנוכה לקיים בכל דרכיך
דעהו ולעשות הכל כרצונו וכרצון
יראיו וכרצון רבינו אור עולם רבי
נחמן זי"ע. אבקש שידידי ר' שמואל נ"י
יקח בכתב מר' נפתלי נ"י הנוסחא איך
שמוסרים בכל יום כל התהלכות והכל
להשי"ת. והנני פורס בשלום כל אנ"ש
ומברך את כולכם שנוכה כולנו בקרוב
לראות בעינינו את הבית המקדש בנוי
ביפיו, מלא נועם ה'. ידידכם יהודא ב"ר
שמואל נ"י בן חנה מרים ע"ה רוזנטל"
(המכתב נדפס בספר שארית ישראל).

בחודש ניסן תרפ"ח שהה ר' שמואל
הורביץ בצפת, וכשחזר לקראת פסח
לירושלים, נודע לו כי יום קודם
לכן, ב"ב בניסן, הלך ר' משה קליין
לעולמו, ונטמן בהר הזיתים.

מגודל החביבות והכרת הטוב
שהרגיש ר' יהודה רוזנטל כלפי ר' משה
קליין, אשר היה השליח הנאמן לקרבו
אל מעיין המים החיים, קרא

באחד הימים קרא
 לו רבי נחמן
 מריווצק ואמר
 לו: "יש לי בקשה
 ממך, הבטח
 לי שתקיימה".
 משהבטיחו נאמנה,
 מסר לו פתק שהיה
 כתוב בו: "הוליכני
 לרבינו נחמן
 מברסלב ז"ל",
 תוך שהוא מבקש
 ממנו: "לאחר
 פטירתך, הנח פתק
 זה בידי, ותדאג
 שאקבר עמו"

ר' מאיר פליגמן גיסו של ר' יהודה

התרגש מברכתו ולקחו לחתן. ר' נחום פליגלר חמיו של ר' יהודה

זה להתפטר/ אמר לו. אבל הוא התעקש בדבר. באותם ימים, להתקבל כיהודי שומר תורה ומצוות לעבודה, לא היה קל, הוא הפסיד בכך את מטה לחמו. כל זאת בגודל היראת שמים העצומה שלו.

"אך עדיין לא פנה לחפש עבודה אחרת, משום שבאותו זמן נפטר בנו הקטן, אחי, ראובן. עם תום ימי השבעה, פנה ללשכת התעסוקה וביקש עבודה. בתגובה אמר לו האחראי, איש יודע בחיפה 'האדומה' של אותם ימים: 'אתה יודע שאצלי אדם עם זקן מעולם לא קיבל עבודה, תוריד את הזקן ותקבל עבודה'. באותו הרגע אבי סב על עקבותיו והלך.

"הוא הרהר לעצמו שעליו לפרנס אשה וילדים. עבר ברחוב וראה אתר בניה, היה זה פרויקט של הריסת מבנים במגרש בחיפה על מנת לבנות עליו בית-מלון. שאל: 'מי כאן מנהל העבודה?' הראו לו, פנה אליו ושאל: 'אתה מוכן לקבל אותי?' הלה בחן אותו במבטו: 'מה אתה יודע לעשות?', 'מה שתתן לי, אעשה', ענה אבי. מנהל העבודה אמר לו בתגובה: 'אתה רואה את הקיר הזה? עליך לשבור אותו'. הוא ניגש למלאכה והחל לשבור את הקיר,

בענין רבינו, היה שש עליה כמוצא שלל רב. עם השנים נולדו לו ולזוגתו ארבעה בנים: נחמן, משה יהושע, ראובן ואברהם. שניים מהם, נחמן הבכור ואחיו ראובן, נפטרו בילדותם. האחד מדלקת ריאות, והשני, בעודו תינוק, הושלך על ידי שכנה ערביה לבור המים בחצרם, שהיתה משותפת ליהודים וערבים, בשכונת העוני בעיר התחתית בחיפה.

טעות סופר

ר' יהודה, שלא היה לו בעולמו כי אם תורה ותפילה, מצא עבודה כ'ספרא דדיינא' בבית הדין של הרב יהושע קניאל זצ"ל, רבה של חיפה, שהעריכו וחיבבו מאוד.

"יום אחד", מספר הבן ר' אברהם, "אירע שאבי חתם את שמו על טופס של בית הדין והדבר יצא כאילו רשם את השם המפורש. כשראה זאת נרעש כולו וכו במקום גמר אומר שאינו ראוי לעבודה כזו והודיע לרב קניאל על התפטרותו. הרב ההמום ניסה להניאו מהחלטתו, 'קורה. לא צריך בגלל

לבנו שנולד לו כעבור שלושה חודשים, בתמוז תרפ"ח, על שמו 'משה יהושע'.

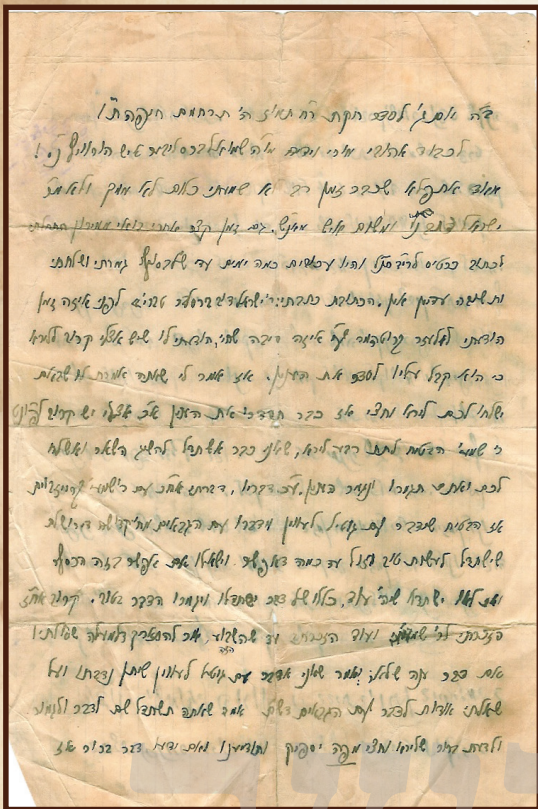
ר' יהודה איש החסד

אנשי ירושלים, כשהיו נוסעים לצפון לקנות חיטים למצה שמורה, ידעו שיכולים הם להתאכסן בביתו של ר' יהודה. גם חסידי ברסלב בדרכם למירון היו מתאכסנים אצלו. "בית הורי היה מורכב מחדרון אחד וקישון צר ששימש מטבח", מספר הבן ר' אברהם, "כשבאו אורחים, פעמים רבות היו הם לנים ב'חדר האורחים' והורינו היו ישנים על הרצפה במטבח".

ר' יהודה היה שקדן נפלא, מהלך היה ברחוב עם ספר ולומד בכל מצב. לפעמים מרוב עיונו הסתכן מפגיעת הכרכרות ברחוב, בעודו מהלך שקוע בלימוד. חרף עניו הגדול היתה העצבות ממנו והלאה, מלא אמונה היה ותמיד שמח. את חיותו ושמחתו שאב מהתקשרותו לרבינו הקדוש ומדביקותו בעצותיו, כל ידיעה חדשה

תחזיקו עצמכם ביחד

צרו מכתבים נלבבים ששלח רבי יהודה רוזנטל אל ידידו הטוב שמואל הורביץ

ב"ה יום ג' לסדר חוקת ר"ח תמוז ה' תרחמם חיפה ת"ו
לכבוד אהובי מורי וידידי מו"ה שמואל ברסליבער איש הורוויץ
נ"י!

מאוד אתפלא שכבר זמן רב לא שמעתי כלום לא ממך ולא מר' ישראל דוב נ"י ומשום איש מאנ"ש, גם זמן קצר אחרי בואי ממירון התחלתי לכתוב כרטיס לר"ד הנ"ל והיו עיכובים כמה ימים עד שלבסוף גמרתי ושלחתי ותשובה עדיין אין. הכתובת כתבת: ר' ישראל דוב ברסלבר טבריא. לפני איזה זמן הודעתי לאלעזר קרוטהמר, ע"י איזה סיבה שהי', הודעתי לו שיש אצלי קרוב ללירא, כי הוא קיבל עליו לסדר את הענין. אז אמר לי שאתה אמרת לו שבאם ישלחו לכם לירא וחצי אז כבר תסדרו את הענין. א"כ אצלי יש קרוב לפונט. ר' שמעי' הבטיח לתת רבע לירא, שאני כבר אשתדל להשיג השאר [...]

השבוע הראה לי האברך (שמוכר נפט, שקנה או ההגדה מכס והוא מרוסי' מברערשד) כרטיס מה שכתבו לו משם הפרט של השנה הזאת, רשום שם "לב ששון", שואל אותו אם עוד זוכר שהי' באומן, מבקש שישלח לו אתרוג והכסף אם רוצה ישלח לו, או שישלחנו לאומין, גם יזכירוהו כל הבית הכנסת לטובה בראש השנה, גם באומין יזכירוהו בראש השנה לטובה.

ובענין הפספורט שלי, הייתי והראיתי ואמרו שאני צריך לתת תיכף חצי לירא ואפשר שאקבל, וחושבים שיהי' קנס כספי על שלא חידשתי אותו במשך אלו השנים וזה צריך לשלוח לקושטא ויש אירופה מניעות הרבה, א) קשה לי לתת חצי לירא על ספק, ב) אם יהי' לי רישיון לשוב לא"י, היינו אם מפה יהי' לי, אבל הרוסים אם יתנוני לשוב, ג) היש לי כסף על נסיעה כזו ועוד הרבה. לכן מאז לא עשיתי כלום בזה.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שאשתי שתח' תלד בזמן הראוי ובלי צער ויזמין לנו הש"י הכל לטובה באופן נאה ומסודר, כי קרוב הזמן לבא עלינו לטובה ויצילנו נא הש"י מעתה מכל רע וגם אתם התפללו עלינו והנני מבקש תשובה תיכף.

ידידך אהובך, יהודא רוזנטל

לאדון ר' שמואל הורוויץ נ"י בבית ר' נתן בייטלמכר בחצר פנחס הורוויץ בירושלים העתיקה

ב"ה אור ליום ג' ויק"פ ה' תרחמם חיפה ת"ו

אל כבוד אהובי מורי וידידי מו"ה שמואל הורוויץ הלוי!

מכתבך מלפני פורים קיבלתי, ועל פליאתך על השלשים ג' מהועד הנני להודיעך שחוץ מכסף הועד מעמדנו קטן מפונט, ומה שבפעם הראשונה הי' לנו לשלוח פונט זהו כי היו נדבות זמניות איזה סך. בכל זאת אקוה בעזרה"י בקרוב לשלוח מעט יותר. מה שלו' ר' משה נ"י? בענין גשמי דירתו, בטח כבר גם בירושלים האויר יפה, הלא מתקרב לקיץ צריך סבלנות והש"י יעזור, השבה לחיפה זה נגד רצוני.

בענין דבריך היקרים אלי לחג הפורים, הנני להודיעך איך עבר עלי, מהבוקר עד הצהרים עסקתי במשלוח מנות בשביל איש אחד וכיבדו אותי בכמה מקומות במעדנים ויין, והלכתי ושמחתי וכבר הרגשתי קצת שכרות, אחרי הצהרים הלכתי עם עוד יהודי אחד לאסוף כסף בשביל איזה ענין שהוא ביקש ממני כבר מזמן מלפני פורים, בערב הייתי במקום אספת אנשים תלמידי חכמים, אבל שם נזכרתי מדבריך "רקודין" שכמעט לא רקדתי עד אז, וגם שם לא רקדו מספיק. חשבת איך הולכים למקום מתאים, אחר כך נודע לי שהם כבר אחרי ברכת המזון ומעריב, אם כן כבר הוכרחתי לחפש אנשים, הלכתי משם להרב קניאל שליט"א אבל שם לא ראיתי איש, הלכתי משם, עמדתי קצת בחוץ וב"ב היו עמדי, פתאום היא שמעה קול משורררי מרחוק והגידה לי, וזה הי' קהל לא קטן שבאו משולמן ברח' יפו למעלה והלכו בשירה וקול ונבל (פידעל) לפניהם ללכת לר' אהרן שלמה פרידמן נ"י, נתחברתי עמהם ונחמן נ"י על ידי

ומחאתי כפי עד שעברנו על דרך ביתי, שם הבאתי ב"ב הביתה ואני הלכתי לפרידמן שם אכלנו, שתינו, זימרנו, רקדנו ב"ה לא מעט, גם המגילה קראו שם כי הי' ליל ט"ו ובילינו שם עד אחר חצות לילה.

יהי רצון שנשמח תמיד ותתפלל עלי שאזכה ללמוד קצת, כי עתה הזמן עובר ואיני עושה כלום ואיני יכול ללמוד ג"כ. הנני פורס בשלו' ר' משה נ"י וכל אנ"ש האהובים והנני מבקר אתכם שתזכו לפסח כשר ולהרבה שמחה אמתית.

לכבוד רב, ידידך אוהבך יהודא רוזנטל בן חנה מרים ע"ה

ב"ה יום ראשון סדר ואתחנן חיפה ת"ו ה' תרחמם

אהובי מורי וידידי מו"ה שמואל הורוויץ נ"י!

הנני להודיעך כי הש"י עזר לי וילדה אשתי חנה תח' בן זכר למזל טוב אתמול בשבת קודש אחרי שעה שמונה בבקר, בישבי בבקר (אחר שהתפללתי קודם שמתפללים הציבור בביהכ"נ של פרידמן) ואמרתי איזה מזמורי תהלים קודם הקידושא רבא ואמרתי בסימן ל"ז והתענג עם השם ויתן לך משאלות לבך, בא על דעתי שצריך מקודם לקיים עונג שבת ואח"כ יעזור הש"י, ואחרי שהתחלתי לאכול והלכתי מעט לביהכ"נ ועיינתי שם ספר המידות בחלק סגולות ובעסקי בזה באו ובישרו לי והספקתי עדיין לברכס במי שבירך בעליית התורה ואנחנו מקוים שבעזר הש"י נזכה בשבת הבע"ל להכניסו בביתו של אברהם אבינו ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנוכה לגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים. גם הנני פורס בשלו' ר' שלמה קאוולער נ"י ותאמר לו למה אינו כתב אלי? והש"י ישפיע עלינו רחמי ברווח גדול כי אשתי תח' סבלה הרבה והיא חלשה ירחם הש"י ויתן לה רפואה שלמה. ותתברך מהש"י.

כרצון ידידך יהודא רוזנטל

קרבו אל הנחל נובע. ליקוטי הלכות ירושלים תרס"ט עם חותמת ר' משה קליין

הספר 'חגרות שמואל' שחיבר אבי זקנו של ר' יהודה רחנטל

"או דודו או בן דודו יגאלנו..."
 ר' יעקב שיתף בענין את אחיו אביגדור, שהיה חייט במקצועו. כשהביא הדוד אביגדור את המעיל אלי לבית היתומים, בעודי נוכח שם, אמר למנהל ר' מוטל רלב"ג: האם יודע אתה מיהו אביו של הילד? הבה ואספר לך: כשהיינו אני ואחי ר' יהודה נערים צעירים, עשינו את דרכנו במסירות נפש לארץ הקודש, התגלגלנו בדרכים בחוסר כל, ותוך כדי הנדודים חליתי פעם וקדחתי מחום. מצבנו לא היה מלבב, חיינו ברחוב, ללא קורת גג וללא כסף לשלם לרופא. כשראה אחי ר' יהודה את מצבי, נטלני והכניסני לחדר מדרגות של הבנין הקרוב, השכיבני על הארץ והורה לי: 'תאמר אחריי', הוא אמר משהו ואני חזרתי אחריו בלא-כוח, ובתוך כך שקעתי בתרדמה עמוקה. למחרת קמתי בריא ושלם, ללא כל זכר לחום או חולשה, והמשכנו בנדודינו, את זה אני מספר לך, הפטיר דודי בפני המנהל ר' מוטל, כדי שתדע מיהו אביו של יתום זה.
 "אבא היה תמיד נסתר ומוצנע, אבל באותה שעה לא היתה לו ברירה והוא היה חייב לעזור לאחיו וכך התגלה טפח מגדולתו". ■

ר' אברהם מוסיף ומציין: "גדולי חסידי ברסלב שהכירו את אבי, אמרו שאם היה מאריך ימים, היה פועל גדולות ונצורות בחסידות ברסלב.
 "אחרי שאבי נפטר, אמי התחתנה עם יהודי ליטאי מתל-אביב בשם ר' אברהם יעקב קורן. סבי שהיה עני מרוד והתגורר בבית קטנטן, לא יכל לגדל אותנו משך זמן רב, אותי ואת אחיי הכניסו לבית היתומים דיסקין בירושלים, שם שהיתי עד לגיל שש עשרה, וכך גם אחי הגדול משה יהושע ואחי הצעיר ישראל לייב, שנולד אחרי פטירת אבא".
 ר' אברהם אינו יכול לשכוח את העובדה הבאה:
 "בתקופה שאחרי פטירתו של אבי, כשהייתי בבית היתומים 'דיסקין', הגיע החורף הירושלמי ועמו הקור הגדול ולי לא היה מעיל להתעטף בו ולהתגונן מפני הכפור, ר' מוטל רלב"ג, מנהל בית היתומים 'דיסקין', כתב מכתב אל דודי הרב יעקב רונטל מתל אביב והפציר בו שיעשה כל מאמץ להלביש את אחיינו, בנו של אחיו המנוח. המכתב, שנשלח בשבוע פרשת בהר, נחתם ברמז ברור בפסוק מן הפרשה:

אך היות ולא הסכין למלאכה זו, התמוטט עליו הקיר והרגו במקום. הוא לא הספיק לעבוד אפילו יום אחד. אבי היה בן שלושים ושש בפטירתו. הייתי אז רק בן שנתיים ואת כל המעשה שמעתי לימים מבנו של הרב קניאל".
 בעת לוויתר ר' יהודה, הכריזו בעיר חיפה על ביטול מלאכה. הוא הובא למנוחות בבית החיים הישן, סמוך לציון אבדימי דמן חיפה, ועל מצבתו חרתו חבריו לחברה קדישא של חיפה מילים קצרות:
 "פ"נ איש המעלות, שקדן עצום בתורה וירא שמים מופתי. חבר פעיל בח"ק, ר' יהודה בן שמואל רונטל. נפטר ל' מנ"א תרצ"ג, בן ל"ו שנה. ת.נ.צ.ב.ה."
 כך שבה זוגתו של ר' יהודה לשבת שבעה נוספים על בעלה, ביום בו קמה מהשבעה על בנה. שבורה ורצוצה, ארזה האלמנה את חפציה, נטלה את שני בניה הנותרים, נפרדה מקבר בעלה הטרי ועלתה להתגורר בבית הוריה הקטן בירושלים. כעבור כשמונה חודשים ילדה בן נוסף, שנקרא בשמו השני על שם אביו: ישראל לייב, ואמרו עליו שדמה יותר מכולם לאביו, הן בתואר פניו והן בהנהגותיו.

מי יתן לי אבר כיונה אעופה...

אומן אומן ראש השנה

עם הליווי והשירות המלכותי של החברה המובילה!

**ההרשמה
בעיצומה!**
החל מ-\$540
כולל נסיעות פנים

זריזים
מרוויחים
יותר מבחר!
יותר זול!

לפרטים והרשמה:

02-54-10-100

דרר צדיקים
חוויה עם נשמה

- שוחתי קרקע ופנים
- השכרת רכב
- קבוצות חוויה עם נשמה
- טיסות לכל העולם
- קברי צדיקים באירופה

סניף ירושלים: רח' ארזי הבירה 49 | סניף בני ברק: רח' רבי עקיבא 62 | סניף בית שמש: יחזקאל הנביא 63

עֲנֵה וְאָמַר:

הֲרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלִי הוּא חֲדוּשׁ גָּדוֹל
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹדֵעַ שְׂאִין הַדָּבָר הַזֶּה בִּירְשָׁה מֵאֲבוֹתַי
רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ נָתַן לִי זֹאת בְּמַתָּנָה שְׂאִנִּי יוֹדֵעַ מִהוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה.
לֹא מִבְּעֵינֵי אַתֶּם בְּלַכֶּם בְּוֹדָאֵי תְלוּיִן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלִי

יִרְאוּ אֶפְיָרוּ כָּל הָעוֹלָם כִּי
תִּלְדוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלִי

דרך צדיקים

חוויה עם נשמה

לפרטים והרשמה:

02-54-10-100

סניף ירושלים: רח' ארזי הבירה 49 | סניף בני ברק: רח' רבי

עקיבא 62 | סניף בית שמש: יחזקאל הנביא 63

